SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

Omiliile la statui

Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române

Predicile despre statui - Volumul II

BIBLIOTECA PĂRINȚILOR BISERICEŞTI

Nr. 7.

SCRIERI ALESE ALE SF. IOAN GURĂ DE AUR

VOLUMUL II

PREDICILE DESPRE STATUI

TRADUCERE DIN ORIGINAL DE ŞT. BEZDECHI, PROFESOR DE LIMBA ŞI LITERATURA ELENĂ LA UNIVERSITATEA DIN CLUJ

Editura Sfintei Episcopii a Râmnicului-Noului Severin R.-Vâlcii 1937

Cuprins

Predica a XI-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XI-a

Mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru scăparea de relele aşteptate de pe urma răzvrătirii şi pomenire despre cele ce s-au întâmplat atunci; apoi mustrare pentru acei ce bârfesc trupul nostru şi, îndeobşte, despre zidirea omului, iar Ia sfârşit despre felul cum trebuie să ne ferim de jurăminte

Ținută la 29 Martie

Când mă gândesc la furtuna trecută şi la liniştea de acum, nu încetez de a spune: Binecuvântat să fie Dumnezeu care face şi preface toate, care a făcut lumină din întunerec (Amos 5, 8 şi Iov 37, 15), care te duce la porțile Iadului şi te aduce înapoi Domnul omoară şi învie; El coboară la locuința morților şi iarăşi scoate. (I Regi 2:6)
care mustrează şi nu omoară. Vrem ca şi voi să spuneți aceasta necurmat şi să nu conteniți. Căci dacă El ne face nouă bine prin fapte, de ce iertare am mai putea noi să ne învrednicim, dacă nu L-am răsplăti măcar cu vorba? De aceea vă îndemn să nu încetați nici odată de a-I aduce mulțumiri. Căci dacă vom fi fost mulțumitori pentru cele dintâi, de bună seamă că vom avea parte şi de alte bunuri mai mari* Să spunem deci necontenit: Binecuvântat e Dumnezeu care şi nouă ne-a îngăduit să vă punem cu încredere masa obişnuită (masa - merindea- spirituală), şi vouă v'a hărăzit să auziți fără teamă predicile noastre! Binecuvântat e Dumnezeu, pentru că ne-am adunat aci, nu ca să mai fugim de primejdiile din afară, ci din dorința de a asculta; pentru că ne-am strâns nu cu teamă, grijă şi spaimă, ci cu încredere, scuturându-ne de toată frica, din pricina căreia, în zilele trecute, nu steteam întru nimic mai bine decât cei mânați de valuri în mijlocul mării, aşteptând din ceas în ceas să se scufunde, speriați toată ziua de nenumărate svonuri, turburați şi zgâlțâiți din toate părțile, plini de curiozitate întrebând în fiecare zi: Cine a venit din tabără? Şi ce-a vestit când a venit? Oare e adevărat sau e minciună ce se spune? Şi trecându-şi nopțile fără somn şi uitându-se cu ochii în lacrimi la cetate (Antiohia), ca la una ce era menită pieirii. De aceea am tăcut şi noi zilele trecute, când toată cetatea noastră era golită, mai toți porniseră spre pustie, iar cei rămaşi erau acoperiți de norul tristeții. Căci sufletul, odată plin de mâhnire, nu mai e în stare să asculte nimic. De aceea şi prietenii lui Iov, venind la el, văzând nenorocirea casei lui, iar pe cel drept şezând plin de răni pe bălegar, şi-au sfâşiat veşmintele, au gemut şi s-au aşezat în tăcere lângă el, arătând prin aceasta că, la început, pentru cei suferinzi nu e nimic mai potrivit, decât liniştea şi tăcerea, căci mâhnirea lui Iov era prea mare spre a putea fi alinată prin mângâieri. De aceea şi evreii, când de nevoie se îndeletniceau cu lutul şi ziditul, văzând pe Moise venind la ei n-au putut din pricina nemerniciei şi necazului lor să fie cu luare aminte la ceea ce le spunea el. Şi ce e de mirare că au pățit aşa ceva nişte oameni slabi de înger, de vreme ce aflăm că şi ucenicii lui Hristos au căzut în această boală? Căci după acea Cină de Taină, când luându-i Iisus vorbea cu ei la o parte, la început ucenicii îl întrebau: Unde mergi, Doamne? După ce însă le-a spus relele ce aveau să dea peste dânşii: războaie, prigoniri,

duşmănii din toate părţile, bătăi, închisori, răpiri, sufletul lor, fiind apăsat, ca de o mare greutate, de grozăvia celor spuse cât şi de mâhnirea ce le-o aducea viitorul, a rămas încremenit. De aceea, vâzându-i pe ei Hristos aşa de răvăşiţi, le spunea mustrându-i: „Merg Ia Tatăl meu şi nici unul dintre voi nu mă întreabă: Unde mergi? ci, fiindcă v'am spus acestea, sufletul vostru s-a umplut de mâhnire". (Ioan 16, 5-6).

Din aceeaşi pricină am tăcut şi noi înainte, aşteptând prilejul de faţă. Căci dacă acela care are de gând să roage pe cineva ceva, chiar dacă înfăţişează o cerere cuminte şi cuviincioasă, caută totuşi un prilej nemerit, ca să se apropie de cel de la care aşteaptă împlinirea cererii, într-un moment când acesta e blajin şi bine dispus şi astfel, cu ajutorul clipei potrivite, să ajungă la ţelul dorit; cu atât mai mult vorbitorul trebuie să caute timpul nemerit, ca să cuvânteze în faţa unui ascultător plin de voioşie şi slobod de orice grijă sau mâhnire, după cum am făcut şi noi acum.

2. Acum, aşadar, după ce aţi alungat tristeţea, vrem să împrospătăm pomenirea celor spuse mai înainte, ca astfel, cuvântarea să fie mai desluşită pentru voi. Căci ceea ce am spus despre zidirea lumii, că adică Dumnezeu a făcut-o nu numai frumoasă, minunată şi mare, dar totodată şi slabă şi supusă stricăciunii, şi că despre aceste însuşiri ale creaţiei ne-a dat multe dovezi, chivernisindu-le şi pe cele bune şi pe cele rele spre folosul nostru, prin frumuseţea ei (a lumii) silindu-ne să admirăm pe Ziditor, iar prin slăbiciunea ei, împiedicându-ne de a ne închina făpturii: aceasta se poate vedea că s-a întâmplat şi cu trupul nostru. Mulţi, şi dintre duşmanii adevărului şi dintre cei ce stau de partea noastră se întreabă de ce acesta - trupul nostru - e vremelnic şi supus stricăciunii. Mulţi păgâni şi eretici tăgăduiesc chiar că ar fi fost făcut de Dumnezeu. într'adevăr ei, socotind murdăriile, sudoarea, lacrimile, trudele, suferinţele şi celelalte neajunsuri ale trupului, spun că acesta nu e vrednic de a fi zidit de Dumnezeu, Dar eu, când vine vorba despre astfel de lucruri, aş spune mai întâi aşa: Nu-mi pune înainte pe omul acesta decăzut, lipsit de cinste, osândit; dacă vrei să afli ce fel de trup ne-a plăsmuit Dumnezeu la început, să mergem în rai să vedem pe om aşa cum a fost la început. Căci trupul acela nu era vremelnic şi supus stricăciunii, ci ca o statuie de aur ieşită proaspăt din cuptor şi strălucind de-ţi lua ochii; aşa era trupul acela slobod de orice stricăciune, nici trudit de muncă, nici întinat de sudoare, neîmpresurat de griji şi de mâhnire, nici suferind de ceva care să-i aducă stricăciune. Dar, după ce n-a ştiut să se bucure cumpătat de fericirea lui, ci a jignit pe binefăcătorul său, socotindu-l pe demonul înşelător mai vrednic de crezare decât pe Dumnezeu, care îl pusese pe om la loc de cinste; după ce, aşadar, omul a nădăjduit să ajungă el Dumnezeu făcându-şi despre sine o idee mai înaltă decât era vrednic; atunci, de bună seamă, Dumnezeu, cuminţindu-l şi prin fapte, îl făcu pieritor şi supus stricăciunii, şi totodată îl făcu rob şi acestor numeroase nevoi (trupeşti), nu din ură, nici ca să se lepede de el, ci din grijă pentru el, ca să împiedice din faşă acea îngâmfare rea şi ucigaşă, nelăsând-o să meargă mai departe, ci învăţându-l pe el prin însăşi proba faptelor, că e muritor şi vremelnic, şi astfel încredinţându-l să nu-şi mai închipuie şi să nu mai viseze nici odată asemenea lucruri. Căci diavolul zisese: „Veţi fi ca şi Dumnezeu". (Geneza 3,5). Voind, aşadar, Dumnezeu să-i smulgă din rădăcină această părere, a făcut trupul lui bolnăvicios şi nevoiaş, învăţându-l, prin însăşi firea lucrurilor, să nu zămislească vreodată în capul lui un astfel de gând. Şi cum că aceasta e adevărat, se vede mai ales şi din cele întâmplate cu el; căci după acea nădejde, a fost pedepsit cu această osândă. Şi dă-ţi seama acum de înţelepciunea lui Dumnezeu n-a îngăduit să moară el (Adam) întâi, ci a făcut ca fiul său (Abel) să pătimească acest lucru, pentru ca, văzând în faţa ochilor trupul acestuia veştejindu-se şi putrezind, să se aleagă din această privelişte cu o mare învăţătură filosofică, şi să plece de acolo cuminţit cum se cade.

Ceea ce am spus reiese foarte limpede şi din cele întâmplate, şi se va desluşi nu mai puţin şi din cele ce voi spune de aci încolo. Căci dacă, cu toate că trupul e înlănţuit de o asemenea nevoie şi toţi oamenii mor, pier şi putrezesc în văzul tuturor şi se prefac în cenuşă iar filosofii păgâni împlinesc definiţia lor despre om cu această însuşire (de a fi muritor), ca ceva de căpetenie (căci fiind întrebaţi: Ce este omul ? ei au răspuns: o fiinţă muritoare înzestrată cu judecată); dacă, deci, deşi toţi au recunoscut acest lucru, unii au cutezat să se nemurească pe sine în părerile celor mulţi, şi, cu toate că moartea lor s-a întâmplat în văzul lumii, au stăruit să fie proclamaţi ca zei şi au şi fost cinstiţi ca atare; dacă, aşadar, nu s-ar fi ivit moartea ca să-i înveţe pe toţi că firea e vremelnică şi supusă stricăciunii, până la ce nelegiuire nu s-ar fi coborît o mulţime de oameni? Drept aceea ascultă ce zice prorocul despre un rege barbar care suferea de o asemenea sminteală: „ Voi pune tronul meu deasupra stelelor lui Dumnezeu, şi voi fi asemenea Celui prea înalt”. (Isaia 14,13-l4), Şi apoi, bătându-şi joc de el şi vestind moartea lui, zice; „Sub tine vor aşterne putreziciunea şi învelitoare îţi vor fi viermii” (Isaia 14, 11). înţelesul vorbelor sale este următorul: „Fiind un om pe care îl aşteaptă un astfel de sfârşit ai îndrăsnit să-ţi închipui asemenea lucruri? .Şi iarăşi despre un altul, anume despre regele Tirienilor, care pregătea tot aşa ceva şi voia să fie luat drept zeu, spune: „Dar tu nu eşti Dumnezeu, ci om, şi cei care te vor împunge vor spune aceasta” (Ezech. 28, 9). Astfel, de la început, Dumnezeu, surpând temelia îngâmfării şi închinării la idoli, ne-a pregătit un astfel de trup. Şi ce te miri că s-a făcut aceasta cu trupul, de vreme ce şi cu sufletul vezi că s-a întâmplat ceva asemănător? Căci Dumnezeu nu s-a făcut nemuritor, ci a îngăduit să fie nemuritor, dar l-a făcut (pe suflet) supus uitării, neştiinţei, mâhnirii şi grijilor; şi a făcut acest lucru, ca nu cumva sufletul, privind la propria sa nobleţă, să-şi facă despre sine o părere mai mândră decât se cuvine. Căci dacă, lucrurile fiind astfel, unii au cutezat să spună că el — sufletul — e o parte din fiinţa lui Dumnezeu, Ia ce grad de nebunie n’ar fi ajuns aceştia, dacă sufletul ar fi fost slobod de patimi? Decât, ceea ce spuneam . despre facerea lumii, acelaşi lucru spun şi despre trup, că eu, adică, admir deopotrivă pe Dumnezeu şi pentru una şi pentru cealaltă, anume că a făcut trupul supus stricăciunii şi că în această stricăciune şi-a dovedit înţelepciunea şi virtutea Lui. Că putea să-l facă dintr’o materie mai bună, a dovedit-o prin facerea corpurilor cereşti şi al soarelui. Căci cel care le-a făcut aşa cum sunt, putea să facă şi trupul omului la fel, dacă ar fi vrut; însă pricina stricăciunii e aceea arătată mai sus. Deci acest lucru, nu numai că nu ştirbeşte minunata putere a Ziditorului, ci o şi sporeşte. într’adevăr reaua calitate a materialului ne arată şi mai mult îndemânarea şi isteţimea meşteşugului, pentru că într-o făptură din lut şi cenuşă Creatorul a ştiut să pună atâta rânduială, şi nişte simţiri atât de felurite şi totuşi destoinice să priceapă astfel de lucruri.

Astfel, cu cât învinueşti şubrezenia materiei, cu atât mai mult minunează-te de măreţia meşteşugului. Nu mă mir atât de sculptorul ce face o statuie frumoasă din aur, cât de cel care din lutul sfărâmicios) poate, prin bogăţia meşteşugului său, să ne arate frumuseţea .minunată şi neinchipuită a plăsmuirii sale. Pe cel diritâi îl ajută şi materialul; la cel de-al doilea e vorba de dovedirea meşteşugului său curat.

Tu însă, dacă vrei să-ţi dai seama de înţelepciunea Aceluia care ne-a zidit, gândeşte-te ce se face din lut: ce altceva decât cărămizi şi bale. Şi totuşi marele acesta meşter, Dumnezeu, din materia aceasta din care se fac numai oale şi cărămizi, a putut să facă ochiul tău frumos, ca să se minuneze toţi cei ce-l văd; a putut apoi să-i dea atâta putere ca să vadă înălţimea nesfârşită a văzduhului, şi, cu ajutorul acestei mici luminiţe (a pupilei) să cuprindă atâtea trupuri, şi munţi şi păduri şi coline şi mări şi cerul însuşi. Să nu-mi vorbeşti de urdori, căci acestea s-au ivit dm

pricina păcatului tău, ci gândeşte-te mai degrabă la frumuseţea lui şi la puterea lui de în ce chip, străbătând o atât de mare lungime a văzduhului, nu se oboseşte şi nu sufere; căci picioarele, după ce au făcut o bucată de drum, se obosesc istovindu-se, iar ochiul, după ce străbate atâta înălţime şi lăţime, nu sufere nici o slăbire. Căci, deoarece mădularul acesta ne este nouă cel mai trebuincios din toate, n-a îngăduit ca el să sufere de oboseală, ca să-şi poată face slujba lesne şi să ne fie totdeauna la îndemână. Dar cine ar putea povesti cu vorbe toată puterea aceastui mădular ? Şi ce vorbesc eu de lumina ochiului şi de puterea de a vedea? Dacă ai cerceta numai genele, — şi ce parte a trupului pare a i fi mai neinsemnată ca aceasta? — şi într'acestea vei vedea marea înţelepciune a lui Dumnezeu. Căci precum la spice, firişoarele acelea (barba spicului) ca nişte suliţi întinse înainte îndepărtează păsările, nelăsându-le să se aşeze pe rod şi să frângă paiul care e destul de şubred : tot astfel şi la ochi perişorii genelor, întinşi înainte ca firişoarele spicelor sau ca nişte suliţi, îndepărtează de la ochi pulberea şi gunoaiele, nelăsând genele să fie bântuite (de necurăţenii). Vei vedea apoi altă înţelepciune nu mai prejos decât acestea, dacă cercetezi şi sprâncenele. Cine nu s-ar minuna de aşezarea lor? Ele nu ies nici înafară peste măsură, ca să întunece ochii, nici nu-s aşezate mai înăuntru decât trebuie, ci ies înafară ca o streaşină a casei, oprind sudoarea ce se scurge de pe frunte, şi împiedecând-o de a vătăma ochii. Căci, vă întreb, din ce pricină perii capului cresc şi sunt tunşi, iar ai sprincenelor nicidecum? Şi lucrul acesta nu s-a făcut la întâmplare şi fără rost, ci pentru ca nu cumva căzând să întunece ochii, cum se întâmplă cu cei bătrâni de tot. Şi cine ar putea slăvi cum trebuie înţelepciunea pusă în creierul omului? Căci întâi şi întâi l-a făcut moale, pentru că el este isvorul tuturor simţurilor; apoi pentru ca din pricina firii lui (moliciunii) să nu fie vătămat, l-a împrejmuit cu o cutie de os; apoi, pentru ca nu cumva, din pricina asprimei oaselor, să poată fi vătămat prin frecare, a întins la mijloc o pieliţă, şi nu numai una, ci şi pe a doua; pe una întinzând-o sub partea de sus a craniului, pe cealaltă înfăşurând-o deasupra cărnii creierului. Şi a făcut aşa atât din pricina pomenită mai sus, cât şi pentru ca rănile făcute capului să nu fie simţite întâi de creier, ci aceste pieliţe, preintâmpinând loviturile, să împiedice vătămarea şi să păstreze creierul neatins. Pentru mai marea lui siguranţă, cutia ce-l acoperă nu e făcută din un singur os continuu, ci din mai multe, oarecum cusute între ele. Căci astfel, prin aceste îmbucături (ale oaselor capului) poate uşor să răsufle în afară aburii care împresură creierul, aşa fel ca el să nu se înnăbuşe, şi, pe de altă parte, dacă se face vreo rană undeva, vătămarea nu se întinde peste tot învălişul de os. Dacă ar fi un singur os dintr'o bucată, rana făcută în vreo parte ar vătăma totul; aşa însă, osul fund împărţit în mai multe părţi, nu se mai poate întâmpla acest lucru. Iată de ce Dumnezeu a făcut acest acoperiş din mai multe oase: precum cineva, când clădeşte o casă, pune deasupra acoperişul şi ţiglele, tot astfel şi Dumnezeu a pus deasupra capului oasele şi a făcut să crească păr, ca să-i slujească oarecum drept o cuşmă. Acelaşi lucru a făcut şi cu inima. Deoarece ea este mădularul cel mai de seamă din trupul nostru, şi cârma întregei noastre vieţi ei îi este încredinţată, iar când ea e lovită, vine moartea, a împrejmuit-o din toate părţile cu oase tari şi sdravene, întărind-o înainte cu coşul pieptului iar la spate cu oasele spinării. Şi ce a făcut cu pieliţele creierului, a repetat şi aci. Pentru ca ea, adică atunci când bate ca de obiceiu şi când se sbate, din pricina mâniei şi a altor patimi, să nu se izbească de tăria oaselor ce o înconjoară, să nu se frece şi să simtă dureri, a întins sub ea multe pieliţi şi a pus dedesupt plămânii, ca o saltea moale de care să se izbească săriturile ei; astfel, izbindu-se de aceasta fără durere, nu sufere nici o vătămare. Şi ce vorbesc de creier şi de înimă, când cineva, dacă ar cerceta chiar şi unghiile omului, ar vedea ieşind la iveală marea înţelepciune a lui Dumnezeu, atât din forma, din aşezarea cât şi din materia lor? Am putea să spunem şi de ce degetele nu-s deopotrivă de lungi, şi multe altele; dar pentru cei care-s cu luare aminte, înţelepciunea Ziditorului nostru străluce îndeajuns şi

din cele spuse până acum. De aceea, lăsând partea aceasta s'o cerceteze cu luare aminte oamenii băgători de seamă, mă îndrept spre altă obiecțiune.

4. într'adevăr mulți, afară de cele de mai sus, aduc şi această întâmpinare. Dacă omul este regele animalelor, atunci de ce îl întrec multe dobitoace şi în putere, şi în agerime!

Căci calul e mai Iute şi boul mai răbduriu decât omul, iar vulturul e mai uşor şi leul mai puternic. Ce vom răspunde la acestea? Că şi de aci vom cunoaşte în cea mai mare măsură înțelepciunea lui Dumnezeu şi cinstea cu care ne-a împodobit. Căci calul - e adevărat - aleargă mai iute ca omul, dar pentru iuțeala călătoriei omul e mai potrivit şi mai trebuincios. Cald, chiar cel mai iute şi mai puternic, abia dacă face cel mult două sute de stadii (circa 40 km) pe zi; omul, însă, înhămând la trăsură (de poştă) mai mulți cai pe rând (la diferite stațiuni), va putea să facă şi până la două mii de stadii într-o zi. Astfel, ceea ce dobitocului îi hărăzeşte iuțeala sa, omului îi pune la îndemână, cu mult mai mare belşug, mintea şi meşteşugul său: omul nu are picioare aşa de repezi ca acelea, are însă în slujba sa atât picioarele sale proprii cât şi pe ale calului. Nici un animal nu poate să subjuge pe altul pentru folosința sa, omul, însă, le atacă pe toate, şi prin felurite meşteşuguri, hărăzite lui de Dumnezeu, întrebuințează pe fiecare dobitoc la folosința sa cea mai potrivită. Dacă piciorul omului ar fi fost aşa de puternic ca al calului, ar fi fost nefolositor la alte întrebuințări, precum la locurile grele de umblat, la suitul pe vârful munților şi în arbori, căci copita e netrebnică la astfel de mersuri. Aşa că, deşi picioarele omului sunt mai gingaşe, sunt potrivite pentru mai multe feluri de nevoi; ele nu-s împiedecate nici de slăbiciunea lor, căci se slujesc de puterea calului, şi întrec totodată chiar pe ale calului prin felurimea întrebuințării lor. Şi iarăşi vulturul (de pildă) are pană uşoară, dar eu am judecată şi meşteşug, cu ajutorul căruia pot să dobor şi să pun stăpânire pe toate animalele sburătoare. Iar dacă vrei să vezi şi aripa mea, am una şi mai uşoară decât a aceluia, care sboară, nu până la zece sau douăzeci de stadii, sau până la cer, ci şi peste cerul cerului, acolo unde Hristos şade la dreapta Tatălui, Apoi dobitoacele îşi au armele lor în trup, precum: boul, coarnele; mistrețul, colții; leul, ghiarele. Dar mie Dumnezeu nu mi-a pus armele în firea trupului, ci afară din trup, ca un semn că omul e o ființă blajină şi că nu am mereu prilej să mă folosesc de ele; de aceea, adeseori le lepăd, alteori mă slujesc de ele. Aşadar, ca să fiu slobod şi scutit, şi ca să nu fiu nevoit a purta necurmat aceste arme, le-a făcut să fie despărțite de firea mea. Căci biruind pe dobitoace nu numai prin aceea că avem un suflet plin de judecată, ci şi prin trupul nostru stăm mai presus de ele. Şi Dumnezeu a făcut şi acest lucru potrivit nobleței sufletului şi trebuincios poruncilor lui: căci n-a făcut un trup aşa la întâmplare, ci unul care să ştie a sluji sufletului plin de judecată. Dacă nu l-ar fi creat astfel, lucrările sufletului ar fi fost foarte stingherite; şi aceasta se poate vedea la boli. Dacă starea cărnii se schimbă cât de cât din rânduiala ei — cum de pildă, dacă creierul e cuprins de friguri, — multe din lucrările sufletului sunt împiedecate. Aşa că şi de la acest trup (al nostru) se vede marea grijă a lui Dumnezeu, nu numai pentru că l-a făcut la început mai bine ca acum, şi nici pentru că l-a pregătit acum pentru folosința noastră dar şi fiindcă îl va reinvia la o slavă cu mult mai mare.

Iar dacă vrei să afli şi din altă parte, cât de mare e înțelepciunea de care a dat dovadă Dumnezeu la facerea trupului nostru, voi spune şi aceea ce obişnuia, mai mult decât orice, să stârnească admirația lui Pavel. Ce anume? A făcut Dumnezeu ca mădularele să se întreacă unele pe altele nu în aceeaşi privință, ci unele să stea mai presus prin frumusețea lor altele prin puterea lor, ca, de pildă: ochiul e frumos, dar picioarele sunt mai puternice: capul este de mare preț, dar nu poate

spune picioarelor: „N’am nevoie de voi” (I Cor. 12, 21). Acest lucru se poate vedea şi la animale şi în toate tărâmurile vieţii. Regele are nevoie de supuşi, supuşii, de rege, ca şi capul de picioare. Şi iarăşi şi între animale unele sunt mai puternice, altele mai frumoase; acestea ne desfată, celelalte însă ne îmbracă. De pildă, ne desfată păunul, ne hrănesc pasările şi porcii; oile şi caprele ne îmbracă, iar boul şi măgarul ne ajută la muncă. Sunt însă altele care, nu ne dau nimic din toate acestea, însă pun la încercare vitejia noastră, după cum fiarele sporesc puterea vânătorilor, şi prin teama ce-o însuflă dau învățătură neamului nostru omenesc şi îl fac mai prevăzător şi ne dau nu puțin ajutor la medicină prin sucurile aflate în propriile lor mădulare. Aşa că dacă-ți spune cineva: „Cum eşti stăpân al dobitoacelor, când tu te temi de leu?” — răspunde-i: „La început când eram binevăzut de Dumnezeu şi petreceam în raiu, nu steteau astfel lucrurile; ci, după ce m-am făcut vinovat în fața Stăpânului, am ajuns acum supus sclavilor, dar nu cu desăvârşire, ci nu a mai rămas un oarecare meşteşug prm care biruesc fiarele. Aşa se întâmplă şi în multe case mari, că fiii deşi sunt de neam, cât timp n-au trecere şi putere, să se teamă de mulți dintre robi, iar când au şi greşit ceva, frica lor sporeşte şi mai mult. Aceasta se poate spune şi despre şerpi, scorpioni şi năpârce, feare, din pricina păcatului nostru, sunt groaznice pentru noi.

5. Dar nu numai în trupul nostru şi în diferite feluri de viață ori în animale, ci şi la arbori se poate vedea această felurime, şi adesea poţi băga de seamă cum cel mai de nimic întrece pe cel mai de soiu, şi că nu toate însuşirile sunt în fiecare, tocmai pentru ca să avem nevoie de toate aceste soiuri şi să cunoaştem puterea felurită a Domnului. Nu învinovăți aşadar pe Dumnezeu din pricina stricăciunei trupului ci, pentru aceasta mai de grabă închină-I-te Lui şi minunează-te de înțelepciunea şi de prevederea Sa: de înțelepciunea Sa, pentru că într-un trup atât de supus stricăciunii a putut pune atâta rânduială; şi de prevederea Lui, pentru că l-a făcut supus stricăciunii spre folosul sufletului ca să-i domolească îngâmfarea şi să-i mustrue semeția. Dar de ce nu l-a făcut de la început aşa? - întrebi tu. — Arătându-ți faptele, şi mai legându-se de felul cum au ieşit lucrurile, îți răspunde: „Eu te chemam la o cinste mai mare, dar tu te-ai făcut nevrednic de acest dar şi ai pierdut astfel raiul decât, nici aşa nu-mi voi întoarce privirea de la tine, şi depărtând greşeala ta, te voi aduce iar în Cer. De aceea te-am lăsat atâta vreme ca să putrezeşti şi să te strici, ca în mulțimea de vreme să prindă temelii trainice în tine învățătura smereniei, şi să nu te mai întorci la semeția dintâi”.

Pentru toate acestea, aşadar, să aducem mulțumiri bunului Dumnezeu şi pentru această grijă a Lui să-L răsplătim cu o răsplată care nouă ne va folosi. Şi la porunca de care v’am mai vorbit adesea, să fiți cu cea mai mare luare aminte. Căci nu voi înceta, până ce nu vă veți îndrepta; pentru că nu e întrebarea, dacă vă vorbesc arare sau deseori, ci voi vorbi până vă voi îndupleca (să vă lăsați de năravul de a jura). într’adevăr, Dumnezeu spunea Iudeilor prin gura Prorocului: „Dacă postiți în judecăți şi gâlceve, atunci de ce-mi mai postiți?” (Isaia 58, 4-5). Prin noi vă va spune: Dacă postiți pentru jurăminte şi pentru călcarea lor, atunci de ce mai postiți? Căci în ce fel ne vom învrednici să vedem Sfintele Paşti? în ce fel vom primi Sfânta Jertfă? Cum ne vom împărtăşi din tainele minunate, cu limba prin care am călcat legea lui Dumnezeu, cu limba prin care ne-am întinat sufletul? Căci dacă nimeni n’ar îndrăsni să primească porfira regească cu mâini necurate, cum vom primi trupul Domnului cu limba întinată? Căci jurământul e al celui rău, iar jertfa e a Stăpânului nostru. „Ce tovărăşie poate să fie între lumină şi întunerec, între Hristos şi Belial?” (I Cor. 6, 14-l5). Că ați năzuit să vă scuturați de această nelegiuire, ştiu bine, dar pentru că nu fiecare de capul său poate uşor să izbutească (a scăpa de acest păcat), să facem tovărăşii şi cete; şi, precum fac săracii la ospețe, pentru că nu poate fiecare să dea un ospăț fără

cusur, de aceea se adună mai mulți şi fac un ospăț punând mână de la mână, aşa să facem şi noi. Pentru că noi prin noi înşine suntem lăsători şi leneşi, împărțind între noi sarcinile, să ne legăm să ajutăm fiecare cu sfatul, cu îndemnul, cu încurajarea, cu mustrări sau cu amenințări, ca, prin râvna fiecăruia din noi, să izbândim cu toții. Şi pentru că vedem mai bine cusururile altora decât pe ale noastre, noi să-i păzim pe alții, iar pe ei să-i însărcinăm să ne păzească pe noi, şi să facem această frumoasă întrecere ca, după ce astfel vom fi biruit acest urît nărav, să venim plini de încredere la această sfântă sărbătoare(1) şi să ne facem părtaşi ai Sfintei Jertfe cu bună nădejde şi cu conştiința curată, prin harul şi bunătatea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care se cuvine să-I aducem slavă Tatălui şi Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

1) De bună seamă Paştele, care în acest an cădea la 25 April.

Predica a XII-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XII-a

Iarăşi mulțumire lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor făcute față de împărat; despre firea lumii şi despre aceea că Dumnezeu, zidind pe om, a pus în el şi legea firească şi apoi că trebuie să ne ferim din răsputeri de jurăminte

Predică ținută la 30 Martie

1. Şi ieri am zis: Binecuvântat să fie Dumnezeu, şi azi voi spune iarăşi acelaşi lucru. Căci chiar dacă grozăvia a trecut, amintirea grozăviilor să nu treacă, nu ca să suferim, ci ca să aducem mulțumiri (lui Dumnezeu). Căci dacă dăinuieşte amintirea grozăviilor, încercarea grozăviilor nu ne va mai bântui nici odată. Căci ce mai e nevoie de ispita lor, când şi doar numai amintirea lor poate să ne cumințească? Aşadar, precum Dumnezeu nu a îngăduit să ne scufundăm când prăpădul era sub ochii noştri, tot astfel nici noi să nu ne lăsăm moleşiți după trecerea lui. Când eram în mâhnire, ne-a mângâiat; acum când suntem veseli, să-i mulțumim; ne-a mângâiat, când suspinam şi nu ne-a părăsit. Drept aceea nici noi, când ne merge bine, să nu ne lepădăm de el, căzând în nepăsare. Căci e scris: „Adu-ți aminte de foamete în ziua sațiului" (Isus Sirah 18, 25). Aşadar să ne aducem şi noi aminte de vremea încercării în ziua iertării. Să facem acelaşi lucru şi cu prilejul păcatelor noastre. Dacă ai păcătuit şi Dumnezeu ți-a iertat păcatele, primeşte iertarea şi mulțumeşte, dar nu-ți uita păcatul, nu ca să te mistuieşti cu gândul la el, ci ca să-ți înveți sufletul să nu sburde şi să nu cazi iar în păcat. Aşa a făcut şi Pavel, căci, după ce a zis: „M'a socotit credincios, punându-mă în slujbă", a adăugat: „măcar că mai înainte fusesem un hulitor, un prigonitor şi batjocoritor" (I Tim. 1, 12—13). Să fie cunoscută viața slugii, zice, ca să iasă la iveală bunătatea Stăpânului, Căci, deşi am primit iertarea păcatelor, totuşi nu alung amintirea lor. Acest lucru nu arăta numai bunătatea lui Dumnezeu, dar îl făcea şi pe el (pe Pavel) mai strălucit. Când afli cine a fost el mai înainte, atunci îl vei admira şi mai mult; şi când vei vedea cine şi din ce a ajuns, îl vei lăuda cu mai multă râvna, şi chiar dacă vei fi făcut mari păcate, din pilda lui, dacă te schimbi, te vei alege cu mari nădejdi. Căci pe lângă cei pomeniți mai sus, pilda aceasta îi mângâie şi îi face să se ridice chiar şi pe cei cuprinşi de desnădejde. Lucru care se va întâmpla şi în cetatea noastră. întradevăr toate cele întâmplate aci dau la iveală şi virtutea

voastră care prin pocăință ați putut să îndepărtați de la voi o atât de mare mânie, şi totodată arată şi îndurarea lui Dumnezeu, care, pentru o neinsemnată convertire, a îndepărtat norul grozav ce ne amenința; totodată ridică pe cei căzuți în desnădejde, care, din întâmplarea noastră, învață că acela ce cată în sus spre ajutorul lui Dumnezeu, nu se poate scufunda, chiar dacă l-ar împresura pe el valuri nenumărate din toate părțile» Căci cine a văzut sau a auzit vreodată întâmplări la fel cu ale noastre?

In fiecare zi ne aşteptam ca cetatea noastră să fie desființată din temelii cu locuitorii ei, dar, tocmai când diavolul nădăjduia să scufunde corabia, Dumnezeu ne-a dat vreme frumoasă. Să nu uităm deci de mărimea grozăviei, ca să ne aducem aminte de binefacerile trimese nouă de Dumnezeu, căci cel ce nu cunoaşte firea boalelor, nu va cunoaşte nici odată meşteşugul doftoricesc. Să spunem acest lucru şi copiilor noştri şi să trecem povestea la mii de generații ca toți să afle şi cum diavolul a năzuit să dărâme temelia cetății, şi cum Dumnezeu a putut să puie iar în picioare cetatea căzută jos, n-a îngăduit să sufere nici o pagubă şi pe lângă aceasta a alungat teama şi cu multă grabă a gonit primejdia. Căci săptămâna trecută toți ne aşteptam să ni se hrăpească averile, să fie trimeşi împotriva noastră ostaşi şi bănuiam nenumărate alte rele. Dar, iată, toate acelea au trecut ca un nor, topindu-se ca un nor sau ca o umbră, şi am fost pedepsiți numai cu aşteptarea nenorocirilor, ba n-am fost pedepsiți, ci numai cumințiți, şi făcuți mai buni, pentru că Dumnezeu a muiat înima împăratului.

Să zicem deci mereu şi în fiecare zi „Binecuvântat e Dumnezeu”, cu mai mare râvnă să luăm aminte la adunarea (religioasă) şi să alergăm la biserici, de unde am tras atâta folos. Ştiți de la început, unde ați căutat un adăpost, unde ați alergat, de unde v’a venit scăparea. Să ținem deci ancora sfântă, şi precum ea în vreme de primejdie nu s-a lepădat de noi, tot astfel nici noi, în vremea iertării, să nu ne lepădăm de ea, ci cu băgare de seamă să rămânem, şi în fiecare zi să facem adunările şi rugăciunile noaste şi să ascultăm cuvintele dumnezeieşti; iar timpul pe care îl pierdeam umblând cu nerăbdare după veşti noi, alergând după cei ce veneau de la curtea împărătească, plini de îngrijorare față de nenorocirea de față, tot acest timp să-l cheltuim în ascultarea legilor dumnezeieşti, nu în zăbavă zadarnică şi nepotrivită, ca să nu cădem iar în nevoia acelei sbuciumări.

2. în cele trei zile trecute căutam un fel de a cunoaşte pe Dumnezeu şi l-am dus la un sfârşit, tălmăcind cum „Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu” (Ps. 18, 2) şi ce înțeles are zisa lui Pavel: „Insuşirile nevăzute ale Lui se văd lămurit de la facerea lumii, când ie uiți cu băgare de seamă la lucrurile făcute de el” (Rom. 1, 20) şi am arătat cum Ziditorul e slăvit de către cer, mare şi pământ, de la facerea lumii. Astăzi însă după ce vom cerceta iarăşi acest lucru, vom trece la o altă cuvântare: nu numai a făcut lumea, dar, după ce a zidit-o, a făcut-o să şi lucreze, nici lăsând-o să fie în întregime nemişcată, nici poruncindu-i să se mişte toată, ci cerul a rămas nemişcat, precum a zis proorocul: „Cel care a pus cerul ca o boltă şi l-a întins ca un cort deasupra pământului” (Isaia 40, 22); soarele, însă, şi celelalte stele aleargă în fiecare zi. Şi iarăşi, pământul e neclintit iar apele se mişcă deasupra lui; şi nu numai apele, dar şi norii şi ploile dese şi urmându-se una după alta la timpuri potrivite. Şi întradevăr, una e firea ploilor, dar felurite sunt cele ce provin din ele, căci în viță ploaia se preface în vin, în măslini se preface în untdelemn iar în alte plante se preschimbă în sucurile acelora. Şi unul e pântecele pământului, dar dă naştere la poame deosebite: una e căldura soarelui strălucitor, dar în chip deosebit coace, pe unele mai târziu, pe altele mai de vreme făcându-le bune de mâncare. Cum să nu te minunezi şi să rămâi

încremenit în fața acestor lucruri? Şi nu numai de aceasta merită să te minunezi, că a făcut căldura aceasta felurită şi deosebită, dar şi pentru că Ziditorul a pus-o la îndemâna tuturor, şi săraci şi bogați, şi păcătoşi, şi oameni drepți. Ceea ce spunea şi Hristos: „Face să răsară soarele Său peste buni şi răi, şi plouă peste drepți şi peste nedrepți" (Mat. 5, 45). Şi umplând pământul de nenumărate animale şi punând în dobitoace obiceiuri fireşti, ne-a poruncit să ne luăm după unele şi să fugim de altele. De pildă: Furnica e harnică şi face o muncă plină de trudă. Dacă deci te uiți cu luare aminte la ea, te vei alege de pe urma ei cu cea mai de seamă învățătură, ca să nu te moleşeşti, să nu fugi de muncă plină de sudoare. De aceea şi Scriptura îl trimite pe cel trândav la dânsa zicându-i: „ Du-te la furnică, leneşule; umblă cu râvnă pe căile ei şi fă-te mai înțelept ca ea" (Prov. 6, 6). Nu vrei—zice — să înveți din Scriptură că e bine să munceşti şi că cel care nu munceşte nu trebuie să mănânce? Nu vrei să înveți acest lucru de la învățători, atunci învață-l de la dobitoace. Aşa facem adesea şi în casă: pe cei mai în vârstă şi care par a fi mai vrednici de cinste, când greşesc, îi îndemnăm să se ia după copiii cuminți, spunându-le: Ia uitați-vă la aceştia mai mici ca voi; ce deştepți şi serioşi sunt!

Ia şi tu, deci, cea mai bună pildă de hărnicie de la acest animal şi admiră pe Stăpânul' tău nu numai pentru că a făcui-cerul şi pământul, dar şi pentru că a făcut pe furnică. Căci aceasta deşi e mică, ne dă o mare dovadă de adâncimea înțelepciunii lui Dumnezeu. Gândeşte-te aşadară, cât e de isteață şi miră-te cum a putut Dumnezeu să pună într-un trup aşa de mic, atâta dar de muncă* de la ea să înveți dragostea pentru muncă, iar de la albină fru-musețeaf hărnicia şi dragostea de aproapele» Căci ea nu lucrează atât pentru sine cât pentru noi şi se oboseşte în fiecare zi; lucru care se cade în deosebi creştinului adică să nu caute la ale sale ci la cele ce sunt ale altora. După cum deci, aceea colindă în sbor toate livezile ca să pregătească altuia masa, tot aşa fă şi tu, omule: de strângi bani, cheltueşte-i pentru alții de ai bogăția învățăturei, nu o îngropa, pune-o înaintea celor ce au nevoie de ea şi tot astfel, dacă ai vreun alt lucru deosebit, fii folositor acelora care au nevoie de roada ostenelilor tale. Nu vezi că de aceea e albina cel mai slăvit animal, nu pentru că lucrează, ci fiindcă lucrează pentru alții! Pentru că şi păianjenul lucrează şi se trudeşte şi întinde pe pereți urzeala lui subțire, care întrece orice meşteşug al femeii, dar este o lighioană josnică, pentru că lucrul lui nu este deloc folositor; aşa sunt acei care lucrează şi se ostenesc numai pentru sine. Imită nevinovăția porumbiței! Ia-te după dragostea pentru stăpân a boului şi măgarului şi fă la fel cu pasările care nu-şi bat capul, ce va fi mâine; căci mult folos putem trage şi de la animale pentru îndreptarea moravurilor. Prin pilda acestor animale ne învață şi Hristos, când zice: „Fiți înțelepti ca şerpii şi nevinovați ca porumbeii" (Mat 10, 16) şi iarăşi: „Priviți pasările cerului care nu seamănă şi nu seceră şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte pe ele" (Mat 6, 26). Iar prorocul, ca să facă de ruşine pe nerecunoscătorii Iudei, zice: „Cunoaşte boul pe stăpânul său şi asinul ieslea stăpânului său, iar Israel nu m'a cunoscut pe mine" (Isaia, 1, 3). Şi iarăşi: „Turtureaua şi rândunica ogorului, vrăbiile au cunoscut timpul venirii lor, iar poporul meu n-a cunoscut judecă'ile Domnului Dumnezeului Său" (Ierem. 8, 7). De la aceste dobitoace şi altele asemănătoare învață să deprinzi virtutea, iar de la cele contrare, învață să fugi de răutate. Căci precum albina e folositoare, tot astfel năpârca e vătămătoare; fereşte-te de răutatea ei, ca să nu ți se spună: „Veninul năpârcilor sub buzele lor" (Ps. 139, 3). Câinele e un animal neruşinat; să urăşti deci şi acest cusur. Vulpea e şireată şi vicleană; să nu râvneşti la acest cusur al ei, ci precum albina, sburând peste livezi, nu culege orice, ci luând ceea ce-i e trebuincios, lasă pe celelalte, tot aşa să faci şi tu, când colinzi seminția dobitoacelor. Ia de la ele ceea ce e folositor. Şi însuşirile, prin care ele stau mai presus prin firea lor, tu împrumută-le şi îmbunătățeşte-le (in tine) prin sloboda ta voință, căci şi în această privință tu ai fost cinstit de

Dumnezeu, că, adică, ți-a dat putința ca să desăvârşeşti (in tine) prin sloboda ta vrere însuşirile lor mai de seamă, aşa fel ca să poți lua şi răsplata cuvenită. Isprăvile, pe care le izbândesc acelea, nu le vin lor de la judecată sau sloboda lor voință, ci numai de la fire. Ce vreau să spun: Albina face miere, nu pentru că a învățat aceasta prin mintea şi judecata ei, ci fiind învățată de la fire; căci dacă munca aceasta n'ar fi fost firească şi n'ar fi fost hărăzită întregului neam al albinelor, ar fi trebuit ca unele din ele să fie necunoscătoare ale acestui meşteşug. Acuma însă, de când s-a făcut lumea şi până în ziua de azi, n-a văzut nimeni albine să trândăvească şi să nu facă miere. Căci însuşiri de felul acesta sunt sădite de fire întregului neam; cele ce vin însă din sloboda voință nu sunt obşteşti, (date la toate ființele), căci au nevoie de muncă şi osteneală spre a izbândi, cum trebuie.

3. Drept aceea, luând toate cele ce-s mai frumoase, înveşmântează-te cu ele, căci eşti regele necuvântătoarelor; regii, precum ştii, au din belşug şi stăpânesc tot ce-i mai de preț la supuşii lor, ca: aur, argint, haine scumpe, pietre prețioase. Admiră pe Stăpânul tău de la făpturile Lui. Dacă vreunul din lucrurile văzute întrece mintea ta şi nu-i poți găsi rostul, slăveşte pentru aceea pe Ziditor, pentru că înțelepciunea lucrărilor Sale biruie cugetul tău. Nu zice: „De ce acest lucru? La ce bun celălalt?" căci toate sunt folositoare, chiar dacă noi nu le cunoaştem rostul. Precum, dacă întri în casa unui doctor, şi vezi puse la iveală o mulțime de înstrumente, te miri de felurimea lor, măcar că nu le ştii întrebuințarea, tot aşa fă şi față de zidirea (lui Dumnezeu): chiar dacă vezi multe lighioane, ierburi, buruieni şi alte lucruri al căror folos nu-l ştii, minunează-te de felurimea lor şi slăveşte pe Dumnezeu, făcătorul şi prea îndemânatecul lor făuritor, şi pentru aceea că nu le-a făcut nici pe toate cunoscute de tine, nici pe toate necunoscute. Anume nu le-a făcut pe toate necunoscute de tine, ca să nu zici că în lume nu e o pronie; pe de altă parte nici n-a îngăduit să-ți fie ție toate cunoscute, ca nu cumva mulțimea ştiinței tale să te ducă la sminteala semeției. Căci şi pe cel dintâi om, demonul cel rău l-a doborît, momindu-l prin nădejdea unei ştiințe mai mari, şi sărăcindu-l de aceea pe care o avea mai înainte. De aceea şi un înțelept ne sfătueşte zicând: „Nu năzui spre cele ce întrec puterile tale şi nu cerceta cele ce sunt prea adânci pentru tine; cugetă la acelea ce ți s-au poruncit" (Isus Sirah 3, 20—21). Căci cele mai multe din lucrările lui sunt tainice. Şi iarăşi: „Ți s-au arătat lucruri mai mari decât înțelepciunea oamenilor" (Isus Sirah 3, 22). A spus acestea ca să mângâie pe cel întristat şi mâhnit, pentru că nu cunoştea toate, ci acelea — zice — pe care ți s-a dat să le cunoşti, întrec cu mult înțelepciunea ta şi nu le-ai găsit tu singur, ci de la Dumnezeu le-ai învățat. Mulțumeşte-te dară cu bogățiile date şi nu căuta mai mult, ci mulțumeşte pentru acelea pe care le-ai căpătat; nu te mânia pentru cele ce nu le-ai căpătat. Slăveşte pe acelea pe care le ştii şi nu te răzvrăti pentru acelea pe care nu le cunoşti; Dumnezeu a făcut şi una şi alta spre folosul nostru; ascunzându-ne unele şi destăinuindu-le pe celelalte, s-a gândit la mântuirea ta. Cum am spus, un fel de a cunoaşte pe Dumnezeu e cel ce porneşte de la cercetarea lumii, fel care el singur — pentru a fi cercetat — pretinde multe zile. Căci ca să cercetăm măcar numai alcătuirea omului cu luare aminte, vreau să zic, cu luarea aminte ce ne este nouă cu putință, nu cu acea desăvârşită luare aminte: (căci, deşi am pomenit multe temeiuri ale celor înfăptuite de Dumnezeu, mai sunt totuşi şi altele mai multe, învăluite în taina, pe care numai Dumnezeii, care le-a făcut, le cunoaşte, iar noi nu le ştim pe toate) aşadar, ca să luăm pe rând toată alcătuirea omului şi să găsim înțelepciunea din fiecare mădular, rânduirea şi aşezarea nervilor, a vinelor şi a arterelor şi alcătuirea tuturor celorlalte, nu ne-ar ajunge nici un an întreg ca să le lămurim.

Iată de ce încheiem aci această cuvântare lăsând în sarcina celor harnici şi iubitori de învăţătură să cerceteze, în lumina celor spuse celelalte părţi ale zidirii, să ne întoarcem cuvântarea spre alt lucru, care şi acela dovedeşte prevederea lui Dumnezeu. Care e deci, a doua parte a vorbirii noastre? De la început, plăsmuind Dumnezeu pe om, a sădit în el legea firească. Şi ce este această lege firească? A întărit conştiinţa din noi şi ne-a dat de la fire cunoaşterea celor ce-s bune sau rele; căci n'avem nevoie să învăţăm că desfrâul e un rău iar cumpătarea un bun, ci ştim acest lucru de la început. Şi ca să afli că ştim acest lucru de la început, observă (rogu-te) că legiuitorul dând mai târziu legea, şi zicâd : „Să nu ucizi" a adăugat: „căci omorul e o faptă rea" ci a spus, fără ocol: „Să nu ucizi"; a înterzis numai păcatul fără să ne mai dea şi lămuriri. De ce, zicând: „Să nu ucizi", n-a adăugat: „pentru că omorul e un păcat?". Pentru că conştiinţa noastră, luând-o înainte, ne-a învăţat acest lucru; de aceea legiuitorul vorbeşte cu noi ca şi cu nişte oameni care ştiu şi pricep aceasta. Când însă ne dă vreo poruncă ce nu este cunoscută conştiinţei noastre, nu numai că ne dă oprelişte, ci ne arată şi pricina. Făcând rânduiala Sabatului (Sâmbetei) şi zicând; în ziua a şaptea nu vei lucra", adaugă şi pricina nelucrării. Care anume? „Pentru că în ziua a şaptea Dumnezeu a încetat toate lucrările pe care începuse să le facă" (1). Şi iarăşi: Pentru că ai fost slugă în ţara Egiptului" (2).

1) Ieşire 20, 10.
2) Deut. 24. 18.

Ia spune-mi, de ce, când a fost vorba de Sabat a adăugat şi pricina opreliştii, iar cu prilejul legii despre omor n-a făcut aşa ceva? Pentru că această poruncă nu era dintre cele de căpetenie, nici dintre cele pe care le cunoaştem chiar prin conştiinţa noastră, ci una vremelnică şi parţială; de aceea s-a şi desfiinţat mai târziu. Porunci trebuincioase, ce stau la temelia vieţii noastre, sunt acelea: „Să nu furi" — „Să nu ucizi" — „Să nu pofteşti femeia altuia". De aceea aci nu pune înainte nici o pricină, nici nu vine cu vreo desluşire, ci se mulţumeşte cu opreliştea singură.

4. Nu numai din acestea, dar şi din altă parte voi încerca să vă arăt că omul de la fire e îndrumat la cunoaşterea virtuţii. Cel dintâi a păcătuit Adam, şi după păcat s-a ascuns îndată. Dacă nu ştia că a făcut ceva rău, de ce se ascundea? Căci pe atunci nu se pomeneau nici slove, nici lege, nici Moise. De unde îşi cunoaşte el păcatul şi se ascunde? Şi nu numai că se ascunde, dar, când e mustrat, încearcă chiar să arunce vina pe altul, zicând: „Femeia pe care mi-ai dat-o, aceea mi-a dat de am mâncat din pom" (Fac. 3, 12). Şi aceea, la rândul ei, aruncă şi ea vina pe altul, adică pe şarpe. Şi ia te uită la înţelepciunea lui Dumnezeu: când îi zice Adam: „Am auzit glasul tău şi m-am temut, căci sunt gol şi m-am ascuns" , Dumnezeu nu se apucă numaidecât să dea fapta lui de gol, şi nici nu i-a spus: „De ce ai mâncat din pom?" Dar atunci cum? Îi spune: Cine ţi-a spus că eşti goi? Sau de acolo o ştii, fiindcă ai mâncat din singurul pom din care îţi spusesem să nu mănânci?" (Fac. 3, 11). Nici n-a tăcut, nici nu l-a dat de gol pe faţă: n-a tăcut, pentru ca să-l îndemne pe el însuşi la mărturisirea păcatului şi nici nu l-a dovedit vinovat pe faţă, ca să nu rămână tot lucru pe seama lui Dumnezeu, iar el, Adam, să fie lipsit de iertarea ce vine după mărturisirea păcatului. De aceea nu i-a spus pe faţă pricina, de la care izvorăşte cunoaşterea, ci în chip de întrebare îi face să vorbească, lăsându-l pe el singur să ajungă la mărturisire.

Acelaşi lucru putem să-l vedem şi cu prilejui lui Cain şi Abel. Mai întâi îi aduceau lui Dumnezeu ca jertfă pârga muncii lor. "Căci nu numai prin păcat, ci şi prin pilda virtuţii vom arăta că omul îşi dedea seamă şi de una şi de alta. Că omul ştia că păcatul e un rău, ne-a dovedit-o Adam: cum că ştia că virtutea e un bine, ne-a arătat-o Abel. Căci jertfa aceea a adus-o nu pentru că l-ar fi

învățat cineva, sau că ar fi auzit pe cineva cuvântând despre rânduiala pârgei de la jertfe, ci a învățat aceasta de la sine însuşi, din conştiința sa. De aceea nu scobor cuvântarea încoace la timpurile noastre, ci mă opresc la vremea oamenilor celor dintâi, când nu erau nici slove, nici lege, nici proroci sau judecători, ci numai Adam şi cu copiii lui, ca să te încredințezi că cunoaşterea celor bune şi celor rele se afla sădită dinainte în firea lor. Căci de unde a învățat Adam că e bine să aduci jertfe, câ-i bine să cinsteşti pe Dumnezeu şi să fii mulțumitor în toate ? Cum adică? o să mi se spună — oare Cain n-a adus jertfă? Da, a adus şi el, dar nu la fel. Şi de aici apare conştiința care-şi dă seamă de ce e rău; căci pismuindu-l pe cel ce se bucura de cinste (pe Abel), plănuia omorul şi îşi ascundea gândul Iui viclean. Şi ce spune? „Hai să ieşim aici la câmp" (Fac 4. 8). Unul îi e chipul (ce se preface a fi plin de dragoste), altul îi e gândul, căci cugetă Ia omorîrea fratelui său. Dar dacă nu ştia că gândul îi era rău, de ce îl ascundea? Şi după ce a făptuit omorul fiind iarăşi întrebat de Dumnezeu: „Unde e Abel, fratele tău?*, a răspuns: mNu ştiu. Ce, eu sunt oare păzitorul fratelui meu?"2). De ce tăgăduieşte? Nu e limpede că astfel se osândea şi mai greu pe sine însuşi? După cum se ascunsese tatăl său, tot aşa şi el tăgăduieşte. Şi după o altă întrebare spune: „ Vina mea e prea mare ca să mi se poată Ierta" (Fac. 4, 9-l3).

Dar păgânii nu primesc aceste dovezi. Haide, deci, să stăm de vorbă şi cu ei; ceea ce am făcut ca prilejul cercetării despre lume, punând Ia cale lupta contra păgânilor, nu numai bizuiți pe Scripturi, ci şi pe temeiurile scoase din judecata omenească, tot aşa să facem şi acum când e vorba de conştiință. Căci şi Pavel s-a folosit în lupta dusă împotriva păgânilor şi de acest fel de judecată. Să vedem aşadar ce spun păgânii: Nu este o lege înnăscută în conştiința noastră, zic ei, şi nici Dumnezeu n-a sădit aşa ceva în firea noastră. Dar atunci de unde au scris legiuitorii lor legile despre căsătorii, despre ucideri, despre moşteniri, despre aceea că nu trebuie să ne asuprim unii pe alții, şi despre alte nenumărate lucruri? Să zicem că aceştia de azi au învățat de la înaintaşii lor şi iarăşi aceştia din urmă de la cei dinaintea lor şi aşa mai departe; dar cei de la început, cei dintâi care le-au făcut lor legi, de la cine au învățat aceasta? Nu e la mintea omului că au învățat de la conştiința lor? Căci nu s-ar putea spune că au fost cu Moise sau că au auzit de la proroci. Şi cum ar fi cu putință, când ei — protivnicii noştri în păreri — erau. Elini? Ci e limpede că, luându-se după legea pe care a sădit-o Dumnezeu în om când l-a plăsmuit întâi, după aceea urmaşii au făcut şi legile, au născocit meşteşugurile şi celelalte toate. Căci şi meşteşugurile tot aşa s-au ivit, când la început oamenii în chip firesc au dat de ele; aşa s-au înființat şi judecătorii, şi pedepse s-au hotărît, precum spune şi Pavel. Anume, pentru că mulți dintre Elini se pregăteau să-i stea împotrivă cu vorba, zicând: „Cum va judeca Dumnezeu pe oamenii dinaintea lui Moise? Nu le-a trimes legiuitor, nu le-a dat lege, nu le-a trimes prooroc, apostol sau evanghelist. Atunci cum o să-i poată pedepsi?". Voind Pavel să le dovedească cum că aceia aveau legea firească şi ştiau bine ce trebuie să facă şi să nu facă, auzi ce le spune: „Când păgânii care N-au lege fac în chip firesc cele ce se țin de lege, aceştia, neavând lege (scrisă), îşi sunt lor înşile lege, pentru că arată fapta legii scrisă în înima lor". Cum? Fără slove? „Despre aceasta mărturiseşte cugetul lor şl gândurile lor, care se învinovățesc sau se desvinovățesc între ele în ziua în care Dumnezeu după Evanghelia mea va judeca prin Hristos lucrurile ascunse ale oamenilor", şi iarăşi: „Cei ce au păcătuit fără lege, fără lege vor pieri; şi toți cei ce au păcătuit având lege, vor fi judecați după lege" (Rom. 2, 12, 14-l6). Ce înseamnă: vor pieri fără lege? Nu că vor fi învinovățiți de vreo lege, ci de cugetul şi gândurile Ior. Căci dacă n'ar fi avut legea cugetului (a conştiinței), n'ar fi trebuit să piară nici ei înşişi chiar când ar fi păcătuit. Căci cum (s'ar putea), dacă ei au păcătuit fără lege? Dar când spune: Fără lege, nu vrea să zică că N-au

avut lege, ci că N-au avut lege scrisă, însă au avut legea firii (legea naturală). Şi iarăşi: „Slavă şi cinste şi pace oricui face binele, Evreului întâi, şi Elenului" (Rom. 2, 10).

5. Dar spunea aceasta vorbind de timpurile trecute, care s-au scurs înainte de venirea lui Hristos. Şi prin cuvântul Elen nu înțelege pe închinătorul la idoli, ci pe cel care se închină la singurul Dumnezeu, dar care nu e legat de datinile evreieşti, ca tăierea împrejur şi ținerea Sâmbetelor, cât şi alte curățiri, adică omul care dă dovadă de înțelepciune şi de toată evlavia. Şi iarăşi, vorbind de acelaşi, zice: „Mânie şi urgie, necaz şi strâmtorare va veni peste orice suflet omenesc care face răul: întâi peste iudeu, apoi peste Elen" (Rom. 2, 9). Iarăşi şi aci, când vorbeşte de Elen, înțelege pe cel slobod de datina iudaică. Dacă, aşadar, n-a auzit nici legea, nici n-a stat de vorbă cu Iudeii, cum va da peste el mânia, urgia şi necazul, când va face răul? —(Va da) pentru că are în el cugetul, care glăsueşte şi-l învață şi-l dăscăleşte despre toate* De unde se vede aceasta? Din acele lucruri în care pe alții i-a pedepsit când păcătuiau, le-a dat legi şi le-a făcut judecăți. Asta vrea să spună Pavel, când, vorbind despre cei ce trăiesc în răutate, zice: „Aceştia, măcar că ştiu hotărîrea lui Dumnezeu, că cei ce fac asemenea lucruri sunt vrednici de moarte, totuşi, nu numai că le fac, dar şi încuviințează pe cei ce le fac". Şi de unde ştiau că e voia lui Dumnezeu, ca aceia care trăiesc în păcat să fie pedepsiți? — De unde? De acolo, că ei pedepseau pe alții când păcătuiau. Căci dacă socoți că omorul nu e un rău, când prinzi pe ucigaş, după părerea ta nu-l pedepseşti; dacă socoți că a păcătui cu femeia altuia nu e păcat, când prinzi pe un astfel de desfrânat, scuteşte-l de pedeapsă. Dacă, însă, pentru păcatele altora scrii şi legi, şi hotărăşti pedepse şi eşti un judecător aspru, ce desvinovățire poți să mai ai pentru greşelile în care cazi, când spui că nu ştii ce trebuie să faci (şi ce nu)? Ai preacurvit şi tu, şi acela; de ce pe acela îl pedepseşti şi pe tine te socoti vrednic de iertare? Căci dacă nu ştiai că desfrâul e un rău, nu trebuia să fie pedepsit aici celălalt; dacă tu însă pe celălalt îl pedepseşti, iar tu socoteşti să scapi de pedeapsă, ce rost ar avea ca pentru acelaşi păcat să nu fie aceeaşi pedeapsă? Tocmai de aceasta se leagă şi Sf. Pavel când spune: „Şi crezi tu, omule, care judeci pe cei ce săvârşesc astfel de lucruri, şi pe care le faci şl tu, că vei scăpa de judecata lui Dumnezeul" (Rom. 2, 3). Nu este aşa, nu! Căci după judecata cu care l-ai judecat pe altul, te va judeca şi Dumnezeu pe tine; căci doară nu eşti tu drept şi Dumnezeu nedrept. Dacă tu nu îngădui să se facă altuia nedreptate, cum crezi că Dumnezeu va îngădui? Dacă tu cerți pe alții pentru greşelile lor, cum nu te va certa şi pe tine Dumnezeu pentru ale tale? Iar dacă nu-ți trimete pedeapsa îndată, nu te bizui pe aceasta, ci teme-te încă şi mai vârtos. Aşa a poruncit şi Pavel zicând: „Oare nesocoteşti belşugul bunătății, răbdării şi îngăduința Lui, neştitnd că bunătatea Iui Dumnezeu te mână spre pocăință?" (Rom. 2, 4). EI rabdă, nu ca să te faci tu mai rău, ci ca să te pocăeşti; dar dacă te încăpățânezi, răbdarea Lui ajunge pentru tine, când nu te pocăieşti, prilej de pedeapsă şi mai mare. Şi acest lucru îl arată el când spune: „Dar cu împietrirea inimii tale, care nu vrea să se pocăiască, îți aduni o comoară de mânie pentru ziua mâniei şi a arătării dreptei judecăți a lui Dumnezeu, carâ va răsplăti fiecăruia după faptele lui" (Rom. 2, 5). Pentru că, deşi, îi dă fiecăruia după faptele sale, de aceea ne-a sădit în suflet legea firească şi apoi ne-a dat şi legea scrisă, ca să pedepsească păcatele şi să încununeze pe cei care fac bine. Drept aceea, cu multă râvnă şi ca unii ce avem să ne înfățişem la grozav județ, să chivernisim cele ale noastre, ştiind că nu vom avea parte de nici o iertare, dacă, după legea firească şi cea scrisă, după atâta învățătură şi îndemn, noi vom nesocoti mântuirea noastră.

6. Şi iarăşi vreau să vă vorbesc despre jurăminte, dar mi-e ruşine. Mie — la drept vorbind — nu mi-e greu să vă spun şi zi şi noapte acelaşi lucru, dar mă tem ca nu cumva, acum, după ce v'am

urmărit atât amar de zile, să nu vă dovedesc că sunteți de o nepăsare aşa de mare într-un lucru atât de uşor, dar asupra căruia eu trebuie să vă atrag necurmat luarea aminte. Nu numai că mi-e ruşine, dar mi-e şi teamă pentru voi; dăscălirea necontenită este, pentru cei cu luare aminte, aducătoare de mântuire şi de folos, pentru cei nepăsători, însă, vătămătoare şi primejdioasă. Căci, cu cât cineva aude (un sfat) şi nu face cele ce i se spun, cu atât îşi atrage o mai mare pedeapsă. Tocmai această mustrare le-o face Dumnezeu Iudeilor, când spune; „Am trimes pe prorocii mei în zori, şi măcar că i-am trimes, tot nu i-ați ascultat”. Noi facem acest lucru din dragoste multă pentru voi, dar ne temem ca nu cumva, în ziua aceea cumplită, acest sfat şi acest îndemn ce vi-l dau acum) să nu vă păgubească. Căci când şi îndreptarea Ia care vă chem, e uşoară, şi când dojenitorul; nu îşi îngăduie nici o zăbavă în sfaturile lui, ce temei de desvinovățire vom putea aduce? Sau ce cuvânt ne va scăpa de pedeapsă? Ia spune-mi: Dacă întâlneşti pe unul care-ți e dator, nu-i aduci mereu aminte de acea datorie? Fă şi tu la fel şi fiecare să-şi închipuie că aproapele îi datoreşte o sumă de bani, adică împlinirea acestei porunci (anume: să nu juri); de câte ori îi întâlneşte, să-i aducă aminte de plată, ştiind că ne pândeşte mare primejdie, dacă nu ne îngrijim de frații noştri. De aceea, nici eu nu încetez de a spune acelaşi lucru, de teamă să nu aud în ziua aceea spunându-mi-se: „Rob viclean şi leneş, trebuia să fi dat banii mei la zarafi? (Mat. 25, 25—26). însă eu i-am dat şi nu o dată, nici de două ori, ci de mai multe ori; acum e de datoria voastră să-mi dați camătă, şi camătă aci înseamnă să schimbați în fapte, sfaturile ce eu v’am dat; căci ce v’am dat cu împrumut, sunt lucruri domneşti (ale lui Dumnezeu). Să nu le luăm deci cu uşurință, ci să păstrăm comoara cu băgare de seamă, ca în ziua aceea să o dăm înapoi cu mult câştig. într’adevăr, dacă nu aduci şi pe mulți alții la această îndreptare, vei auzi glasul pe care l-a auzit cel ce a îngropat talantul. Ci fie ca voi să n’auziți acest glas, ci pe acela pe care l-a slobozit Hristos către cel ce agonisise câştig, zicându-i: „Bine, rob bun şi credincios, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune” (Mat. 25, 26). Vom auzi acest glas, dacă vom dovedi şi noi aceeaşi râvnă ca acela şi vom da dovadă de aceeaşi râvnă, dacă vom face ce vă spun. Câtă vreme e caldă încă predica mea (in sufletul vostru), când ieşiți afară, îndemnați-vă unii pe alții şi, precum vă despărțiți unul de altul cu un rămas bun, tot aşa fiecare să meargă acasă cu un sfat (pe buze) şi să zică aproapelui: „Vezi şi adu-ți aminte ca să păzeşti porunca şi—oricum — vom birui”, Dacă prietenii vă petrec cu astfel de sfat, iar, când sunteți acasă, nevasta vă aduce aminte iarăşi de acelaşi lucru, şi când sunteți singuri vă stăpâneşte cuvântarea mea, în grabă vă veți scăpa de acest obicei.

Ştiu că vă mirați, de ce pun atâta râvnă când e vorba de această poruncă; faceți ce v’am sfătuit şi atunci vă voi spune pricina. Până atunci vă spun numai că porunca aceasta e o lege dumnezeiască şi că a o călca, e lucru nu fără primejdie. Când voi vedea că vă îndreptați, vă voi spune şi altă pricină, nu mai prejos decât aceasta, ca să vă încredințați că cu drept cuvânt arăt atâta râvnă pentru această lege. Dar acum e vremea ca să încheiem cuvântarea noastră cu o rugăciune: Să zicem, dară, cu toții într-un glas: „O Doamne, care nu vrei moartea păcătosului, ci îndreptarea şi viața lui, îndură-te, după ce vom fi împlinit şi porunca aceasta şi pe toate celelalte, să ne stai într’ajutor la scaunul de judecată al Hristosului Tău, ca, prinzând noi curaj, să ajungem în împărăția (cerului), spre slava Ta, căci Ție Ți se cuvine mărirea, împreună cu Fiul Tău unul născut şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor”. Amin.

Predica a XIII-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XIII-a

Iarăşi mulțumire lui Dumnezeu pentru înlăturarea nenorocirii şi pomenire despre cei cari, din pricina răzvrătirii, au fost dați judecății şi pedepsiți; apoi iarăşi lămuriri despre facerea omului şi cum că a primit lege de la fire; apoi despre aceea că obiceiul de a jura trebuie stârpit din rădăcină

1). Ținută la ziua de 31 Martie

1. Cu aceleaşi vorbe, cu care am început ieri şi alaltăieri, voi începe şi azi, voi spune şi acum: Binecuvântat să fie Dumnezeu. Cum era miercurea trecută, şi ce vedem în cea de azi? Ce întunecime era în aceea? Şi ce linişte în aceasta? În ziua aceasta (acum o săptămână) a luat ființă acel scaun de judecată grozavă, ce a cutremurat înimile tuturor şi a făcut ca ziua să nu fie întru nimic mai bună decât noaptea, nu că s-ar fi stins raza soarelui, ci pentru că teama şi descurajarea ne împăienjeniseră ochii. Aşadar, pentru ca şi noi să gustăm o plăcere mai mare, să pomenim câteva din cele întâmplate atunci. Căci socot că povestirea aceasta va fi folositoare şi pentru voi, şi pentru toți urmaşii voştri, de vreme ce şi celor scăpați din înec cu corabia le e plăcut să-şi aducă aminte de vremuială şi vânturi, când ajung la liman, şi tot astfel, celor care au fost cuprinşi de o boală, le e lucru drag ca, după ce au scăpat de ea, să povestească altora despre frigurile din pricina cărora erau cât p'aci să moară. Când a trecut primejdia, e o desfătare să povesteşti despre ea, atunci când sufletul, nu numai că, nu se mai teme, dar gustă o plăcere şi mai mare: amintirea relelor trecute ne face să ne dăm şi mai bine seama de huzurul de acum. Căci după ce partea cea mai mare a oraşului, de teamă şi din pricina amenințărilor acelea, au băjenit spre pustii, spre prăpăstiile munților şi spre locuri neumblate, mânați necurmat de spaimă, iar casele erau goale de femei şi piața, de bărbați, că abia dacă se iveau doi sau trei mergând laolaltă în mijloc, şi aceştia ca nişte morți vii colindând: pornirăm la scaunul de judecată spre a vedea sfârşitul celor întâmplate, şi văzând acolo strânşi pe cei ce mai rămăseseră în oraş, ne-am minunat foarte, că deşi o mulțime de lume se îngrămădea la uşi, ca şi cum n'ar fi fost nimeni, era o tăcere de mormânt, toți uitându-se unii la alții şi necutezând nici unul să întrebe ceva pe vecin sau să asculte ceea ce i-ar fi spus acela. Fiecare bănuia pe cel de lângă el, căci mulți, aşa pe neaşteptate, şi fuseseră smulşi din mijlocul pliții şi închişi înăuntru; şi toți deopotrivă întindeam mâinile spre cer, aşteptând în tăcere un ajutor de sus, şi rugându-ne lui Dumnezeu, ca să ne stea într'ajutor la judecată, să înmoaie înima judecătorilor şi să facă osânda mai blândă. Şi precum cei care văd pe naufragiați de pe uscat, nu pot să se apropie de ei, să le întindă mâna şi să le uşureze suferința, deoarece sunt împiedecați de valuri, ci numai de departe, de pe țărm întind mâinile şi lăcrămând se roagă de Dumnezeu ca să vie în ajutorul celor ce-s mânați de unde; tot aşa şi aci toți chemau în minte pe Dumnezeu în ajutor, cerându-I ca să întindă mâna Sa asupra acelor chemați la judecată, ca asupra unora cuprinşi de talazuri şi să nu lase să se scufunde corabia, iar judecata dregătorilor să ia înfățişarea unei naufragieri depline pentru cei judecați. Ci acestea se

întâmplau înafara uşilor; dar când am întrat în curtea dinăuntru, aci iarăşi văzurăm nişte lucruri mai grozave decât acestea: ostaşi armaţi cu săbii şi toiege, la adăpostul cărora dregătorii puteau să judece, acolo înlăuntru, în cea mai mare linişte. Căci toate rudele celor judecaţi, şi soţia, şi mame, şi fiice şi taţi se strânseseră la porţile locului de judecată; în mulţimea aceasta, înfricată dinainte la vederea armelor, soldaţii băgau spaima de departe, ca nu cumva, cu prilejul ducerii la moarte a vreunui osândit, lumea să se înfierbânte, văzând această nenorocire şi să se apuce să facă vreo răscoală sau răzvrătire.

Dar lucrul cel mai vrednic de jale era următorul: Mama şi sora unuia din cei ce erau judecaţi înăuntru se aflau în faţa tindei judecătorilor, rostogolindu-se pe jos, ajungând o privelişte pentru toţi cei dimprejur, cu faţa acoperită şi ruşinându-se numai atât cât le îngăduia nevoia nenorocirii. Nu era cu ele nici o slujnică, nici o vecină, nici o prietenă, nici vreo altă rudă, ci ele singure, îmbrăcate într-un veşmânt sărăcăcios, împresurate, în mijlocul atâtor oşteni, târindu-se pe pământ chiar în jurul porţilor, sufereau mai grozav decât cei judecaţi înăuntru, la auzul glasului călăilor, al zgomotului loviturilor, al vaietelor celor biciuiţi, al ameninţărilor cumplite ale judecătorilor şi în vreme ce osândiţii erau canoniţi pe rând, ele răbdau suferinţe mai grele decât aceia. Şi fiindcă aflarea vinovaţilor atârna de mărturiile altora, îndată ce simţeau că vreunul e biciuit, ca să dea în vileag numele vinovaţilor, şi că urlă de durere, ele, căutând spre cer, se rugau de Dumnezeu ca să-i dea aceluia tărie şi răbdare, ca nu cumva viaţa rudelor lor să ajungă în primejdie din pricina slăbiciunii martorilor care nu puteau să rabde durerea loviturilor ; şi se întâmpla cu ele la fel cu cei ameninţaţi de talazuri. Căci precum aceia, când văd venind spre ei de departe vreun val învolburat, ameninţând să scufunde corabia, sunt morţi de frică, mai înainte chiar ca valul să se fi apropiat de ei; tot astfel şi ele, când auzeau strigătele şi urletele celor dinăuntru, mureau de o mie de ori de teamă ca nu cumva, cei ce erau siliţi să vorbească, ne mai putând să rabde chinurile, să nu pârască pe vreuna din rudele lor. Afară nu vedeai decât chinuri, înăuntru chinuri; pe aceia îi chinuiau călăii, pe acestea tirania firii şi mila inimei; înăuntru jale, înafară jale, înăuntru a celor învinovăţiţi, înafară a rudelor. Dar nu numai acestea, ci şi judecătorii plângeau în sufletul lor, suferind mai mult ca toţi, fiindcă erau siliţi să-şi îndeplinească slujba lor dând naştere unei nenorociri aşa grozave.

2. Eu însă, stând şi văzând cum aceste femei şi fete, deprinse cu iatacurile lor acum au ajuns privelişte obştească, şi că fiind mai înainte obişnuite cu saltele moi, acum au pământul drept saltea, ele, care acum de curând aveau parte de atâta supunere din partea slujitoarelor, a eunucilor şi de tot celălalt alaiu, acum, lipsite de toate acestea, se târăsc la picioarele tuturor, rugând pe fiecare ca să vie după puterile lui în ajutorul celor judecaţi, şi toţi laolaltă să ajute cu darul milei pe învinovăţiţi, am spus vorba aceea a lui Solomon: „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciuni” (Ecles. 1, 2). Căci vedeam că acum s-a împlinit aievea şi aceasta şi altă prorocie, anume: „ Toată slava omului ca floarea fânului; uscatu-s’a fânul, a trecut şi floarea lui” (Isaia 40, 6—7). Căci atunci nici bogăţia, nici neamul de soi, nici faima, nici ocrotirea prietenilor, nici rudele, şi nici toate celelalte sprijine ale vieţii nu erau de nici un folos, deoarece păcatul şi nelegiuirea făptuită surpaseră toate aceste proptele. Şi după cum vrabia, când, venind la cuib, după ce i s-au răpit puişorii, şi găsind cuibul gol, nu poate să-şi ia puii îndărăt, dar sboară în jurul mâinii vânătorului, arătându-şi durerea ei: tot aşa făceau atunci şi femeile acelea case, după ce fiii le-au fost răpiţi de acasă şi vârâţi acolo înăuntru ca într-un laţ sau o cursă, nu se puteau apropia şi nu putea să-i smulgă, însă tăvâlindu-se, jelindu-se, gemând şi încercând să se apropie de vânători, îşi dovedeau durerea lor. Zărind eu atunci aceste lucruri, mi-a venit în gând judeţul

acela grozav, şi ziceam în mine însumi: Dacă de la judecata oamenilor nici mama, nici tatăl, nici altcineva, deşi sunt străini de cele făptuite, nu pot smulge pe cei vinovaţi, cine ne va sta în ajutor când vom fi judecaţi la judecata lui Hristos? Cine va cuteza să ridice glasul? Cine va putea scăpa pe cei târiţi.la acele casne de nesuferit? Şi încă, cei judecaţi atunci erau căpeteniile oraşului, floarea fruntaşilor. Totuşi ar fi fost bucuroşi, dacă li s-ar fi îngăduit să-şi piardă toată averea, ba, la nevoie, chiar libertatea, numai să li se lase viaţa.

Când ziua era pe sfârşite, după ce apoi se înnoptase bine, când se aştepta sfârşitul judecăţii, toţi erau cuprinşi de o mai mare nelinişte şi rugau pe Dumnezeu să facă vreo amânare sau zăbavă şi să o însufle în cugetul judecătorilor, ca să supue hotărîrii împărăteşti cercetările făcute, căci se nădăjduia că din această amânare va ieşi vreun bine. Şi rugăciunile obşteşti ale poporului erau trimese la binevoitoarele urechi ale lui Dumnezeu, ca să scape ceea ce mai rămăsese din oraş şi să nu îngăduie să fie dărâmat din temelii. Nu vedeai pe nici unul care să nu strige astfel (de rugăciuni) cu ochii în lacrimi. Dar nimic din toate acestea n-a putut îndupleca pe judecătorii care cercetau înăuntru pricinile; ei aveau în vedere un singur lucru şi anume să facă cu luare aminte cercetarea nelegiuirilor făptuite. Apoi, punându-i în lanţuri şi-n cătuşi de fier, îi trimeteau prin mijlocul pieţii spre închisoare pe vinovaţi, oameni care ţineau cai de alergări, care puseseră premii şi care făcuseră cetăţii atâtea servicii strălucite; acestora le vindeau la mezat averile, iar la porţile lor, ale tuturora, nu vedeai decât peceţi. Iar soţiile acestora, alungate din casa părintească, făceau aievea ceea ce păţise nevasta lui Iov: Având nevoie de un adăpost, colindau din casă în casă şi din loc în loc. Şi nici măcar aceasta nu le era uşor, căci toţi se temeau şi tremurau când era vorba să găzduiască pe vreuna din rudele celor vinovaţi.

Dar cei care pătimeau toate acestea erau bucuroşi că scăpau măcar cu viaţa; nu supăra nici paguba bănească, nici necinstea, nici tot acest alai ruşinos şi nimic din lucrările de acest fel Căci mărimea nenorocirii şi împrejurarea că păţania lor era mai prejos decât aceea la care se aşteptau, le-a pregătit sufletul spre filosofic Atunci aflau ei cât de uşoară e virtutea, cât de lesnci oasă şi uşor de dobândit şi că numai din pricina nepăsării noastre pare a fi aşa de grea. Căci oamenii aceştia care se supărau de cea mai mică pagubă bănească, după ce fură cuprinşi de teama aceasta aşa de mare, chiar pierzându-şi toată averea, erau bucuroşi de parcă ar fi găsit o comoară, numai pentru că nu şi-au pierdut viaţa . Aşa că dacă am avea o presimţire a gheenei ce va să ne înghită cândva, şi dacă am putea să neinchipuim acele casne de nesuferit, nu ne-ar părea rău, chiar dacă am da şi averea, şi sufletul, şi trupul pentru legile lui Dumnezeu, ştiind că în schimbul acestora, câştigăm un lucru de mai mare preţ scăparea de chinurile de pe lumea cealaltă. Poate că jalea celor spuse nu puţin a speriat înima noastră; dar nu vă supăraţi. Căci de vreme ce am de gând să cutez spre nişte gânduri mai subţiri şi am nevoie de o cugetare mai gingaşă, într'adins am făcut acest lucru, ca de teama povestirii mele cugetul vostru, scuturându-se de lenea lui şi lepădându-se de toată grija celor lumeşti, să coboare cu multă uşurinţă în fundul sufletului puterea cuvintelor mele.

3. Predica mea v'a arătat îndeajuns şi mai înainte că e sădită în noi legea firească a cunoaşterii celor bune şi celor rele; pentru ca însă dovada să vă fie făcută din belşug, ne vom strădui şi azi în cercetarea aceluiaşi lucru. Şi cum că de la început, plăsmuindu-l Dumnezeu pe om, l-a făcut ştiutor al amânduror acestora, ne-o arată toţi oamenii, căci toţi ne ruşinăm chiar de cei supuşi nouă şi adesea un stăpân, când se duce la o femeie destrăbălată, dacă vede pe o slugă de treabă, roşind se întoarce din acel drum necuviincios. Tot aşa socotim că e o batjocură dacă cineva ne

ocărăşte cu o vorbă ce arată vreun păcat deal nostru şi dacă ne supărăm, dăm în judecată pe cei ce s-au purtat astfel cu noi. Astfel ştim ce e viţiu şi ce e virtute.

Aceasta o spunea şi Hristos, arătând că nu aduce vreo legiuire nouă care să treacă de puterile firii noastre, ci legiueşte ceea ce de mult sădise în sufletul nostru, zicând după acele multe (9) fericiri „Ce vreţi să vă facă vouă oamenii, acestea sâ Ie faceţi şi voi lor” (Mat. 7, 12). Nu e nevoie—spune el—de legi mai întortochiate, de multe vorbe sau de o învăţătură meşteşugită; voinţa ta să fie lege. Vrei să ţi se facă finele? Fă-l şi tu altuia. Vrei să ai parte de milă? Aibi şi tu milă de aproapele. Vrei să fii lăudat? Laudă şi tu pe altul. Vrei să fii iubit? Iubeşte, Vrei să ai parte de întâietate? Fă loc mai întâi altuia să ajungă la ea. Tu să fii judecător, tu să fii legiuitor al vieţii tale. Şi iarăşi: „Ceea ce ţie nu-ţi place, altuia nu /ffce*r(Tob, 4, 16). Prin aceasta de pe urmă ne îndeamnă a ne feri de păcat, prin porunca cea de mai înainte, să facem binele. Ceea cejfie nu’fi place, altuia nu face! Nu-ţi place să’,fii batjocorit ? Nu batjocori nici tu pe alţii. Nu-ţi place să fii pismuit? Nu pismui nici tu. Nu-ţi place să fii înşelat? Nu înşela nici tu. Şi, în-tr’un cuvânt, în toate împrejurările, dacă ţinem minte aceste două zicale, nu vom avea nevoie de altă învăţătură. Căci cunoaşterea virtuţii a sădit-o în firea noastră, însă făptuirea şi îndreptarea a încredinţat-o slobodei noastre voinţe. Poate că n-am vorbit desluşit; atunci voi încerca să vă vorbesc mai lămurit. Spre a şti că e bine să fim cumpătaţi, nu avem nevoie de îndrumări sau de învăţături; cunoaşterea aceasta o avem în firea noastră şi nu e nevoie de străduinţă sau osteneală ca să colindăm şi să întrebăm dacă cumpătarea e ceva bun şi folositor, ci, după părerea obştească, toţi mărturisim acest lucru şi nimeni nu are vreo îndoială cu privire la virtute.

Tot astfel socotim şi desfrâul ca un rău şi nici aci n’avem nevoie de învăţătură şi de osteneală ca să ştim cât de rău e acest păcat. Ci toţi, când e vorba de o hotărire în această privinţă, suntem călăuziţi de firea noastră şi lăudăm virtutea, chiar dacă nu ne îndeletnicim cu ea, şi urîm viţiul, măcar că îl facem. Şi acesta a fost cel mai mare merit al lui Dumnezeu, ca adică, chiar înainte de săvârşirea faptei, conştiinţa şi sloboda voinţă să fie înfrăţite cu virtutea şi duşmane viţiului. Aşa că, precum am spus, cunoaşterea amânduror acestor lucruri e înnăscută în cugetul tuturor oamenilor şi n’avem nevoie de vreun dascăl spre a învăţa acest lucru; iar îndreptarea a fost încredinţată voinţei, râvnei şi ostenelilor noastre.

— Dar de ce ? — Pentru că, dacă firea ne-ar fi dat de la sine totul, am fi rămas neincununaţi şi nu ne-am fi ales cu nici o răsplată. Căci, precum dobitoacele nu pot căpăta simbrie pentru prisosul însuşirilor pe care-l au de la fire, tot aşa nici noi n-am fi avut parte de vreuna din aceste răsplăţi. însuşirile venite de la fire nu sunt ale celor care sunt înzestraţi cu ele, ci ale Celui care le-a hărăzit, şi a Acestuia lauda şi slava.

Şi tocmai de aceea Dumnezeu n-a îngăduit firii totul şi iarăşi n-a lăsat ca voinţa (omului) să ia asupră-şi toată greutatea: şi pe aceea a cunoaşterii, şi pe aceea a îndreptării, ca nu cumva (voinţa) să se prăbuşească din pricina greutăţilor de pe calea ce duce la virtute, ci cugetul îi arată ei ce are de făcut, iar când e vorba de a înfăptui, ea (voinţa) ajută cu osteneala ei proprie. Nu trebuie nici o osteneală spre a se şti că cumpătarea e un bine, căci ştiinţa aceasta o avem de la fire; când e vorba însă de a înfăptui cumpătarea, nu putem izbuti, dacă nu ne trudim, nu punem frâu dorinţei şi nu arătăm multă osârdie. Căci aceasta nu ne mai vine de la fire, ca ştiinţa (a ce e bun sau rău), ci pretinde râvnă şi tragere de inimă. Şi nu numai în acest fel ne-a uşurat greutatea, dar şi în altul, lăsând să dăinuiască în noi unele merite fireşti. Căci toţi avem de la fire însuşirea de a ne mânia

când vedem pe cineva batjocorit (indată ne facem duşmani ai celor ce asupresc pe alţii, măcar că nouă nu ni s-a întâmplat nimic) şi însuşirea de a ne bucura când cei prigoniţi au parte de ajutor şi sprijin, şi tot astfel de a ne întrista de nenorocirea altora şi de a ne desfăta de dragostea, pe care ne-o arătăm unii altora. Căci, chiar dacă împrejurările par a aduce mici certuri şi neinţelegeri, totuşi ne leagă laolaltă dragostea. La aceasta se gândea un înţelept oarecare, când zicea „Orice animal iubeşte pe cel ce-i seamănă, şi omul, pe semenul său” (Isus Sirah 13, 19).

4. Dar Dumnezeu, afară de conştiinţă, ne-a mai dat şi alţi mulţi dascăli. Căci, ce sunt părinţii pentru copiii lor, stăpânii pentru slugi, bărbaţii pentru soţii, învăţătorii pentru şcolarii lor, legiutorii şi judecătorii pentru supuşi, prietenii pentru prieteni? Căci adesea şi de la duşmani folosim nu mai puţin ca de la prieteni. întradevăr, când ne ocărăsc pentru păcatele noastre, chiar fără voie ne poftesc să le îndreptăm. Şi ne-a pus atâţia dascăli ca să ne fie uşoară descoperirea şi îndreptarea celor ce ne sunt spre folos, din pricina mulţimii acelora care ne îmbie la aceasta, neingăduind să ne lepădăm de ce e spre binele nostru. Căci chiar dacă dispreţuim pe părinţi, măcar de teama dregătorilor vom fi mai astâmpăraţi, şi chiar dacă îi nesocotim şi pe aceştia, totuşi, când păcătuim, nu vom putea scăpa de glasul cugetului nostru, iar dacă puţin ne pasă şi de acesta, tot ne vom face oameni de treabă de teama părerii obşteşti; dacă nici în faţa acesteia nu roşim, teama de legi, chiar fără voia noastră, ne va putea îndrepta. Pe cei care-s tineri îi ţin în frâu dascălii sau părinţii; pe cei mai în vârstă, legiuitorii şi domnitorii, luându-i în grija lor, îi cuminţesc; slugilor, care-s mai greoaie, când e vorba de aceasta (conştiinţă), le slujeşte spre îndreptare, pe lângă cele spuse mai sus, şi frica de stăpâni, iar femeilor, teama de bărbaţi. Astfel că multe ziduri împresoară neamul nostru (omenesc) spre a-l împiedica să cadă uşor în mrejile păcatului. Pe lângă toate acestea ne mai cuminţesc şi boalele şi atâtea împrejurări ale vieţii, căci şi sărăcia ne strânge în chinga ei, şi paguba ne mustră, şi multe altele de acelaşi fel. Nu te sperie tatăl? Nici dascălul? Nici dregătorul? Nici legiuitorul? Nici judecătorul? Nu te îndreptează ruşinea faţă de un prieten? Nu te doare mustrarea, pe care ţi-o face duşmanul? Nu te cuminţeşte stăpânul? Nu te învaţă bărbatul? Nu te îndreaptă conştiinţa? Atunci vine vreo boală trupească şi îndreaptă totul şi paguba a izbutit să facă un om de treabă şi din cel mai cutezător. Dar ceea ce e şi mai mult, marile necazuri ce le pătimim noi nu ne sunt numai nouă spre ajutor şi folos, dar de obicei altora. Căci şi noi înşine, chiar când nu păţim nimic, la vederea pedepselor, ce cad pe capul altora, ne cuminţim nu mai puţin decât aceia.

Aceasta se poate vedea întâmplându-se şi la săvârşirrea faptelor vrednice de laudă: precum unii se fac oameni, de treabă, când văd pe alţii pedepsiţi, tot aşa, când oamenii buni fac vreo bună ispravă, mulţi râvnesc să fie şi ei la fel cu aceştia. Aceasta s-a întâmplat şi cu desbărarea de obiceiul de a jura. Mulţi, văzând pe alţii că s-au lăsat de urâtul nărav de a jura, s-au molipsit de aceeaşi râvnă şi au biruit păcatul. De aceea şi noi mai de grabă ne legăm iarăşi de acest sfat. Să nu mi se spună că mulţi s-au îndreptat; nu e vorba de asta, ci e vorba ca toţi să se îndrepte. Cât timp nu voi izbuti aceasta, nu voi putea răsufla. Păstorul acela care avea o sută de oi şi pierduse doar una, n-a simţit nici o plăcere pentru cele nouăzeci şi nouă, până ce n-a găsit pe cea rătăcită şi a adus-o iar la turmă. Nu vezi că şi cu trupul se întâmplă la fel? Căci dacă, lovind, suceşti măcar numai o unghie, tot trupul simte dureri, din pricina acestui mădular. Să nu zici aşadar: Au rămas doar puţini care nu s-au îndreptat, ci mai degrabă vezi ca aceşti puţini să nu strice pe mulţi alţii. Căci şi la Corint numai unul se dedase destrăbălării şi totuşi Pavel aşa se văita, de parcă ar fi prăpădit toată cetatea. Şi cu drept cuvânt, căci ştia câ dacă acela nu se îndreaptă, stricăciunea are să se strecoare şi să molipsească şi pe ceilalţi toţi. Am văzut adineaori la judecată pe cei

legați şi duşi prin mijlocul târgului—pe acei bărbați vestiți. Şi pe când unii se mirau de ocara fără margini, în care căzuseră aceia, alții ziceau: Nu trebuie să ne mirăm de nimic, căci cine are parte de osândă, fie ea chiar cât de mică, nu mai are parte de cinste. Nu e oare—vă întreb — cu mult mai adevărat, că unde nu e evlavie, cinstea nu ajută la nimic?

5. Să ne gândim dar la acestea şi să ne trezim deci; căci dacă voi înşivă nu veți pune râvna trebuincioasă, tot ceea ce facem noi e zadarnic. De ce oare? Pentru că meşteşugul învățătorului nu e la fel cu celelalte meserii. Argintarul, cum va făuri vasul şi-l va pune bine, aşa îl va găsi a doua zi, când se va întoarce; şi arămarul şi pietrarul şi oricare alt meseriaş, cum va lăsa lucrul din mână aşa îl va găsi. La noi însă nu e tot aşa, ci tocmai dimpotrivă, căci noi nu făurim vase neinsuflețite, ci suflete cu judecată. De aceea S noi nu v'am găsit aşa cum v'am lăsat, ci, după ce 8 luându-vă, v'am prefăcut şi, încălzindu-vă, v'am dres cu multă trudă, pe voi împrejurările, după ce ați ieşit, înconjurându-vă din toate părțile, vă sucesc iarăşi şi ne dau şi mai mult de lucru ca înainte. De aceea vă rog din răsputeri să dați şi voi o mână de ajutor, şi câtă osteneală îmi dau eu aci pentru îndreptarea voastră, tot atâta grijă să aveți şi voi pentru mântuirea voastră, când plecați de aci. O, de ar fi cu putință să izbândesc eu pentru voi, şi voi să căpătați răsplată pentru ostenelile mele! Nu v-aş mai fi sâcâit atâta. Dar ce să fac? Căci aceasta e cu neputință: Fiecăruia i se va plăti după faptele sale. După cum mama, când îşi vede fiul chinuit de friguri, stând lângă cel cuprins de călduri şi gata să se înnăbuşe, îi spune plângând bolnavului: O, fiul meu, dacă aş putea să iau eu frigurile şi să atrag la mine fierbințeala ta, tot aşa spun şi eu: O, de ar fi cu putință prin străduința mea să izbândesc pentru voi toții Dar aceasta nu e cu putință, nu! Fiecare e dator să dea socoteală de faptele sale şi nu poți vedea pe unul să fie pedepsit în locul altuia. De aceea sufer şi mă tânguesc, pentru că, în ziua când veți fi învinovățiți, eu nu voi putea să vă stau într'ajutor, mai ales că nici eu n-am atâta trecere la Dumnezeu. Chiar dacă aş avea trecere, nu sunt mai sfânt ca Moise, nici mai drept ca Samuil, despre care a spus că, măcar că au mers aşa departe cu virtutea lor, tot nu vor putea ajuta întru nimic pe iudei, pentru că aceia prea s-au lăsat pradă trândăviei. Drept aceea aşadar, deoarece suntem pedepsiți şi ne mântuim numai prin faptele noastre, împreună cu ceilalți toți să împlinim şi această poruncă, pentru ca, plecând de aici cu bună nădejde, să avem parte de bunurile făgăduite, prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care să-I aducem slavă Tatălui împreună şi Duhului Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Predica a XIV-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XIV-a

După ce norodul fu scăpat de orice strâmtorare şi şi-a căpătat iar încrederea, unii sau apucat iar să turbure pacea cetății, plăsmuind svonuri mincinoase, şi au fost dați de gol; pentru acestea s-a ținut predica şi pentru sfatul privitor la jurăminte. De aceea s-a înfățişat şi povestea despre Ionatan şi Saul şi Jeftae şi s-a arătat câte călcări poate aduce după sine un singur jurământ

1) Ținută la câteva zile după 5 Aprilie

1. Nu puţin a turburat ieri diavolul cetatea noastră şi nu puţină a fost şi mângâierea pe care ne-a hărăzit-o Domnul, aşa că e timpul să strigăm fiecare dintre noi vorba aceea a prorocului: „După mulţimea suferinţelor mele în înima mea, mângâierile Tale au bucurat sufletul meu" (Ps. 93, 19), Ci Dumnezeu şi-a arătat grija lui pentru noi, nu numai prin mângâierea sa, dar şi prin aceea că a îngăduit să fim turburaţi. Căci când ne vede că suntem plecaţi spre nepăsare şi că ne îndepărtăm de prietenia Lui, nemaiţinând socoteală de cele ale duhului, ne părăseşte puţintel, pentru ca în acest fel cuminţindu-ne, să ne întoarcem iarăşi la EL Şi ce te miri că face acest lucru cu cei leneşi, de vreme ce şi Pavel spunea că aceasta a fost pricina pentru care Dumnezeu punea la încercare pe el şi pe ucenicii lui? Căci în scrisoarea adresată către Corinteni (I 8, 9) spune cam aşa: „In adevăr, fraţilor, nu vreau să vă lăsăm în necunoştinţâ despre necazul care ne-a lovit în Asia, de care am fost apăsaţi peste măsură de mult, mai presus de puterile noastre, aşa că nici nu mai trăgeam nădejde de viaţă. Ba încă în noi înşine ne socoateam ca osândiţi la moarte". Ce vrea să spună prin asta? Aşa de mari primejdii ne-au împresurat, că am pierdut nădejdea de viaţă şi credeam; că n'o să mai fie nici o schimbare spre bine ci că, oricum, ne aşteaptă moartea. Căci asta înseamnă: Ne socoteam ca osândiţi la moarte. Dar totuşi, după atâta desnădejde, Dumnezeu a gonit furtuna şi a alungat norul şi ne-a smuls din chiar porţile morţii. Apoi, spre a arăta că din marea sa dragoste pentru noi a îngăduit să ajungem în aşa stare, ne povesteşte câştigul pe care-l scoatem din aceste încercări. Anume, să privim mereu spre Dânsul; şi să nu ne semeţim. De aceea zicând: Ne socoteam ca osândiţi la moarte, adaogă şi pricina. Care e aceasta: „Ca să nu ne încredem în noi, ci în Dumnezeu care învie pe morţi". Ispitele, prin firea lor, sunt făcute să ne trezească atunci când moţăim, să ne deştepte şi să ne facă mai cu băgare de seamă. Când vezi deci, iubitule, o ispită care acum se stinge, apoi iar se aprinde, să nu te descurajezi, nici să fii abătut, ci ai bune nădejdi, socotind în tine însuţi că Dumnezeu nu din ură, nici din scârbă ne dă pe mâinile duşmanilor, ci pentru că vrea să ne facă mai râvnitori şi să ne apropie mai mult de Sine. Drept aceea să nu ne descurajăm nici să nu desnădăjduim de schimbarea spre mai bine, ci să ne aşteptăm că foarte curând va veni seninul, şi, lăsând în seama lui Dumnezeu sfârşitul tuturor larmelor ce ne împresoară, iarăşi să ne vedem de ale noastre şi să punem iar la mijloc învăţătura obişnuită. Căci iarăşi vreau să vă vorbesc despre acelaşi lucru, ca să smulg din rădăcină urîtul nărav al jurămintelor din cugetul vostru.

Pentru aceea nevoit sunt să mă întorc iar spre aceeaşi rugăminte. V'am rugat adică mai înainte, ca, luând capul tăiat şi încă picurând de sânge al Sf. Ioan Botezătorul, să vă întoarceţi fiecare acasă şi să vă închipuiţi că îl aveţi în faţa ochilor, slobozind glas şi vorbindu-vă astfel: Urîţi jurământul, pe acest gâde al meu! Ceea ce n-a făcut mustrarea, a făcut jurământul; ceea ce n-a putut mânia domnitorului, a făcut nevoia de a-şi ţine jurământul. Căci, când în văzul norodului, în auzul tuturor, era dojenit, tiranul răbda mustrarea bărbăteşte, dar când l-au împins în nevoia jurămintelor, atunci a tăiat acel fericit cap. Aceasta vă rog şi acum, şi nu voi conteni cu îndemnul meu, ca, oriunde vom .pleca, să mergem purtând (in cuget) acest cap, şi sa-i arătăm tuturor cum strigă şi învinovăţeşte jurămintele. Căci, chiar dacă vom fi nepăsători şi trândavi foarte, văzând ochii capului aceluia uitându-se cumplit la noi şi ameninţând pe cei care fac jurăminte, mai vârtos decât de orice frâu fiind cuminţiţi de această temere, ne vom stăpâni limba şi o vom depărta de pornirea spre jurăminte. Căci jurământul n'are numai această parte rea în sine, că, fie ţinut, fie călcat, el atrage pedeapsă pentru cei ce s-au legat prin el, (ceea ce nu se vede la nici un alt păcat) dar el cuprinde în sine şi alt rău. Care anume? Că, chiar dacă vrem să ne dăm osteneala, nu ne e cu putinţă să ne ţinem adesea jurământul. Mai întâi, fiindcă cel ce jură des, fie de voie, fie de nevoie, cu bunăştiinţă sau în neştire, fie în glumă sau în serios şi adesea fiind rătăcit de

mânie sau de multe altele, oricum, îşi va călca jurământul. La aceasta nimeni nu poate întâmpina nimic; atât e de recunoscut şi de limpede că cel care jură des trebuie să-şi calce jurământul în al doilea rând, pentru că cel care jură, chiar dacă nu e târît de vreo patimă, şi n'o face fără voie, ori în neştire, ya fi silit de însăşi firea lucrului, şi cu ştiință şi de bună voie, să-şi calce oricum jurământul. Adesea, când cinăm acasă la cineva şi s-a întâmplat ca o slugă să facă vreo greşeală, soția a jurat că o să-l biciuiască; bărbatul a jurat numaidecât tocmai dimpotrivă şi nu a îngăduit să fie biciuit. Acum, orice vor face aceştia doi se va ivi neapărat o călcare de jurământ; căci chiar dacă ar vrea ei şi s-ar strădui, nu pot să păstreze jurământul, ci orice s-ar întâmpla, unul din ei se va face vinovat de călcare de jurământ, şi mai de grabă amândoi, în felul în care vă voi spune acum, căci tocmai aceasta e vrednic de mirare. Cel care a jurat că va biciui pe slugă sau pe slujnică şi pe urmă a fost împiedicat, şi el însuşi şi-a călcat jurământul nefăcând ce-a jurat, şi celui care l-a împiedecat să-şi țină vorba, i-a dat prilejul să pricinuiască o călcare de jurământ. Căci nu numai cei ce-şi calcă jurământul, dar şi cei care împing pe alții în această nevoie sunt răspunzători de acest păcat. Lucrul acesta îl vezi întâmplându-se nu numai în case, dar şi în târguri şi mai ales şi la bătăi, când cei care se bat jură lucruri protivnice, unul că-l va bate pe celălalt; celălalt, că nu se va lăsa bătut; iarăşi unul, că-i va lua celuilalt veşmântul şi celălalt, că nu-i va îngădui; unul, că-şi va cere banii (dați pe datorie), celălalt, că nu-i va plăti, şi altele multe de acest fel, protivnice între ele, jură pe întrecute. Lucrul acesta se vede întâmplându-se şi în ateliere, şi la şcoli. Adesea meşterul jură că nu va da ucenicului să mănânce şi să bea, până ce nu va isprăvi lucrul încredințat lui. Acest lucru îl face adesea şi învățătorul cu băiatul încredințat lui, şi stăpâna cu slujnica; şi, la venirea serii, dacă treaba nu e isprăvită, trebuie sau ca acesta să moară de foame sau cei care au jurat să-şi calce jurământul. Căci răul acela diavol, care totdeauna pismuieşte, caută să surpe bunurile noastre, stând şi auzind de obligația luată cu jurământ, împinge la lene pe cei răspunzători sau pune la cale altă greutate, pentru ca, neîmplinindu-se treaba poruncită, să se întâmple bătăi şi ocări şi călcări de jurăminte, cât şi multe alte nenumărate rele. Căci, precum copiii, când trag cu multă nădejde de o frânghie lungă şi putredă, în două părți potrivnice, cad toți pe spate, pentru că rupe frânghia la mijloc, şi se rănesc unii la cap iar alții în altă partea trupului tot aşa şi cei care fac unul împotriva altuia jurăminte ce se bat cap în cap, când jurământul e rupt de sila împrejurărilor, amândoi cad în prăpastia călcării de jurământ, unii din pricina acestei fapte, iar ceilalți pentru că au dat prilej altora să facă aşa ceva.

2. Şi ca lucrul acesta să fie desluşit, nu numai prin cele ce se întâmplă zilnic în case şi în târguri, ci chiar şi prin Scripturi, vă voi spune o poveste veche, care se potriveşte cu cele zise mai sus. Căci venind odată duşmanii împotriva Iudeilor şi Ionathan, fiul lui Saul, tăindu-i pe unii, iar pe alții punându-i pe fugă, voind Saul să întărite oastea şi mai mult împotriva celor rămaşi, şi să o hotărască de a nu înceta lupta, până ce nu-i va fi sdrobit pe toți, a făcut tocmai pe dos de cum a voit, căci a jurat ca nimeni să nu mănânce pâine; până seara, până când vor fi pedepsit de istov pe toți duşmanii lor. Şi putea fi lucru mai nerod ca acesta? Căci el, în loc să întremeze pe ostaşii obosiți de multa trudă, ca să-i trimeată mai puternici împotriva duşmanilor, s-a purtat cu ei mai rău decât cu duşmanii, împingându-i, de nevoia jurământului, la o foame foarte mare: e primejdios să te legi tu însuți prin jurământ, căci adesea suntem siliți de împrejurări (să facem altfel decât am jurat); dar e şi mai primejdios a lega prin nevoia propriilor tale jurăminte gândul altora, şi cu mult mai primejdios încă atunci când nu e vorba de unul, de doi sau de trei, ci să legi o mulțime nenumărată. Aşa a făcut atunci din nechibzuință Saul care nu s-a gândit că dintr-un număr aşa de mare de oameni măcar unul, să calce jurământul, şi nici nu s-a gândit că nişte

ostaşi, şi încă niaşte ostaşi în luptă, oameni departe de înțelepciune, să-şi poată birui pântecele, mai ales când munca era aşa de mare. Dar el, nesocotind toate acestea, a judecat despre oastea lui întreagă ca despre un singur rob şi a jurat ca şi cum ar fi fost vorba despre aceasta, pe care lesne îl poți muştrului. Şi de aceea a deschis diavolului un drum aşa de larg, ca din acest jurământ în scurtă vreme să se ivească, nu două, trei sau patru călcări de jurăminte, ci mult mai multe. Căci precum, când nu jurăm de loc, îi astupăm (diavolului) toate drumurile, tot aşa, dacă facem măcar un singur jurământ, îi dăm putința de a pune la cale nenumărate călcări de acest fel. Şi precum aceia care împletesc lanțuri, dacă au ochiul de la început, uşor şi grabnic isprăvesc întregul şir de ochiuri, şi dacă nu e nimeni care să-i ajute să facă acest lucru, nici nu pot să se apuce de împletit: tot aşa demonul, împletind şirul păcatelor noastre, dacă nu face începutul de la limba noastră, nici nu poate să înceapă; iar dacă noi am făcut numai un început, ținând jurământul cu limba ca şi cu mâna, el îşi face meşteşugul lui în bună voie, dintr'un jurământ singur alcătuind şi țesând multe călcări de jurământ. Ceea ce a făcut acum şi cu Saul. Ia uită-te numai ce lanț se naşte din acest jurământ. Oastea trecea pe lângă o pădure unde se afla o stupărie, şi aceasta în drumul oamenilor, şi a ajuns oastea la stupărie şi trecea pe lângă ea vorbind. Ai văzut ce prăpastie? Masă pusă de-a gata, aşa că şi uşurința de a te apropia şi dulceața hranei şi nădejdea de a rămâne nedescoperit îi momeau la călcarea jurământului. Căci foamea şi osteneala şi timpul (Tot pământul—zice — prânzea) (I Regi 14, 24) îi îndemnau atunci la greşală. încă şi priveliştea stupilor, slăbindu-le puterea sufletului, îi îmbia de afară. Dulceața mesei şi lesniciunea ei şi greutatea de a fi prins asupra furtului puteau să înşele orice chibzuință. Dacă ar fi fost cărnuri pe care ar fi trebuit să le fiarbă sau să le frigă, nu le-ar fi amăgit sufletul într'atât, deoarece s-ar fi gândit că trebuie să le gătească şi să le pregătească de mâncare şi că ar fi putut fi prinşi asupra faptului din pricina zăbavei. Dar atunci nu era vorba de aşa ceva, căci era doar miere şi nu era nevoie de nici o osteneală; era deajuns să întinzi degetul, să iei de pe masă şi să nu te vadă nimeni. Dar aceia s-au stăpânit şi N-au zis în sine: Ce ne pasă nouă? Ce, oare a jurat vreunul din noi? El îşi va lua pedeapsa pentru acest jurământ nesocotit. Căci de ce a jurat? Ei nu se gândeau însă la aşa ceva, ci treceau înainte cu multă evlavie şi, măcar că erau atâtea lucruri ce îi momeau, ei păstrau rânduiala: Şi trecea norodul vorbind. Ce înseamnă aci vorbind? Ei vorbeau între ei, amăgindu-şi foamea cu vorbe.

3. Ei bine— mă va întreba cineva— dacă tot norodul păzea buna rânduială, oare nu s-a întâmplat nimic şi jurământul a fost păstrat? — Nu, nici aşa n-a fost păzit, ci a fost călcat. Cum? în ce fel? — veți afla îndată, ca să vă dați seama şi de toată şiretenia diavolului: „Căci Ionathan, care nu auzise jurământul tatălui său, întinse vârful toiagului ce-l avea în mână, şi-l muie în fagurul de miere şi-şi duse mâna Ia gură, iar ochii lui au privit" (I Regi 14, 27), Uite pe cine l-a împins să-şi calce jurământul; nu pe unul din ostaşi, ci chiar pe fiul celui care jurase, căci voia nu numai să pună la cale o călcare de jurământ, ci pregătea şi uciderea fiului, şi lucrul acesta îl urzea dinainte şi se zorea să răzvrătească firea împotriva ei înşişi. Şi ceea ce făcuse odată cu Jeftae, trăgea nădejde să o mai facă odată după aceea. Căci acela, făgăduind că după biruință va jertfi pe prima ființă ce-i va ieşi în cale, căzu în păcatul uciderii de copii. într'adevăr el întâlni întâi pe fiică-sa, o jertfi şi Dumnezeu nu împiedecă acest lucru.

Ştiu că mulți necredincioşi, din pricina acestei jertfe, ne învinovățesc pentru această cruzime - cum zic ei - şi sălbăticie; eu însă mai de grabă aş spune că îngăduirea făcută pentru această jertfă a fost dovada dragostei şi îndurării celei mari (a lui Dumnezeu), şi că el n-a împiedecat acel omor, din dragoste pentru neamul nostru. Căci dacă după acea biruință şi făgăduială ar fi

împiedecat jertfa, mulți alții, după Ieftae, aşteptându-se că Dumnezeu n'o să le primească, ar fi făcut multe juruințe de acestea şi, înaintând încetul cu încetul, ar fi ajuns să-şi ucidă copiii. Acuma însă, lăsând să se împlinească aceea aievea, a pus o oprelişte pentru toți ceilalți. Şi cum că aceasta e adevărat, după ce a fost tăiată fetița lui Ieftae, pentru ca pățania aceasta să nu fie dată uitării şi să fie veşnic ținută minte, s-a făcut o lege la Iudei ca, adunându-se fetele, în fiecare an pe vremea aceea să plângă patruzeci de zile acel omor, ca prin jalea aceasta, împrospătând amintirea omorului, să facă pe urmaşi mai prevăzători şi să afle că nu după voia lui Dumnezeu s-a făcut aceasta, căci altfel n'ar fi îngăduit ca tovarăşele ei de fetie să se adune spre a-i plânge pomenirea. Şi că aceasta nu e numai o presupunere, a arătat-o sfârşitul. într'adevăr, după această jertfă, nimeni n-a mai făcut lui Dumnezeu o asemenea juruință. Iată de ce n-a împiedecat aceasta. Când însă chiar El a dat poruncă despre Isac, a oprit chiar El jertfa, arătând prin amândouă acestea, că El nu se bucură de astfel de jertfe. Dar diavolul cel rău şi acum se pregătea să facă o nenorocire şi de aceea a împins pe Ionathan în greşeală. Căci dacă unul din oşteni ar fi călcat legea, nu i-ar fi părut lui (demonului) că răul e destul de mare; ci fiind nesăturat de suferințele oamenilor şi neputându-se nici odată îndestula de nenorocirile noastre, i se părea lui că n-a făcut nici o ispravă, dacă făptuieşte doar un omor simplu; credea că el n-a făcut nimic, dacă nu poate să întineze mâna regelui cu o ucidere de fiu. Ce zic ucidere de fiu? s-a străduit blestematul acela să născocească un omor spurcat decât acesta. într'adevăr, dacă fiul ar fi păcătuit cu ştiință şi ar fi fost ucis, faptul ar fi fost doar o ucidere de fiu; acuma însă, fiul greşind din neştiință (căci nu auzise de jurământ) şi pe urmă fiind dat morții, demonul, prin asta, ar fi făcut tatălui o îndoită durere, deoarece trebuia să jertfească pe fiul lui, şi încă pe un fiu care nu păcătuise cu nimic. Dar să cercetăm şi mai departe povestirea. După ce a mâncat, zice Biblia, ochii i s-au luminat (I Samuil 14, 27); şi aici îl arată pe rege (pe Saul) vinovat de o mare neghiobie, arătând că foametea aproape împăienjenise ochii la toți oştenii şi că le încețoşase privirile. Apoi - spune Scriptura - văzându-l pe dânsul un oştean, îi zise: „Tatăl tău a pus pe popor sâ jure zicând: blestemat să fie omul care va mânca astăzi pâine. Şi poporul era sleit de puteri. Şi zise Ionathan: Tatăl meu a prăpădit țara" (Tot acolo v. 28, 29). Ce înseamnă: a prăpădit? I-a nimicit, i-a stricat pe toți. Aşadar, măcar că jurământul fusese călcat, toți tăceau şi nimeni nu cuteza să scoată la iveală pe vinovat. Şi s-a mai făcut cu aceasta şi un alt păcat nu mic; căci nu numai cei ce-şi calcă jurământul, dar şi cei care ştiu de aceasta şi acoperă călcarea de jurământ, sunt părtaşi ai păcatului.

4, Decât, să vedem şi cele următoare: „Şi zise Saul: Să ne coborîm după cei de alt neam şi să-i jefuim. Şi îi zise preotul: Să ne apropiem aici de Dumnezeu" (1) (Tot acolo v. 36).

1) Adică înainte de a porni împotriva vrăjmaşilor să întrebăm mai întâi pe Dumnezeu lângă chivoil cel sfânt, care se păstra în altarul templului, spre a vedea, dacă biruim sau nu.

Căci în vremea veche Dumnezeu era căpetenia războaielor şi fără voia lui nimeni nu îndrăsnea să se apuce de luptă, iar războiul era pentru ei prilej de cucernicie. Căci, nu din slăbiciunea trupurilor, ci din pricina păcatelor erau biruiți, când erau biruiți, şi nici prin putere sau bărbăție biruiau, când biruiau, ci prin bunăvoința venită de sus.

Pentru ei şi izbânda şi înfrângerea erau o deprindere şi o şcoală a virtuții, şi nu numai pentru ei, dar şi pentru vrăşmaşii lor, căci şi pentru aceştia era limpede, că războiul cu Iudeii nu se hotăra prin soarta armelor, ci prin felul de purtare şi prin meritele celor ce se războiau. Ştiind lucrul

acesta Madianiţii şi văzând că poporul acesta nu poate fi biruit şi că nu poate fi răpus nici prin maşini, nici prin arme, ci că poate fi apucat numai prin păcatele lui, gătind nişte fete frumoase şi punându-le în linia de bătaie îmbiau pe ostaşii iudei la desfrâu, năzuind ca prin destrăbălare să-i facă sâ piardă ocrotirea lui Dumnezeu. Ceea ce s-a şi întâmplat. Căci, după ce Iudeii căzură în păcat, ajunseră o pradă uşoară pentru toţi şi pe cei pe care nu au fost în stare să-i răpună nici armele, nici caii şi nici ostaşii, pe aceştia păcatul îi dădu legaţi pe mâna duşmanilor. Scuturile, lăncile şi săgeţile vrăşmaşilor Iudeilor fură făcute de ruşine, dar nurii fetei şi desmăţul sufletului robi pe aceşti viteji. De aceea cineva dă acest sfat „Să nu cunoşti frumuseţea străină şi să nu ieşi în calea femeii stricate (Ecl. 9, 9). Miere picură din buzele femeii stricate, care o vreme îngraşă gâtlejul tău, mai târziu însă (mierea aceasta) o vei afla mai amară ca fierea şi mai ascuţită ca o sabie cu doua tăişuri” (Proverbe 5, 3-4). Desfrânata nu ştie să iubească, ci-ţi vrea numai răul; sărutarea ei are viermi, iar gura ei otravă primejdioasă. Dacă acestea nu se ivesc de la început, cu atât mai mult trebuie să fugi de dânsa, pentru că învăluie pieirea şi ascunde moartea, şi nu o lasă ca să se ivească de la început. Astfel, dacă cineva vrea să aibă bucurie adevărată şi o viaţă plină de plăceri, să fugă de tovărăşia muierilor stricate: căci ele umplu de războaie nenumărate şi de turburare sufletele celor îndrăgostiţi de ele şi stârnesc fără încetare certuri şi turburare, prin cuvinte şi prin toată fapta lor. Şi precum fac cei mai înverşunaţi dintre duşmani, tot aşa fac şi-şi dau osteneala şi acestea, ca ei — îndrăgostiţii lor — să ajungă de ocară, în sărăcie şi să dea de cele mai mari nenorociri. După cum vânătorii se căsnesc să mâne lighioanele în laţurile întinse, ca apoi să le sugrume, tot aşa şi acestea: după ce au întins în toate părţile cursele destrăbălării, prin ochii, prin apucăturile şi prin vorbele lor, apoi aruncă în ele pe îndrăgostiţii lor şi îi leagă, nelăsându-se până le beau şi sângele, batjocorindu-i apoi, dojenindu-i pentru neghiobia lor şi făcându-şi mult râs de ei. Căci un astfel de om nu e vrednic să afle milă, ci ca să fie batjocorit şi luat în râs, de vreme ce se arată mai neghiob ca o femeie, ba chiar ca o femeie stricată. De aceea iarăşi ne învaţă înţeleptul acela care zice: „Bea apă din vasele tale” şi iarăşi: „Drăgălaşă ca o cerboaică şi fermecătoare ca a căprioară să-ţi fie ea” (Prov. 5, 15), vorbind astfel de soţia care locuieşte cu tine pe temeiul legii căsătoriei. Ce părăseşti pe ajutoarea ta şi alegi pe aceea care îţi vrea răul? De ce fugi de tovarăşa vieţii tale şi te iei după aceea care îţi surpă viaţa? Aceasta din urmă e ca o sabie cu două ascuţişuri; cea dintâi e mădularul şi trupul tău. De aceea, iubiţilor, fugiţi de stricăciune atât din pricina pagubelor, pe care vi le aduce acum, cât şi din pricina pedepsei viitoare.

Poate se va părea că vorbirea mea a apucat pe alt drum, dar asta nu înseamnă a te abate din drum, căci eu nu stau aci să vă spun vouă poveţe goale, ci încerc să îndrept fiecare din păcatele ce vă bântue. De aceea vă dojenim atâta, împletind felurite cuvântări, pentru că e firesc ca să fie felurite şi boalele aflătoare într-un norod aşa de mare. Şi ţinta noastră nu e să vindecăm doar o rană, ci multe şi felurite; de aceea şi leacul învăţăturii trebuie să fie felurit. Să ne întoarcem aşadar de unde am plecat, ca să spunem acestea: „Şi a zis preotul: Să ne apropiem aici de Dumnezeu. Şi a întrebat Saul pe Dumnezeu: Să mă cobor după cei de alt neam? Ai să-i dai în mâinile mele? Şi Dumnezeu nu i-a răspuns în ziua aceea” (I Regi 14, 36-37). Uite ce bun şi blând e Dumnezeu cel îndurător. n-a trimis fulger, nici n-a cutremurat pământul, ci, ceea ce fac prietenii faţă de prieteni, când au fost acoperiţi de ocări, aceea a făcut şi Dumnezeu faţă de robul Său. El a tăcut numai, vorbind prin tăcere şi arătându-i toată mânia Lui. Saul a băgat aceasta de seamă. Şi a zis: „Adunaţi toate seminţiile poporului; căutaţi şi vedeţi de cine s-a săvârşit azi păcatul acesta, căci viu este Domnul, Izbăvitorul lui Israil: dacă răspunsul va fi chiar împotriva lui lonathan, fiul meu, acesta de moarte va muri” (I Regi 14, 38), Aţi văzut cutezanţă? Văzând că

jurământul dintâiu a fost călcat, nici aşa nu se cuminţeşte, ci adaogă iarăşi o călcare de jurământ. Şi dă-ţi seama cât de mare e răutatea diavolului. Care, fiindcă ştia, că adesea, fiul fiind prins asupra vreunui fapt şi adus înaintea lui (Saul), numai prin înfăţişarea lui îndată putea să îmbuneze pe tatăl şi să înmoaie mânia regelui, înlănţui cugetul lui (al lui Saul) prin obligaţia celui de al doilea jurământ, printr'un îndoit lanţ, deci legându-l şi neingăduindu-i să fie stăpân pe propria lui părere, ci din toate părţile împingându-l spre acel omor, şi, fără să ştie (Saul) cine a păcătuit, a şi făcut judecata, şi fără să cunoască pe vinovat, a dat hotărîrea: şi tatăl a ajuns călăul fiului şi înainte de a-l cerceta a dat hotărîrea de osândă. s-ar putea face un lucru mai nesocotit ca acesta?

5. Pe când regele spunea acestea, poporul s-a temut şi mai mult şi toţi erau cuprinşi de tremur şi multă spaimă, dar diavolul se bucura, fiindcă pe toţi îi speriase. „Căci nu era — zice — nimeni din tot norodul ca să răspundâ". Şi a zis Saul: „Veţi ajunge în robie şi voi şi eu şi feciorul meu, lonathan" (I Regi 14, 39-40). Iată ce vrea să spună el:

Nepârind pe vinovat, voi, întărâtând pe Dumnezeu împotriva voastră, nu faceţi altceva decât să vă daţi în mâna duşmanului şi din oameni slobozi să ajungeţi robi. Acum uite şi altă încurcătură ieşită din acest jurământ. Căci, pe când era nevoie, dacă vrea să descopere pe făptaş, să nu facă altfel de ameninţări şi să nu lege pedeapsa de jurământ, fiindcă astfel oamenii, prinzând curaj ar fi dat mai lesne pe faţă pe vinovat: el, iarăşi, din pricina mâniei şi turbării celei mari, face din nou, dus fiind de neghiobia de mai înainte, tocmai pe dos de cum ar fi vrut. Ce e nevoie să lungesc vorba? A lăsat lucrul în seama sorţului şi Saul cu lonathan sunt cercetaţi prin sorţi.

Şi a zis Saul: „Aruncaţi sorţii între mine şi lonathan. Şi aruncară sorţii, iar lonathan ieşi vinovat. Şi zise Saul lui lonathan: Spune-mi, ce-ai făcut? Şi i-a răspuns lonathan zicând: Gustând am gustat cu vârful toiagului, pe care-l aveam în mână, puţină miere şi iată, acum mor" (I Regi 14, 42-43). Pe cine nu l-ar fi înduplecat, pe cine nu l-ar fi înduioşat aceste cuvinte? Gândeşte-te prin ce furtună a trecut Saul atunci: i se rupea înima, şi din toate părţile era înconjurat de o prăpastie foarte adâncă. Dar nici aşa nu s-a cuminţit. Căci ce spune el? „Dumnezeu să se poarte faţă de mine cu toată asprimea, dacă nu vei fi dat azi morţii, Ionathane" (Tot acolo, v. 44), Iată şi al treilea jurământ, şi nu aşa al treilea, fără nimic altceva, dar pus într-un hotar de timp foarte scurt. Căci n-a zis numai: vei muri, ci astăzi! Vezi că diavolul era zorit să-l împingă şi să-l mâne spre acest omor. De aceea n-a îngăduit să se sorocească pentru hotărîre o zi anume, ca nu cumva, prin această amânare, să se cuminţească regele. Şi poporul i-a zis lui Saul: „Să se poarte Dumnezeu cu toată asprimea faţă de noi dacă va muri Ionathan care a făcut mare izbăvire cu Israel. Viu este Domnul, nu va cădea un fir din capul Iui Ia pământ, căci în ziua aceasta el a făcut mila Iui Dumnezeu" (Tot acolo, v. 45). Iată şi norodul a jurat a doua oară, şi a jurat împotriva regelui său. Acum, vă rog, aduceţi-vă aminte de frânghia trasă de copii, şi ruptă şi aruncând pe spate pe cei ce trăgeau de ea. A jurat Saul, nu odată sau de două ori, ci de multe ori; şi poporul a jurat împotriva lui şi s-a împotrivit. Trebuie deci numai decât să fie călcat jurământul, căci e peste putinţă ca toţi aceştia să fi jurat drept. Să nu-mi vorbeşti de felul cum au ieşit lucrurile, ci gândeşte-te câte rele s-au ivit de aci şi cum tot prin un jurământ a pregătit diavolul în chip asemănător nenorocirea şi domnia lui Absalom. Căci, dacă regele ar fi voit să se împotrivească şi să se ţină de jurământ, tot poporul s-ar fi răsculat, iar tirania ar fi ajuns la cea mai mare cruzime; şi iarăşi, dacă fiul, căutându-şi de propria lui mântuire, s-ar fi dat de partea armatei, îndată ar fi ajuns ucigaş al părintelui său. Vezi şi tiranie şi ucidere de fiu şi ucidere de tată, şi război frăţesc,

şi luptă şi măceluri şi sânge şi mii de morţi, totul datorit unui singur jurământ? Căci dacă s-ar fi ajuns la război, ar fi fost ucis şi Saul şi Ionathan, şi poate şi mulţi dintre ostaşi ar fi fost tăiaţi şi nici aşa jurământul tot n'ar fi fost ţinut. Aşa că să nu te uiţi la aceea, că adică nu s-a întâmplat, ci caută de vezi că firea lucrului a silit să se întâmple acestea; iar poporul a biruit. Ci ia să numărăm câte călcări de jurământ s-au făcut r a fost călcat mai întâi jurământul lui Saul de către fiul său, tot aşa s-a călcat şi al doilea şi al treilea jurământ al lui Saul privitor la uciderea fiului său şi se părea că norodul (măcar) îşi ţine jurământul. Dar dacă ar cerceta cineva cu luare aminte acest lucru, şi acesta s-a făcut vinovat de neţinerea jurământului, căci nepredând tatălui pe fiu, l-au silit pe Saul să-şi calce jurământul. Vezi pe ce de oameni i-a făcut un singur jurământ să jure strâmb, şi de voie şi de nevoie? Câte rele a pricinuit? Câte măceluri a făcut?

6. Ci eu, la începutul vorbirii mele, am făgăduit să vă arăt că totdeauna, când se fac jurăminte potrivnice, trebuie numaidecât ca unul să fie călcat, însă povestirea, în mersul ei, ne-a arătat mai mult decât pregătisem eu să vă arăt. Căci ea ne-a arătat cum şi-a călcat jurământul nu unul, doi sau trei oameni, ci un popor, şi nu numai unul, două sau trei jurăminte, ci cu mult mai multe. Puteam să vă spun şi altă povestire, să vă arăt cum şi din aceea s-a ivit, dintr'un singur jurământ, o nenorocire mai mare şi mai grea decât aceasta. într'adevăr un singur jurământ a adus pe capul tututuror Iudeilor şi robirea cetăţilor, a femeilor şi a copilaşilor şi foc, şi năvălirea barbarilor, şi întinarea celor sfinte şi nenumărate alte nenorociri grele. Dar văd că cuvântarea mea se lungeşte. De aceea, oprindu-mă aci cu povestirea, vă îndemn să povestiţi unii altora întâmplarea cu capul lui Ioan şi măcelul lui Ionathan şi pierirea poporului întreg, care nu s-a întâmplat, dar trebuia să se întâmple, dacă se ţinea jurământul; să o povestiţi şi acasă şi în târg, şi la prieteni, şi la vecini, şi la femei, şi într-un cuvânt să vă daţi osteneala întru aceasta faţă de toţi oamenii, şi să nu vă închipuiţi că vă puteţi desvinovăţi punând înainte puterea obiceiului. Şi cum că acestea sunt doar un pretext şi că acest nărav nelegiuit nu vine din obişnuinţă, ci din lene, voi încerca să vă arăt din cele ce s-au petrecut acum de curând. Împăratul a dat poruncă să fie închise băile oraşului, ca să nu se mai scalde nimeni, şi nimeni n-a cutezat să calce legea, să se lege de această faptă, sau să pună înainte obişnuinţa; adesea, chiar fiind bolnavi, bărbaţi şi femei, copii şi bătrâni, şi multe femei care s-au sculat abia din lehuzie, şi toţi câţi caută leacul acesta de care au atâta nevoie, totuşi, de voie de nevoie, se supun acestei porunci şi nu se plâng nici de slăbiciunea trupului, nici nu vorbesc de puterea obiceiului, nici că ei sunt pedepsiţi pentru greşala altora şi nici vreun lucru de felul acesta, ci se mulţumesc cu această pedeapsă, pentru că se tem de nenorociri mai mari şi se roagă în fiecare zi ca mânia împăratului să se oprească aci. Vezi că unde e teamă, uşor se topeşte obiceiul, chiar dacă ar fi îndelungat şi trebuincios? Şi oricum, e greu să nu poţi să faci baie. Căci oricât am căuta să ne mângâiem cu înţelepciunea, totuşi firea trupului dovedeşte că, pentru sănătatea lui, nu poate fi de nici un folos mângâierea aceasta a cugetului. Dar a nu jura e un lucru foarte uşor, care nu aduce nici o vătămare, nici trupului, nici sufletului, ci dimpotrivă, mult câştig, mult folos şi belşug. Ci cum nu este o neghiobie, ca atunci când porunceşte împăratul lucrurile cele mai grele, să ne supunem, iar când Dumnezeu porunceşte ceva, care nu e nici greu, nici anevoios, ci uşor şi foarte lesnci os, noi să-i nesocotim porunca să o luăm în râs şi să punem înainte obişnuinţa? Să nu nesocotim, rogu-vă, până într'atâta mântuirea noastră, ci să ne temem de Dumnezeu, măcar tot atâta cât ne temem de un om. Ştiu că v-aţiînspăimântat la auzul acestor vorbe, dar merită să vă înspăimântaţi că nu-i daţi lui Dumnezeu nici măcar atâta cinste, ci păzind cu luare aminte legile împărăteşti, călcaţi în picioare pe cele ce se coboară din cer şi socotiţi că osteneala cu acestea e zadarnică. De altfel, ce desvinovăţire veţi mai putea avea? Ce iertare, când, după atâtea sfaturi, noi stăruim în aceleaşi

greşeli? Eu mi-am început propovăduirea, când nenorocirea aceasta a început să bântuie cetatea; necazurile stau să ia un sfârşit şi noi n-am împlinit măcar o poruncă. Cum vom cere dar să scăpăm de relele, ce ne înconjoară, când noi n-am putut să păzim măcar o poruncă? Cum să ne aşteptăm la o schimbare spre bine? Cum ne vom ruga? în ce grai vom chema pe Dumnezeu? Dacă împlinim legea (pământească), vom avea parte de mare plăcere, pentru că împăratul se va împăca cu cetatea noastră; dacă stăruim în aceeaşi nelegiuire, de pretutindeni vom avea parte de ruşine şi ocară, pentru că, deşi Dumnezeu ne-a scăpat de primejdie, noi stăruim în nepăsarea cea veche. Oh, de aş putea dezbrăca înimile celor care jură aşa de uşor, să li le pun sub ochi spre a vedea cât de pline-s de rănile şi vânătăile pe care le capătă în fiecare zi din pricina jurămintelor; atunci n-am avea nevoie de sfat şi îndrumare, căci vederea rănilor ar fi mai potrivită decât orice cuvântare să scoată din rătăcire pe cei ce-s dedaţi acestui nărav. Decât, chiar dacă n'ar fi cu putinţă să le pun înaintea privirii lor, măcar de aş putea să pun în faţa judecăţii ruşinea şi ocara sufletului, ca să arăt cât e de putred şi stricat. „După cum sluga care e bătută necurmat nu se curăţă de vânătăi, tot aşa cel care jură întruna luând mereu ca mărturie numele lui Dumnezeu nu se va curăţa de păcat" (Isus Sirah 23, 9). E peste putinţă ca gura deprinsă să jure, să nu-şi calce jurământul. De aceea vă rog pe toţi ca, lepădând din suflet acest ucigaş nărav, să vă câştigaţi altă cunună. Şi precum se spune pretutindeni de cetatea noastră că ea, cea dintâi din toate cetăţile de pe pământ, a primit numele de creştină (Vezi Fapt Ap. 11, 26), tot aşa faceţi ca toţi să spună că din toată lumea, numai oraşul Antiohia a alungat jurămintele din hotarele sale. Ba, dacă se va face aşa, nu numai că ea va fi încununată, dar va împinge şi pe altele spre aceeaşi râvnă. Şi precum numele de creştin, începând de aci ca dintr'o fântână, s-a revărsat peste toată lumea; tot astfel şi această îndreptare, luându-şi de aci rădăcina şi prilejul, va face ucenici pe toţi cei care locuiesc pământul, ca îndoită şi întreită să fie răsplata voastră şi pentru meritele voastre, şi pentru că aţi învăţat şi pe alţii. Acest lucru va fi pentru voi mai strălucitor decât orice diademă, aceasta va face ca oraşul vostru să fie fruntaş nu numai pe pământ, ci şi în cer; acest lucru îmi va sta şi mie într'ajutor şi mă va încununa în ziua aceea (a judecăţii de apoi). De care zi fie ca să avem parte cu toţii prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia se cuvine slavă împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Predica a XV-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XV-a

Tot despre nenorocirea Antiohiei şi despre aceea că frica este peste tot folositoare şi că jalea e mai folositoare decât râsul şi despre zicerea aceea: „Să ştii că treci prin mijlocul curselor" şi că e mai rău să juri decât să ucizi

1) Ţinută la 20 Martie

1. Şi azi, şi sâmbăta trecută trebuia să vorbesc despre post şi totuşi nimeni să nu-şi închipuie că ceea ce s-a spus până acum a fost nelalocul lui. Căci în zilele de post nu e nevoie de sfaturi şi îndemn, deoarece astfel de zile îi stârnesc chiar şi pe cei mai trândavi la întrecerea postului. Fiindcă însă, mulţi oameni, când e vorba să înceapă postul, se dedau la mâncare şi băutură din belşug, ca şi cum pântecele ar lua măsuri să facă faţă unei împrejurări; şi fiindcă iarăşi când ies

din post ca dintr-o lungă foamete, scăpați parcă din o închisoare cumplită, aleargă fără ruşine la ospețe zorindu-se parcă să piardă prin necumpătarea la mâncare folosul ce-l avuseseră de pe urma postului, a fost nevoie şi atunci şi este şi acum să încep o vorbire despre cumpătare.

Totuşi nici înainte n-am spus aşa ceva şi nici acum nu vom spune. Frica de nenorocirea ce ne amenință e în stare să cumințească sufletele mai bine decât orice sfat şi îndemnuri. Căci cine e atât de păcătos şi nemernic să se îmbete pe o astfel de furtună? Cine e atât de nesimțitor, ca în vreme ce cetatea e aşa de frământată şi e amenințată de o asemenea scufundare, să nu stea treaz şi de veghe şi să nu fie călăuzit de această spaimă, mai bine decât de orice sfat sau îndemn? Vorba nu va putea lucra asupra sufletului atâta, cât lucrează teama; şi asta se poate dovedi prin cele întâmplate acum. Câte cuvântări n-am ținut, sfătuind pe mulți din cei nepăsători şi îndemnându-i să lase teatrele şi scenele de desfrâu ce se înfățişează acolo. Dar ei N-au ascultat, ci într-una, până în ziua aceasta, alergau la priveliştea nelegiuită a dansatorilor, puneau în fața adunării pline din Biserica lui Dumnezeu o adunare a diavolului, iar strigătele de acolo, mânate încoa cu multă putere, țineau isonul cântărilor noastre bisericeşti. Dar iată acum, când noi am tăcut şi nu mai vorbim despre aceasta, ei singuri (locuitorii iubitori de jocuri şi reprezentații), nesiliți de nimeni, au închis de bună voia lor teatrul şi drumul ce ducea la locul de alergări de cai. Mai înainte mulți din ai noştri alergau acolo, acum însă, toți cei de acolo au fugit la biserica noastră şi toți laudă pe Dumnezeul nostru.

Vezi ce câştig iese din teamă? Dacă teama n'ar fi ceva bun, părinții nu ar tocmi dascăli (pedagogi) pentru feciorii lor, nici legiuitorii n'ar orândui diregători în cetăți. Ce-i mai grozav pa gheena? Dar nimic nu e mai folositor decât frica de ea; căci teama de gheena ne aduce cununa domniei. Unde e teamă, nu e pismă; unde e teamă, dragostea de bani nu ne mai sâcâie; unde e teamă, s-a stins mânia, s-a smerit dorința cea rea, orice patimă fără minte e alungată. Şi precum de o casă păzită mereu de un ostaş înarmat nu va cuteza să se apropie nici tâlhar, nici hoț, nici vreunul din cei ce sunt deprinşi să facă astfel de isprăvi, tot astfel, dacă sufletul nostru e cuprins de teamă, nu se va strecura spre noi nici una din patimile josnice, ci toate vor fugi, vor fi alungate de pretutindeni de către teama stăpânitoare. Şi nu numai cu acest câştig ne alegem de pe urma temerii, ci şi cu altul mult mai mare. Căci ea nu numai că alungă toate patimile noastre cele rele, dar aduce cu sine foarte uşor virtutea. Unde e teamă, acolo e şi râvna de a face pomană, năzuința de a-şi spori rugăciunile, lacrimi fierbinți, necontenite, şi gemete întovărăşite de multă smerenie. Nimic nu mistuie mai bine păcatele, nu face să crească mai bine şi să încolțească virtutea, decât firea temerii celei neintrerupte. De aceea cel care nu trăieşte în teamă, nu poate să se îndrepte; după cum iarăşi e peste putință să păcătuiască cel care trăieşte în teamă. Să nu ne plângem, deci, iubiților, nici să nu fim abătuți din pricina necazului de față, ci să admirăm iscusința lui Dumnezeu. Căci pe unde nădăjduia diavolul să dărâme cetatea noastră, pe acolo a ridicat-o şi a îndreptat-o Dumnezeu. Diavolul a însuflat unor oameni nelegiuiți gândul să dărâme statuile împărăteşti, ca să fie pustiit până şi pământul cetății, dar Dumnezeu s-a folosit tocmai de această faptă pentru îndreptarea noastră, alungând nepăsarea noastră prin teama de amenințarea ce vă aştepta; şi s-a întâmplat tocmai dimpotrivă de cum voia diavolul, prin acelea ce pregătea el. Căci cetatea noastră se curăţeşte pe zi ce trece, şi străzile, răspântiile şi piețele au scăpat de cântecele desfrânate şi desmățate, şi oriunde te-ai uita numai rugăciuni şi binecuvântări şi lacrimi în loc de râs fără rost, şi vorbe pline de cuminţenie în loc de vorbe ruşinoase: astfel tot oraşul a ajuns o biserică, întrucât toate prăvăliile sunt închise, toți îşi petrec întreaga zi în aceste rugăciuni

obşteşti şi toţi, cu multă râvnă, într'unul şi singur glas cheamă pe Dumnezeu. Ce cuvântare ar fi putut vreodată să aibă aşa putere? Ce sfat? Şi cât de lungă vreme?

2. De aceea să mulţumim lui Dumnezeu, să nu ne supărăm, să nu ne mâniem. Cum că teama e un bine, ne-au dovedit-o cele pomenite: dar auzi-l şi pe Solomon vorbind cu înţelepciune despre aceasta, pe Solomon cel care a trăit în desfătare deplină şi şi-a putut împlini toate voile. Ce spune acela: „E mai bine să mergi în casa jalei, decât sâ mergi în casa râsului" (Ecl. 7, 3). — Ce vrei să zici? Ia spune-mi. E mai bine să mergi unde e jale, lacrămi, tânguiri, durere şi descurajare mare sau unde sunt jocuri, chimvale, râs, desfătare, belşug de mâncări şi beţie? — Da, zice. — Dar de ce ? Din ce pricină ? Ia spune-mi. — Din cele dintâi te alegi cu semeţie, din aceasta din urmă cu cumpătare. Şi apoi dacă merge cineva la ospăţul unuia mai bogat, nu-şi va mai privi la întoarcere gospodăria lui cu aceeaşi plăcere, ci la femeia lui va veni cu scârbă, cu scârbă se va înfrupta din masa lui, va fi urîcios pentru slugi şi pentru copii şi tuturor celor din casă, deoarece acum, când vine de la belşugul altora îşi vede mai bine sărăcia lui. Dar răul nu se opreşte aci, ci adesea mai pismuieşte şi pe cel ce l-a poftit la ospăţ. într-un cuvânt, nu se alege cu nici un bun când se întoarce acasă. La cei ce se jelesc n-aisă vezi aşa ceva, ci la ei e multă cuminţenie, multă cumpătare. Căci îndată ce ajungi în tinda casei unde e un mort, şi vezi pe răposat zăcând fără glas, iar pe nevasta lui smulgându-şi părul, sfâşiindu-şi obrajii, lovindu-şi braţele, te smereşti, te posomorăşti şi nici unul din cei de faţă nu spune altceva decât că: Nimic nu suntem, iar răutatea noastră e nespusă. Ce vorbe ar putea fi mai cuminţi decât acestea, prin care recunoaştem şi nimicnicia firii, şi bârfim răutatea şi socotim că toate cele de faţă nu sunt nimic; cu alte cuvinte, dar în acelaşi înţeles, spunem vorbele acelea minunate şi pline de înţelepciune ale lui Solomon: „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciune?" (Ecles. 1, 2). Cel care întră în casa cernită, îndată plânge pe cel mort, chiar dacă i-a fost duşman. Vezi cu cât e mai bună casa aceasta decât aceea! Căci acolo (in casa veseliei), chiar dacă ţi-e prieten, te pismuieşte; aci, chiar dacă ţi-e duşman, te plânge. Tocmai ce cere mai ales Dumnezeu: să nu te bucuri de necazurile altuia. Şi nu numai cu aceste bunuri te alegi de aci, ci şi cu altele nu mai mici ca acestea. Căci fiecare îşi aduce aminte de păcatele lui şi de judecata cea cumplită, şi de răspunderile acelea, şi de scaunul acela de judecată; şi chiar dacă ar fi suferit din partea altora nenumărate necazuri şi ar avea acasă tot felul de supărări, se întoarce la el cu leacul tuturor acestor neajunsuri. Dându-şi seama că ceva mai târziu şi el va păţi acelaşi lucru, ca şi toţi cei ce-s plini de îngâmfare ; că toate bunurile de aci, fie plăcute sau neplăcute, sunt vremelnice uitând de orice mâhnire şi pismă şi uşurându-şi sufletul, se va întoarce acasă uşor ca o pasăre. De aci încolo va fi mai blând cu toţi, mai omenos, mai apropiat şi mai înţelept, pentru că teama de cele viitoare a întrat în sufletul lui şi i-a mistuit toţi spinii. Ştiind toate acestea, spune că: „Mai bine să mergi Ia casa de jale, decât să mergi la casa de băutură" (Ecl. 7, 3). De aci te alegi cu toropeala, de acolo, cu neliniştea; de la una cu dispreţul, de la cealaltă cu teama care ne duce spre orice virtute. Dacă teama n'ar fi fost un lucru bun, Hristos n'ar fi ţinut acele lungi cuvântări în care vorbea despre pedepsele şi chinurile viitoare. Teama nu e altceva decât un zid de adăpost şi un turn ce nu poate fi dărâmat. Şi avem nevoie de multă apărare, căci şi laţurile ne pândesc pretutindeni. După cum acelaşi Solomon ne învaţă zicând: „Dă-ţi seama că treci prin mijlocul curselor, şi că umbli pe meterezurlle zidului" (Isus Sirah 9, 20).

A, cât de plină de bunuri e această zicală, nu mai puţin decât cele de mai sus.

Să o scriem aşadar fiecare în înima lui şi să o purtăm în aducerea noastră aminte, şi nu vom mai păcătui. Să o scriem, după ce mai întâi o vom fi cercetat cu băgare de seamă. Căci n-a zis: Uite că mergi prin mijlocul curselor, ci Dă-ți seama. Şi de ce a zis: Dă-țl seama? Cursa a fost acoperită căci atunci îi zice cursă, când moartea nu apare pe față, şi paguba nu e uşor de văzut, ci când ea—cursa — din toate părțile e tăinuită. De aceea spune: Dă-ți seama! Deci să fii cu băgare de seamă şi să cercetezi cu multă luare aminte. După cum copiii pun cursa pe pământ, tot aşa şi diavolul a acoperit păcatul cu tot felul de plăceri. Ci tu cercetează bine ca să-ți dai seama, şi, dacă se iveşte vreun câştig, nu te uita numai la câştig, ci cercetează bine dacă nu cumva în acest câştig stă ascunsă cumva moartea şi păcatul. Şi dacă vezi aşa ceva, fugi. Iarăşi, când se iveşte vreo desfătare sau plăcere, nu căta numai la plăcere, ci vezi dacă în adâncul plăcerii nu s-a tupilat vreo nelegiuire; cată cu luare aminte, şi dacă vezi aşa ceva, sări înapoi. Dacă ne sfătuieşte cineva, dacă ne linguşeşte, se ia cu binele pe lângă noi şi ne făgăduieşte slujbe de cinste, sau orice altceva, să cercetăm cu luare aminte, să ne uităm de jur împrejur în toate părțile, ca nu cumva, de pe urma acestui sfat, cinste, linguşire, să ne alegem cu vreo pagubă sau primejdie şi să nu alergăm repede şi nechibzuiți spre ele. Căci dacă ar fi numai o cursă sau două, ne-ar fi uşor să ne păzim. Dar, voind să arate mulțimea lor, ia ascultă ce spune Solomon: „Dă-ți seama că mergi prin mijlocul curselor". n-a spus că mergi pe lângă curse, ci prin mijlocul curselor. Din amândouă părțile ne pândesc prăpăstiile, vicleşugurile, s-a dus cineva în târg şi a văzut pe un duşman; s-a şi aprins numai la vederea lui; a văzut un prieten căruia îi mergea bine şi l-a pismuit; a văzut un sărac, l-a dispreţuit şi nu s-a uitat la el; dacă a văzut un bogat, l-a pismuit; a văzut pe unul asuprit şi s-a mâhnit; a văzut pe unul asuprind pe cineva şi s-a necăjit; a văzut o femeie frumoasă, şi s-a prins (in laț). Vezi, iubitule, ce de curse? De aceea spune Solomon: „Dă-ți seama, câ mergi prin mijlocul curselor". Curse sunt şi acasă, şi Ia masă şi la întruniri. Adesea unul cu nechibzuință vorbind plin de încredere în mijlocul prietenilor, a rostit vreo vorbă ce nu trebuia spusă şi a dat de o primejdie aşa de mare, încât şi-a surpat toată casa.

3. Prin urmare trebuie totdeauna să cercetăm lucrurile cu luare aminte. Adesea, pentru cei ce N-au luat seama, şi soția a ajuns o cursă, adesea copiii, prietenii, vecinii. Şi de ce atâtea curse? Ca să nu sburăm în jos, ci să cătăm spre cele de sus. Căci şi pasările câtă vreme despică văzduhul înalt, nu sunt prinse; tot aşa şi tu, cât timp vei privi la cele de sus, nu vei fi prins cu uşurință, nici în laț, nici în vreo cursă. Diavolul e păsărar; sboară deci mai presus de trestiile (Trestia din care e făcut lațul) lui. Cine sboară în sus, nu se va mai minuna de nici unul din lucrurile omeneşti, ci, după cum, când ne-am suit în vârful unui munte înalt, ni se par aşa de mici şi zidurile şi oraşul, iar oamenii în mersul lor pe pământ seamănă cu nişte furnici: tot astfel, când te-ai înălțat cu mintea pe culmea înaltă a înțelepciunii, nu te mai poate mişca nici unul din lucrurile omeneşti, ci toate ți se vor părea mici: bogăția, slava, puterea, acestea şi altele de acest fel, când te uiți la cele cereşti. Precum şi lui Pavel, toate i se păreau mici şi toată strălucirea din viața aceasta i se părea mai fără folos decât ceea ce este mort. De aceea striga zicând: „Pentru mine, lumea este răstignită" (Gal. 6, 14); de aceea şi pe noi ne sfătuia cu verbele: „Să vă fie cugetul Ia cele de sus" (Colos. 3, 2), La cele de sus? Ce vrea să zică cu asta, spune-mi: Unde e soarele şi luna? —- Nu, zice el.— Atunci acolo unde sunt îngerii, arhanghelii, heruvimii şi serafimii?—Nici acolo, spune el. — Dar unde? — „Unde Hristos şade de-a dreapta Tatălui" (Colos. 3, 2), Să îl ascultăm deci şi să ne gândim fără încetare la aceea că, precum pentru o păsărică prinsă aripile nu mai sunt de nici un folos, ci zadarnic şi degeaba dă din aripi: tot astfel nici tu nu vei avea nici un folos de pe urma judecății şi chibzuinței, dacă eşti cu totul prins de mrejile lăcomiei, ci, oricât te-ai sbuciuma, eşti prins. Pasările au aripi ca să scape de lațuri; oamenii au judecată, ca să scape de

păcate. Ce iertare vom afla, aşadar, şi cum ne vom desvinovăţi, când suntem mai fără minte decât dobitoacele?

Căci o pasăre, care, după ce s-a prins în laţ, a scăpat, şi un cerb care, după ce a căzut în mreajă, a izbutit să fugă iar, cu greu se vor mai lăsa prinşi a doua oară; căci pentru oricine păţania e mama prevederii. Noi însă, chiar după ce am fost prinşi de mai multe ori, cădem în aceleaşi laţuri şi noi, care suntem împodobiţi cu judecată, nu ne luăm după prevederea şi băgarea de seamă a animalelor. De câte ori, după ce am zărit o femeie, am avut de tras atâtea şi atâtea necazuri, şi apoi, întorşi acasă cu sămânţa dorului în suflet, ne-a chinuit durerea atâta amar de zile? Dar tot nu ne îndreptăm, ci nici n-am apucat să ne vindecăm bine de rana de mai înainte, că iarăşi cădem şi ne prindem în aceleaşi curse, şi pentru o scurtă plăcere a ochilor, trebuie să îndurăm o durere lungă, necurmată. Dar dacă ne învăţăm să ne spunem nouă înşine mereu zicala aceasta, ne vom feri de toate relele. Cel mai grozav laţ e frumuseţea femeii; mai bine zis, nu frumuseţea femeii, ci privirea cea desfrânată (cu care o privim noi). Căci să nu bârfim lucrurile, ci pe noi şi lenevia noastră. Să nu spunem: să nu fie femei!, ci: să nu fie stricări de case (adultere). Să nu spunem: să nu fie frumuseţe ci: să nu fie desfrânare. Să nu spunem: să nu fie pântece ci să nu fie lăcomie la mâncare, căci nu pântecele face lăcomia, ci tembelismul nostru. Să nu zicem că de la mâncare şi băutură se trag toate relele, căci nu de la ele, ci de la trândăvia şi nesăturarea noastră. Diavolul n-a mâncat şi n-a băut, dar totuşi a căzut. A băut şi a mâncat Pavel şi s-a suit la cer. Pe câţi îi aud zicând: Să nu fie sărăciei Să-i facem, deci, să amuţească pe cei ce se supără de asemenea lucruri, căci e o hulă să spui asemenea vorbe. Ci să le spunem lor: Să nu fie josnicie de cuget, căci sărăcia a adus nenumărate bunuri vieţii noastre şi, fără de sărăcie, bogăţia e nefolositoare. Să nu bârfim, deci, nici pe una, nici pe alta, căci şi bogăţia şi sărăcia sunt arme, care, dacă vrem, ne duc — şi una şi cealaltă — la virtute. După cum, aşadar, un ostaş viteaz, orice armă ar lua în mână, îşi dovedeşte cu ea vitejia, tot aşa cel fricos şi nemernic e încurcat şi de una şi de cealaltă. Şi ca să te încredinţezi că aceasta e adevărat, adu-ţi aminte de Iov acela, care a fost şi bogat, şi sărac, a mânuit amândouă aceste arme şi a biruit cu amândouă. Când era bogat, zicea: „Poarta mea a fost deschisă oricui venea*' (Iov 31, 32); când a ajuns sărac, zicea: „Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat; cum lui Dumnezeu i-a plăcut, aşa s-a întâmplat" (Iov 1, 21). Bogat fiind, era primitor de oaspeţi; în sărăcie, a dat dovadă de multă răbdare. Drept aceea şi tu, dacă eşti bogat, dă de pomană; dacă eşti sărac, dă dovadă de multă răbdare şi îngăduinţă. Nici bogăţia, nici sărăcia nu sunt rele în ele înşile, ci ajung aşa după voinţa acelora ce se slujesc de ele.

4. Să ne învăţăm, deci, să nu judecăm astfel lucrurile şi să nu învinovăţim făpturile lui Dumnezeu, ci voinţa cea păcătoasă a oamenilor. Nici pe cel mic la suflet nu-l pot ajuta bogăţiile, nici celui mărinimos nu-i strică vreodată sărăcia. Să ne dăm, deci, seama de laţuri şi să ne îndepărtăm de ele; să ştim unde e prăpastia şi să nu ne apropiem de ea. Va fi pentru noi cea mai bună temelie a izbăvirii noastre, să fugim nu numai de păcate, ci şi de lucrurile ce par nepăsătoare, dar care ne pot poticni spre păcate. De pildă a râde şi a spune vorbe glumeţe, nu pare a fi un păcat recunoscut, dar ne duce la greşală recunoscută: anume din râs ies adesea vorbe ruşinoase şi din vorbe ruşinoase se ivesc fapte şi mai ruşinoase. Adesea din vorbe şi râs răsar ocări şi batjocuri; deci ocări şi batjocuri, răni şi loviri, din răni şi loviri, măceluri şi omoruri. Dacă, deci, ai grijă de tine, te vei feri nu numai de vorbe ruşinoase, nu numai de fapte ruşinoase, nu numai de răni, loviri şi omoruri, ci şi de râsul fără rost şi de vorbele de glumă, căci ele sunt de obicei rădăcina unor astfel de nenorociri. De aceea spune Pavel: „Nici cuvinte nechibzuite, nici glume proaste să nu iasă din gura voastră" (Efes. 5, 3). Căci chiar dacă lucrul în sine pare mic,

el ajunge pricina a mari rele pentru noi. Iarăşi desfătarea nu ni se pare a fi o vină limpede şi mărturisită, dar ne stârneşte mari rele: beția, faptele de la beție, lăcomia, hrăpirile. Căci cel risipitor şi cheltuitor, care face pântecelui toate poftele, chiar cele mai costisitoare, adesea e silit să fure, să răpească ce-i al altuia, să lăcomească la al altuia şi să întrebuințeze sila. Prin urmare dacă fugi de desfătare, ai surpat temelia, şi a lăcomiei, şi a răpirii, şi a beției, şi a o mie de alte rele, tăind de departe rădăcina răutății. De aceea a zis şi Pavel: „Văduva cea dedată la plăceri, măcar că trăieşte, este moartă" (I Tim. 5, 6). Iarăşi a merge la teatre, a privi la alergări de cai, a juca zaruri, nu pare pentru cei mulți o greşală recunoscută, dar aduce în viața noastră nenumărate rele. Căci zăbovirea la teatre a dat naştere la curvie, la orice desfrânare, desmățare, iar privirea întrecerilor de cai a adus după sine lupte, înjurături, loviri, ocări şi uri necurmate; iar râvna pentru zaruri a pricinuit blesteme, pagube, mânii, înjurături şi adesea alte rele mai grozave ca acestea. Să nu fugim aşadar numai de păcate, ci şi de cele ce par nevinovate, dar care încetul cu încetul ne duc la aceste greşeli. Căci şi acela care merge pe lângă prăpastie, chiar dacă nu cade în ea, tremură şi adesea, târît chiar de acest tremur, se rostogoleşte în ea. Tot aşa şi cel care nu fuge departe de păcate, ci merge pe lângă ele, va trăi cu frică şi adesea va cădea în ele. Cel ce se uită prea lung după nevestele frumoase ale altora, chiar dacă nu păcătuieşte cu ele, de vreme ce Ie doreşte, a şi devenit, după cum spune Hristos (cf. Mat. 5, 28), un păcătos; adesea e dus el însă de poftă şi la săvârşirea păcatului. Să ne ținem, deci, departe de greşeli. Vrei să fii cumpătat? Nu fugi numai de păcatul cu femeia altuia, ci şi de privirea desfrânată. Vrei să fii departe de vorbele urîte, să nu fugi numai de vorbele urîte, ci şi de râsul desmățat şi de orice poftă. Vrei să fii departe de omoruri? Fugi de ocări. Vrei să te desparți de beție? Fugi de desfătări, de mese bogate şi smulge din rădăcină vițiul. O mare cursă e şi desfrânarea limbii, care are nevoie de frâu puternic. De aceea şi spune cineva: „Cursă primejdioasă sunt pentru om propriile-i buze şi cade în laț prin vorbele propriei sale guri" (Prov. 6,2).

5. Aşadar înainte de toate celelalte mădulare, pe acesta să îl muştruluim, să-l înfrânăm şi să gonim din gura noastră ocările şi batjocurile, vorbele urîte şi bârfelile şi răul nărav de a jura, căci cuvântarea ne-a adus iar la acelaşi sfat. Şi totuşi ieri am hotărît cu voi, dragii mei, că nu voi mai vorbi despre porunca aceasta, de vreme ce în fiecare din zilele trecute v'am vorbit îndeajuns despre ea. Dar ce să fac? Nu pot să mă las de această învățătură, până nu vă voi vedea pe toți îndreptați. Căci şi Pavel zice, când scrie Galatenilor (6, 17): „Nimeni să nu mă mai dea de osteneală de aici înainte", şi totuşi iar se duce la ei şi le propovădueşte. Aşa e înima unui adevărat părinte; când spune că pleacă, totuşi nu se îndepărtează până ce nu vede că fiii s-au îndreptat.

Ați auzit azi pe proroc vorbind cu noi despre jurăminte? „M-am uitat cu ochii mei şi am văzut, zice, o coasă sburând, lungă de douăzeci de coji şi lată de zece coți. Şi mi-a zis: „Ce vezi?" şi eu l-am răspuns: văd o coasă sburând, lungă de douăzeci de coți şi lată de zece coți. Şi va întra, zice, în casa celui ce jură pe numele Meu şi îl va prăpădi în mijloc şi va surpa lemnele şi pietrele ei" (Zah. 5, 1-3). Ce înseamnă această spusă şi din ce pricină pedeapsa menită celor ce jură apare în chip de coasă, şi încă coasă sburătoare ? — Pentru ca să vezi că nu poți scăpa de judecată şi nici să ocoleşti pedeapsa. Căci de o sabie sburătoare s-ar mai putea feri cineva, dar de o coasă care cade în jurul gâtului ca o frânghie, nimeni n'ar putea scăpa. Dar când se mai adaogă şi aripi, atunci ce nădejde de scăpare mai poate fi? Şi de ce va surpa pietrele şi lemnele casei celui care jură? Pentru ca această pățanie să slujească drept învățătură şi altora.

Căci, deoarece mortul care a jurat oricum trebuie îngropat în pământ, casa dărâmată va fi, pentru toți care trec pe acolo şi o văd, o învățătură, ca să nu cuteze acelaşi lucru, spre a nu păți la fel; astfel dărâmătura aceea va arăta necurmat păcatul mortului. Sabia nu înțeapă atât de tare ca firea jurământului; cuțitul nu te ucide atât ca tăişul jurământului. Cine a jurat, deşi i se pare că trăieşte a şi murit, căci şi-a primit lovitura de moarte. Şi precum cel ce a primit frânghia (in jurul gâtului), chiar înainte de a ieşi din cetate şi a ajunge la locul de osândă şi a vedea pe călău, a murit odată ce a ieşit pe uşile închisorii, tot aşa şi cel care a jurat. La acestea să ne gândim şi să nu împingem pe frații noştri să jure. Ce faci, omule? Juri pe sfânta masă, unde zace Hristos jertfit? Acolo jertfeşti pe fratele tău? Chiar tâlharii ucid în drumul mare, iar tu ucizi pe fiu în fața mamei, făcând un omor mai blestemat decât al lui Cain? Căci acela şi-a ucis fratele în pustiu şi i-a dat moartea cea de aci; tu însă îți ucizi fratele în mijlocul bisericii şi-i dai moartea cea viitoare, moartea cea veşnică.

Biserica, nu s-a făcut ca să jurăm pe ea, ci că să ne rugăm în ea. Crezi că masa sfântă a fost făcută ca să jurăm pe ea? A fost făcută ca să ne deslegăm de păcate, nu ca să ni Ie legăm.

Dacă nu de altceva, dar aibi măcar ruşine față de această carte pe care o dai altuia să jure pe ea, de Evanghelia, pe care i-o dai altuia în mână să jure; deschide-o şi auzi ce spune acolo Hristos despre jurăminte şi apoi înfricoşează-te şi lasă-te de planul tău. Ei, ce spune despre jurăminte: ‚fCi eu vă spun vouă să nu jurați deloc” (Mat. 5, 34). Şi tu faci jurământ tocmai pe legea care opreşte jurământul? O, ce batjocură! O, ce nebunie! Faci la fel ca acela care ar vrea să ia părtaş la omor pe legiuitorul care a făcut legea ce opreşte omorul.

Nu suspin şi plâng atâta când aud de unii că au fost ucişi pe drumuri, cât suspin, plâng şi mă înfricoşez, când văd pe vreunul venind aproape de acest pristol, punând mâinile, atingând Evanghelia şi jurând. Dintr’o pricină de bani, ia spune-mi, vrei să-ți ucizi sufletul? Ce câştigi, când îți păgubeşti şi sufletul, şi pe aproapele? Dacă crezi că e iubitor de adevăr, nu-l sili să jure, dacă ştii că va minți, nu-l sili să jure strâmb. Dar trebuia, zice, să stărui ca să-mi întăresc încrederea.

— Ba atunci ar fi fost încrederea ta întemeiată când nu l-ai fi silit să jure. Acuma, când te întorci acasă, eşti mereu mustrat dencugetul tău, chibzuind cu tine însuți: Oare nu l-am pus zadarnic să jure? Nu cumva a jurat strâmb? Nu cumva eu am fost pricina păcatului? Dacă fnsă nu l-ai pus să jure, întorcându-te acasă vei avea mare mângâiere, mulțumind lui Dumnezeu şi zicând: Binecuvântat să fie Dumnezeu, că m-am stăpânit şi nu l-am pus să jure fără rost şi zadarnic. Ducă-se în treaba lor şi aurul şi banii, aşa că mai ales acest lucru să ne întărească încrederea noastră, anume că n-am călcat legea şi nici nu l-am silit pe altul să facă acelaşi lucru. Gândeşte-te la pricinile pentru care nu l-ai pus să jure şi acestea îți vor fi de ajuns ca alinare şi mângâiere. Adeseori răbdăm cu mărinimie, când suntem însultați în toiul unei certe, şi îi spunem aceluia care ne ocărăşte: „Ce să-ți fac? Ocrotitorul acela al tău mă opreşte; el îmi leagă manile”. „Şi aceasta ne va fi mângâiere destulă. Tot astfel şi tu, când e să-l pui pe cineva să jure, stăpâneşte-te, opreşte-l şi spune celui care e gata să jure: „Ce să-ți fac? Dumnezeu a poruncit să nu pui pe altul să jure; el mă opreşte acum”. Aceasta e deajuns şi pentru slava legiuitorului, şi pentru izbăvirea ta şi pentru sperierea celui ce vrea să jure. Căci, văzând el că ne sfiim să punem pe alții să jure, cu mult mai mult se va teme el să jure. Dacă deci, îți vei spune această vorbă (v. Mat. 5, 34), te vei întoarce acasă plin de multă încredere. Ascultă aşadar de poruncile Domnului

ca să-ți asculte şi El rugăciunile tale. Vorba aceasta se va scrie în cer şi în ziua judecății îți va sta într'ajutor şi va şterge multe din păcatele tale. Şi nu numai când e vorba de jurământ, ci în toate treburile noastre, să ne gândim: şi dacă, atunci când e vorba să facem vreun bine numai spre a plăcea lui Dumnezeu, bine ce în curând ne va aduce pagubă, să nu ne gândim numai la paguba ce-o vom avea din această treabă, dar şi la câştigul ce-l vom avea, lucrând pentru Dumnezeu. De pildă, te-a batjocorit cineva? Rabdă bărbăteşte; şi vei răbda bărbat este dacă te vei gândi nu numai la batjocură, ci şi la vrednicia şi cinstea acelui ce-ți porunceşte să rabzi, şi atunci vei răbda blajin. Ai dat de pomană? Nu te gândi numai la cheltuială, dar şi la venitul ce-l vei avea de pe urma acestei cheltuieli. Ai fost păgubit în avere? Mulțumeşte şi nu te uita numai la supărarea pricinuită de pagubă, ci şi la câştigul venit din această mulțumire. Dacă ne orânduim cugetul în felul acesta, nici una din nenorocirile întâmplate nu ne va întrista, ci vom avea folos de pe urma acelora ce par a fi triste. Paguba va fi mai plăcută ca bogăția, mâhnirea decât plăcerea şi desfătarea, batjocura va fi mai plăcută şi mai vrednică de dorit decât cinstea, şi toate neajunsurile se vor preface pentru noi în câştig; ne vom bucura de multă linişte sufletească aci, iar acolo vom dobândi împărăția cerurilor; de care fie ca să fim cu toții vrednici, prin harul şi îndurarea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care se cuvine Tatălui împreună cu Duhul Sfânt, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Predica a XVI-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XVI-a

S-a ținut când i s-a vestit cârmuitorului jaful şi toți se gândeau sâ fugă, iar cârmuitorul a întrat în biserică şi a mângâiat poporul; tot odată despre fereala de jurământ şi acea vorbă a Apostolului: „Pavel, cel băgat în temniță pentru Iisus Hristos"(1)

Ținută la 21 Martie

(1) Filimon 1.

1. Am lăudat pe cârmuitor pentru grija ce ne-o poartă, căci văzând cetatea turburată de svonuri şi pe toți chibzuind despre băjenie, întrând (in biserică) v-a mângâiat şi v-a dat bune nădejdi; eu însă, trebuie să roşesc şi să mă ruşinez pentru voi, fiindcă după atâtea predici atât de lungi ale mele, ați avut nevoie şi de acea mângâiere din afară. Am dorit să se deschidă pământul şi să mă înghită, când l-am auzit vorbindu-vă şi, când mângâindu-vă, când învinovățindu-vă, pentru această frică nesăbuită. Căci n'ar fi trebuit să primiți voi învățătură de la acela, ci voi să fiți învățătorii tuturor necredincioşilor. Şi Pavel n-a îngăduit nici să ne judecăm în fața şi la scaunul necredincioşilor (I Cor. 6, 1); iar tu, după atâta sfătuire venită de la părinții tăi (sufleteşti), ai avut nevoie de învățători din afară (păgâni), pentru că nişte fugari nemernici au stârnit iar cetatea şi au pus-o pe goană. Cu ce ochi ne vom mai uita la păgâni, când noi suntem aşa de temători şi de fricoşi? Cu ce limbă vom grăi către ei şi îi vom îndupleca să nu se teamă de relele ce ne amenință, când noi, din pricina acestei nelinişti, am ajuns mai sperioşi decât orice iepure?—Şi ce era să facem? mă întreabă cineva. Oameni suntem.—Dar tocmai pentru că suntem oameni şi nu animale, de aceea nu trebuie să ne pierdem, capul. Acelea se înspăimântă de orice svon sau

sgomot, căci ele N-au judecata care să alunge teama. Tu însă care eşti împodobit cu grai şi judecată, cum poţi să ajungi în halul lor? A venit cineva şi a vestit năvala ostaşilor? Să nu te turburi, ci dându-i drumul, pleacă-ţi genunchii, roagă pe Domnul tău, suspină amarnic, şi el va îndepărta nenorocirea. Ci tu, numai la auzul unui svon mincinos despre năvala ostaşilor, ai trecut prin primejdia de a te smulge din viaţa aceasta. Fericit Iov acela, care, deşi îi veneau unul după altul vestitori ce-i vesteau mari nenorociri şi pe deasupra şi pierderea nesuferită a feciorilor, nu s-a văitat, n-a suspinat, ci s-a pus pe rugăciuni şi a adus mulţumire lui Dumnezeu. Fă şi tu la fel cu el; când vine cineva de-ţi vesteşte că au sosit ostaşii şi. au împresurat oraşul ca să-l jefuiască, tu caută-ţi adăpost la Domnul tău şi zi: „Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat; cum Iul Dumnezeu i-a plăcut aşa s-a întâmplat” (Iov 1, 21).

Pe el nu l-au speriat nenorociri aievea, iar pe tine te sperie chiar numai svonul despre ele? De ce cinste suntem vrednici, dacă noi, cărora ni s-a poruncit să îndrăsnim şi împotriva morţii, ne lăsăm aşa de speriaţi? Omul speriat strânge (in jurul Iui) şi teama neintemeiată şi turburarea închipuită, iar cel care e cu suflet liniştit şi senin topeşte şi teama cea îndreptăţită. Nu vezi cum în timp ce marea e furioasă, norii se alungă, tunete se sparg şi toţi cei din corabie sunt speriaţi, cârmacii stau la cârma lor, fără turburâri şi spaimă, cu luare aminte la meşteşugul lor, şi dându-şi osteneala ca să alunge furtuna ce-i ameninţă? Luându-te şi tu după aceştia, agaţă-te de ancora sfântă, adică de nădejdea în Dumnezeu, şi rămâi neclintit, neschimbat, „Oricine aude vorbele mele acestea, zice, şi nu le împlineşte, va semăna cu un om smintit care şi-a clădit casa lui pe nisip; şi a căzut ploaia şi au venit apele şi au suflat vânturile, şi au năvălit în casa aceea şi a căzut, şi căderea ei s-a făcut cu zgomot mare” (Mat. 7, 26-27). Vezi că e neghiobie să cazi şi să te rostogoleşti? Dar noi nu am fost nici măcar ca nebunul acela, ci am căzut şi mai amarnic decât acela. Căci casa lui s-a prăbuşit după venirea apelor şi a ploii, după ce au suflat vânturile; ci noi, fără să se repeadă vânturile, fără să se reverse fluviile, înainte de venirea nenorocirii, numai după un zvon, ne-am prăbuşit şi am dat afară din noi, toată merindea de gânduri înţelepte ce o strânsesem. Ce gânduri credeţi că mă străbat acum? Cum să mă ascund? Unde să mă vâr în pământ? Cum să nu mă ruşinez? Dacă n'aş fi fost trimes cu sila de mai marii mei, nici nu m'aş fi sculat, nici n'aş fi vorbit, pentru că sufletul mi-e întunecat de mâhnirea pricinuită de frica voastră nemernică. Care nu s-ar supăra, cine nu s-ar mânia, când după atâta învăţătură, voi aveţi nevoie de învăţători elini (păgâni) ca să vă mângâie şi să vă înduplece a răbda cu bărbăţie teama de faţă? Rugaţi-vă, deci, ca să mi se dea cuvânt în deschiderea gurii mele, să mă pot scutura de această descurajare, şi să-mi viu puţin în fire. Căci tare mi-a mai abătut sufletul, ruşinea ce am simţit-o pentru micimea voastră de suflet.

2. Multe am vorbit adineaori dragostei voastre: şi de laţurile ce ni-s întinse din toate părţile, şi de frică şi întristare, despre jale şi plăcere, şi despre coasa ce sboară pe casele celor ce jură. Dintre toate acestea vă rog să vă aduceţi aminte de cele ce-am spus cu privire la coasa sburătoare, ce cade în casa celui ce jură, îi surpă lemnele şi pietrele şi mistuie totul. Şi după aceasta nu uitaţi nici aceea că e cea mai mare nebunie să iei Evanghelia, ce opreşte jurământul şi să juri pe ea şi că e mai bine să suferi o pagubă bănească, decât să pui pe aproapele să jure, fiindcă aceasta e destulă slavă pentru Dumnezeu. Căci când Îi spui lui Dumnezeu: „Din pricina Ta nu l-am pus să jure pe cutare care a furat şi a făcut fapte rele”, pentru această slavă îţi va da şi aici, şi dincolo, multă răsplată. Aceasta spuneţi-o şi altora şi păziţi-o şi voi.

Ştiu că aci toţi suntem mai cucernici şi că ne lepădăm de tot năravul urît; dar ceea ce vrem noi e

ca să nu fim numai aci cuminți, dar ca şi la plecare să luăm această evlavie, căci afară avem, mai ales, nevoie de ea. Căci şi cei ce scot apă, nu-şi țin vasele pline numai lângă fântână, şi, plecând acasă, le deşartă, ci mai cu seamă acolo le pun la loc sigur ca să nu se răstoarne şi să nu le fie munca zadarnică. Să facem şi noi la fel cu aceştia şi ajunşi acasă să păzim cu băgare de seamă cele spuse; pentru că, dacă aci umpleți vasele cugetului vostru, iar, întorşi acasă, le goliți de ce ați auzit aci nu veți avea nici un folos de pe urma umplerii lor aci. Să nu-mi arăți voinicul în horă, ci la trântă; să nu-mi arăți cucernicia în timpul ascultării, ci în timpul faptei. Acum lauzi cele spuse aci; ci adu-ți aminte de toate acestea când va trebui să juri. Dacă izbutiți să țineți această poruncă, atunci mă voi îndeletnici în cuvântarea mea şi cu lucruri mai însemnate.

Iată acesta e al doilea an de când propovăduiesc dragostei voastre şi n-am fost în stare să vă deslușesc nici măcar o sută de stihuri din Scripturi. Pricina este că voi trebuie să învățați de la mine, ceea ce puteați împlini acasă, prin voi înşivă. Şi cea mai mare parte din cuvântările noastre se cheltuiesc pentru lucruri ce privesc moravurile. Dar asta nu trebuia să fie aşa, ci voi trebuia să aveți grijă de moravuri şi să ne lăsați nouă să deslușim înțelesul şi adâncimile Scripturilor. Şi dacă trebuia să ne auziți şi pe noi, aceasta nu se cădea să fie mai mult decât o singură zi. Căci o astfel de cuvântare nu e cine ştie ce lucru întortochiat şi greu sau având nevoie de multe dovezi. Când Dumnezeu destăinuie (această lege despre moravuri) cuiva, atunci nu mai e vreme de judecăți strâmbe şi întortochiate. Dumnezeu a zis: Să nu juri. Nu mă mai întreba pe mine, de ce a zis Dummnezeu aşa? Este o poruncă a Domnului ; El, care a dat-o, a ştiut şi pricina, pentru care a dat-o. Dacă ea n'ar fi de folos, n-ar fi oprit (jurământul), ci l-ar fi îngăduit desigur. Împărații dau legi, şi adeseori acestea nu sunt întotdeauna de folos; căci ei sunt oameni şi nu pot nimeri întotdeauna, ca Dumnezeu, aşa cum trebuie; cu toate acestea noi ne supunem acestor legi. De ne căsătorim, de facem testament, de cumpărăm robi, case sau pământ sau de facem orice altceva, le facem pe toate acestea nu după părerea noastră proprie, ci întocmai, cum poruncesc legile; noi nu suntem stăpâni pe noi înşine atât de mult, încât să ne putem săvârşi faptele noastre după bunul plac al nostru, ci foarte adeseori ascultăm de ele, şi dacă facem ceva împotriva lor, atunci lucrul acesta este nevalabil şi fără folos. Când arătăm deci o atât de mare cinste față de legile omeneşti vom putea noi oare să călcăm aşa în picioare poruncile lui Dumnezeu? Ce scuză se poate aduce pentru această călcare? Cum poate nădăjdui cineva să fie iertat pentru asemenea faptă? El a zis: „Sâ nu juri”. Dacă vrei ca toate faptele şi vorbele tale să fie în deplină siguranță, adică neatinse de păcat, să nu te apuci tu, prin faptele tale, să aduci o lege potrivnică celeia a lui Dumnezeu.

3. Dar destul despre acestea, ci punându-vă înainte numai una din zisele citite azi, să încheiem, cu aceasta, cuvântarea noastră de acum. Auzirăm citindu-se: „Pavel cel legat în lanțuri pentru Iisus Hristos şi fratele Timotei” (Filimon 1). Măreață numire! Nu numire de cine ştie ce cârmuitor sau dregător, ci de lanțuri şi cătuşe; cu adevărat măreață. Cu toate că pe el îl fac slăvit multe alte lucruri, cum că adică a fost dus în al treilea cer, că a mers în rai şi că a auzit cuvintele cele nespuse (tainice); dar el n-a pus nici una din toate acestea, ci în locul tuturor, cătuşa, căci aceasta îl făcea mai slăvit şi mai vestit decât acelea. De ce? Pentru că cele dintâi sunt daruri ale îndurării lui Dumnezeu, pe când acestea (lanțurile) sunt dovezi de răbdarea şi statornicia robului Său. E un obicei al celor ce iubesc să fie mai mândri de suferințele îndurate pentru cei iubiți, decât de binefacerile primite de la aceştia. Nici regele nu se făleşte cu cununa lui, cât se desfată Pavel de lanțurile sale; şi pe drept cuvânt, cununa e o podoabă numai pentru capul care e încununat, pe când lanțul înfățişează şi o podoabă mai mare, aduce în acelaşi timp şi oarecare

ocrotire. Cununa regească a trădat adesea capul ce-o purta, a momit spre ea o mulțime de răuvoitori şi vicleni, şi a împins pe unii spre râvna domniei, iar în război podoaba aceasta e aşa de primejdioasă, încât este luată de pe cap şi ascunsă.

În războaie adesea regii întră în luptă după ce şi-au schimbat hainele; aşa e de mare primejdia ce-ți vine de la coroană. Cătuşele însă nu fac nici un neajuns de felul acesta celui care le poartă; ci tocmai dimpotrivă: când e luptă şi linie de bătaie împotriva demonilor şi puterilor protivnice, cel ce e încătuşat n'are decât să întindă înainte cătuşele şi respinge năvala lor.

Mulți dintre dregătorii lumeşti, nu numai cât sunt în slujbă, ci şi după ce ies din ea, poartă numele acelei dregătorii (in care au fost puşi).

Unul se numeşte fost consul; celălalt fost prefect; Pavel însă se numeşte mai ca seamă „cel legat în lanțuri", şi foarte potrivit. Dregătoriile spuse mai sus în orice caz nu sunt o dovadă a virtuților sufletului, căci se cumpără pe bani sau se pot dobândi prin linguşirile prietenilor; dregătoria aceasta, cea provenită din lanțuri, e dovada unui suflet bine rânduit şi cel mai bun semn al dorinței aprinse pentru Hristos. Şi acele (dregătorii de mai sus) repede trec din mână în mână, pe când aceasta (a lui Pavel) nu a găsit nici un urmaş. Ia uită-te ce de timp este de la el şi numele celui legat în lanțuri a ajuns din ce în ce mai strălucit. Toți dregătorii care au fost în vremurile de demult au fost dați uitării şi nici măcar din nume nu sunt cunoscuți celei mai mari părți dintre oameni, însă numele sfântului Pavel, cel legat în lanțuri, e foarte cunoscut aici între noi, foarte cunoscut în ținutul barbarilor, cunoscut la Schiți şi îndieni şi chiar dacă ai ajunge la marginile pământului, vei auzi de acest nume, şi oriunde

ar merge cineva va vedea că numele lui Pavel e în gura tuturor. Şi ce-i de mirare că e pe mare şi pe uscat, când şi în cer numele lui Pavel e foarte prețuit de îngeri, de arhangheli, de puterile cele de sus şi chiar de Dumnezeu, împăratul lor? Şi ce fel de lanțuri erau acelea de i-au adus atâta slavă celui înlănțuit în ele? Nu erau făcute din fier? Da, din fier, dar aveau pe ele înflorit din belşug harul Duhului, pentru că fusese împresurat cu ele din pricina lui Iisus Hristos. 0 minune! Robii au fost legați în lanțuri, Domnul răstignit pe cruce, şi propovăduirea evangheliei se întinde în fiecare zi, şi se întinde tocmai prin mijloacele prin care se credea că va fi împiedicată. Crucea şi lanțurile care înainte erau semne de îngrozire, acum au ajuns semne de mântuire şi fierul acela (al lanțurilor) este mai de preț pentru noi decât orice aur, nu din pricina firii lui, ci din această pricină (adică pentru că ele (lanțurile) sunt semne ale mântuirii, întrucât prin ele s-a exercitat deprinderea în virtuțile creştine).

Dar văd că de aci răsare pentru noi altă întrebare: şi dacă sunteți cu luare aminte, vă voi spune şi întrebarea şi îi voi da şi răspunsul. Şi anume care e întrebarea? Venind odată Pavel aci la Festus şi vorbind cu acesta, desvinovățindu-se de vinele pe care le aruncau Iudeii asupra lui şi spunând cum a văzut pe Iisus, cum a auzit glasul acela sfânt, cum prin orbire a ajuns la lumină, cum a căzut şi s-a sculat, cum a întrat în Damasc ca prins, legat fiind fără de lanțuri; şi vorbind el despre lege şi despre proroci, arătând că aceia au prezis toate acestea, a câştigat pe judecător şi aproape că l-a făcut să treacă de partea sa.

4. Căci aşa sunt sufletele sfinților; când au căzut în primejdii, nu chibzuesc cum să scape de primejdii, ci lucrează din răsputeri ca să atragă de partea lor pe cei ce îi prigonesc. Aşa s-a

întâmplat şi atunci: a întrat ca să se apere şi a plecat, câştigând de partea lui pe judecător, însuşi judecătorul a mărturisit acestea, zicând: „Curând mă îndupleci a mă face creştin” (Faptele Ap. 26, 28). Aşa se cădea să se întâmple şi azi, ca acest ocârmuitor să aibă prilejul să se minuneze de curajul vostru de buna voastră rânduială, de liniştea voastră desăvârşită, să tragă învăţătură din rânduială voastră şi apoi să plece, mirându-se de adunarea voastră, lăudând întrunirea voastră şi văzând aievea ce deosebire e între creştini şi păgâni. Dar ca să mă întorc la cele ce spuneam, după ce Pavel l-a câştigat şi acela a zis: „In curând mă îndupleci a mă face creştin” Pavel i-a răspuns: „Fie în curând, fie mal târziu să dea Dumnezeu ca nu numai tu ci toţi acei care mă ascultaţi să vă faceţi creştini cum sunt eu, dar fără lanţurile acestea” (Fapt. Ap.. 26, 29). Ce spui Pavel, tu care, scriind Efesenilor, zici „Vă rog aşadar eu cel întemniţat pentru Domnul să umblaţi vrednici de chemarea la care aţi fost chemaţi” (Efes. 4, 1), şi către Timotei zici: „Pentru care (evanghelie) sufer până acolo că sunt legat ca un făcător de rele” (II Tim. 2, 9). Şi iarăşi scriai către Filimon „Pavel, cel legat în lanţuri pentru Iisus Hristos”? Iar când te sfădeai cu Iudeii, ziceai „Pentru nădejdea lui Israel sunt legat cu aceste lanţuri” (Fapt, Ap. 28,20) şi iarăşi, scriind către Filipeni, ziceai: „Aşa ca mai mulţi fraţi, îmbărbătaţi prin lanţurile mele, să îndrăsnească mai mult a vesti fără teamă cuvântul (lui Dumnezeu)”? (Filip. 1, 14). Pretutindeni porţi cu tine lanţurile, pretutindeni pui înainte cătuşile te făleşti cu ele, însă venind la judecată te-ai lepădat de rânduiala obişnuită a vieţii tale, şi tocmai când trebuia să te porţi mai bărbăteşte, îi spui judecătorului: „Aş dori să te faci creştin, dar fără de lanţurile acestea”. Atunci, dacă lanţurile sunt bune, şi aşa de bune că dau şi altora curaj să vestească cuvântul lui Dumnezeu (căci aşa ai spus mai sus, ca mai mulţi fraţi, îmbărbătaţi prin lanţurile mele să vestească fără teamă cuvântul), de ce în faţa judecătorului nu le lauzi cu ele, ci faci tocmai dimpotrivă? Nu vi se pare că aceasta e întrebarea? Dar să vă dau cât mai grabnic şi răspunsul. Nu din strâmtoare sau frică făcea Pavel aşa, ci din multă înţelepciune şi duhovnicească pricepere. în ce fel? Vă voi spune. El vorbea cu un păgân necredincios, care nu cunoştea rânduielile noastre. Nu voia să-l aducă (la credinţă) pe drumul cel greu, ci, ceea ce spunea: „M’am făcut ca unul fără lege, pentru cei lipsiţi de lege” (I Cor. 9, 51), a făcut şi cu acest prilej. Căci, îşi zicea Pavel, dacă va auzi de lanţuri şi de suferinţe, îndată se va da înapoi, necunoscând puterea lanţurilor. Să capete întâi credinţa, să se adape din propovăduire şi atunci şi el va alerga la aceste lanţuri. Am auzit cuvântul Domnuluimeu care zice: „Nimeni nu pune un petec de stofă nouă la o haină veche, pentru că îi roade locul pe care e pus şi ruptura se face şl mai mare: nici nu pune vin nou în burdufuri vechi, pentru că plesnesc burdufurile” (Mat. 9, 16). Sufletul lui (al lui Festus) e o haină veche, un burduf vechi; nu e primenit prin credinţă, nu e împrospătat prin harul Duhului, e încă slab şi pământesc, se gândeşte tot la cele lumeşti, rămâne uimit de deşertăciunea lumească, şi râvneşte la slava cea de faţă. Dacă de la început ar afla fără ocol că, făcându-se creştin, numaidecât va fi şi înlănţuit şi pus în cătuşe, ruşinat şi roşind va fugi de această propovăduire. De aceea spune: Fără aceste lanţuri; nu că ar vrea să se lepede de lanţuri — Doamne fereşte — ci pentru ca să se coboare la slăbiciunea aceluia, pentru că el — Pavel — ţine la ele şi le îmbrăţişează, precum o femeie iubitoare de găteli ţine la giuvaerurile ei de aur.

De unde poţi vedea aceasta? „Mă bucur acum — zice el — în suferinţele mele şi în trupul meu împlinesc ce lipseşte suferinţelor lui Hristos” (Col. 1, 24). Şi iarăşi: „Căci vi s-a hărăzit de Hristos, nu numai să credeţi în El, ci să şi suferiţi pentru El” (Filip. 1, 29). Şi iarăşi: „Nu numai atât, dar ne şi mândrim ca suferinţele noastre” (Rom. 5, 3). Dacă se bucură şi se făleşte şi numeşte acestea (lanţurile) har, apoi e limpede că din această pricină a vorbit în faţa judecătorului aşa. Pentru că şi altă dată ajungând în nevoia de a se făli, arată tocmai aceasta

zicând: „Foarte bucuros mă voi lăuda în slăbiciunile mele, în nevoi, în defăimări, în prigoniri, în strâmtorări, ca să sălăşluiască în mine puterea lui Hristos” (II Cor. 12, 9-l0). Şi iarăşi: „Dacă e vorba sâ mă laud, mă voi lăuda cu lucrurile privitoare Ia slăbiciunea mea” (II Cor. 11, 30). Şi în altă parte, comparându-se pe sine cu ceilalţi şi voind să ne arate întru ce e el mai presus ca ceilalţi, astfel spune: „Sunt ei slujitorii lui Hristos?—vorbesc ca un nebun—eu sunt şi mai mult” (II Cor. 11, 23). Şi voind să-şi arate întâietatea, nu s-a lăudat cu morţii pe care i-a înviat, cu demonii pe care i-a alungat şi cu leproşii pe care i-a curăţit, sau cu alte isprăvi de acest fel, ci a zis: „Bătăi am primit peste măsură, în primejdii de moarte am fost adesea, în temniţe, şi mai mult. De la Iudei de cinci ori am căpătat câte patruzeci de lovituri fără una, de trei ori am fost bătut cu nuiele, odată împroşcat cu pietre; de trei ori s-a sfărâmat corabia cu mine; o noapte şi o zi am fost în adâncul mării” (II Cor. 11, 23—25) şi toate celelalte. Astfel peste tot Pavel se laudă cu necazurile lui şi se făleşte cu ele nespus de mult, şi pe drept cuvânt. Căci tocmai aceasta dovedeşte mai ales puterea lui Hristos, că prin astfel de lucruri au biruit apostolii, adică prin lanţuri, suferinţe, bătăi şi cele mai mari pătimiri. Căci acestea două ne-a vestit Hristos: suferinţă şi izbăvire, osteneli şi cununi, sudori şi răsplată, întristări şi bucurii; întristările le-a pus în viaţa de aici, iar bucuriile le-a amânat pentru viaţa viitoare, arătând în acelaşi timp că nu amăgeşte pe oameni, şi totodată voind să mai uşureze greutatea necazurilor (omeneşti) chiar prin rânduiala lor. Cel ce amăgeşte iţi pune înainte mai întâi cele plăcute şi pe urmă aduce pe cele dureroase. Ce vreau să spun? Hoţii adesea când vor să răpească pe copiii mici nu îi sperie în bătăi şi lovituri la început, ci îi momesc cu plăcinte, dulciuri şi alte lucruri, de care de obicei se bucură vârsta copilărească, pentru ca, fiind ademeniţi cu asemenea bunătăţi şi pierzându-şi libertatea lor, să ajungă în cea mai mare primejdie. Păsărarii şi pescarii tot aşa ademenesc pasările şi peştii, întinzând înaintea lor hrana cu care se deprinseseră şi le era cea mai dragă, acoperind astfel laţul. Aşa că apucătura înşelătorilor e să-ţi întindă mai înainte cele plăcute, apoi mai târziu să-ţi dea cele întristătoare, pe când cei care te iubesc şi-ţi vor binele fac tocmai dimpotrivă. Cel puţin părinţii fac de-a-ndoaselea decât hoţii de sclavi; când trimet copiii la şcoală, le pun supraveghetori, îi ameninţă cu bătaie, bagă spaima în ei, şi, după ce au trecut astfel vârsta crudă de au ajuns oameni în toată firea, le dau pe mână ranguri, stăpânire, desfătare şi toată bogăţia lor.

5. Aşa se poartă şi Dumnezeu; nu ca hoţii de sclavi, ci ca părinţii iubitori. Mai întâi ne-a adăpat cu cele amare, dându-ne pe seama nenorocirii de faţă; ca pe un copil, unui pedagog sau dascăl, pentru ca fiind noi muştruluiţi şi cuminţiţi de către acesta, să dăm dovadă de răbdare, să învăţăm toată rânduiala cea cuminte, ca astfel, ajungând oameni cumsecade să moştenim împărăţia cerurilor; mai întâi ne face vrednici de bogăţia ce ni se lasă, şi apoi ne dă pe mână bogăţia. Dacă n’ar fi făcut aşa bogăţia n’ar fi fost pentru noi un dar, ci o pedeapsă şi un blestem. Precum un copil fără minte şi risipitor, când primeşte ca moştenitor bunurile părinteşti, e împins în prăpastie chiar de către acestea, pentru că n’are destulă pricepere ca să chivernisească banii, iar dacă e cuminte, modest şi cumpătat, şi gospodăreşte cum se cade averea părintească, ajunge — mulţumită acesteia — mai vestit şi mai strălucit; tot aşa, de bună seamă, trebuie să se întâmple şi cu noi. După ce am primit înţelegerea celor sufleteşti şi am ajuns oameni desăvârşiţi la vârsta potrivită, Dumnezeu ne dă tot ce ne-a făgăduit; acum, însă, ne dă învăţătură prin această mângâiere alinătoare. Şi nu numai acesta e câştigul, cu care ne alegem pe urma acestor necazuri, ci şi altul nu mai prejos decât acesta. Cel care trăieşte mai întâi în huzur, apoi, după aceasta aşteaptă să vie pedeapsa, nu se bucură nici de huzurul de faţă; cel care însă a fost mai înainte în suferinţă, dar după aceasta aşteaptă să guste cele plăcute, uită şi de necazurile de faţă cu gândul la bunurile viitoare. Prin urmare nu numai pentru izbăvirea noastră, dar şi pentru plăcerea şi

mângâierea noastră, a pus mai înainte cele rele, pentru că, încurajaţi de nădejdea celor viitoare, să nu mai simţim amarul celor de faţă. Tocmai aceasta vrea să arate şi Pavel când spune:„Căci întristările noastre de acum, care sunt uşoare şi de o clipă, ne agonisesc nouă o slavă peste măsură de mare şi veşnică, pentru că noi nu ne uităm la lucrurile care se văd, ci la cele ce nu se văd" (II Cor. 4, 17. 18).

A numit uşoară această întristare, nu cătând la propria fire a nenorocirilor, ci gândindu-se la aşteptarea bunurilor viitoare. Căci, precum negustorul nu simte necazurile călătoriei pe mare, din pricina nădejdii câştigului, iar luptătorul din circ rabdă bărbăteşte rănile capului, când se gândeşte la cunună; tot aşa şi noi, ţintindu-ne ochii spre ceruri şi spre bunurile de acolo, oricâte nenorociri ar da peste noi, să le răbdăm vitejeşte, întăriţi fiind de nădejdea bună în cele viitoare. Aşadar, după ce-am primit această învăţătură, să plecăm; căci, deşi e scurtă şi neintortochiată, cuprinde în ea multă şi adâncă înţelepciune. Cine se află în durere şi necaz, are mângâierea potrivită; cine e în desfătare şi belşug, are un îndemn la cumpătare. Când, şezând la masă, îţi vei aduce aminte de aceste cuvinte, te vei lăsa de beţie şi îndopare, învăţând din ele, că trebuie să stăm cu sufletul îngrijorat, zicându-ţi în tine însuţi: „Pavel în lanţuri şi temniţă, iar eu la beţie şi masă bogată; atunci cum îmi voi mai dobândi eu iertarea? Cuvintele acestea sunt potrivite şi pentru femei. Căci cele luxoase şi prea iubitoare de podoabe, care se încing peste tot cu aur, când şi-or aduce aminte de aceste cătuşe (ale lui Pavel), vor prinde ură pentru podoabele lor, cred, şi vor alerga la acele lanţuri. Căci acele podoabe au fost pricina multor nenorociri şi au adus în case nenumărate certuri, şi au stârnit pismă, ură şi necaz; pe când aceste lanţuri au şters păcatele lumii, au spăimântat pe demoni şi au alungat pe diavolul. Prin acestea, când era în închisoare, a înduplecat pe paznic, prin acestea a tras de partea lui pe Agrippa, cu acestea şi-a câştigat Pavel atâţia ucenici. De aceea şi zicea: „Întru care sufăr amarnic până Ia Ianţuri, ca un răufăcător, dar cuvântul Domnului nu e legat" (II Tim. 2, 9). După cum nu se poate pune în lanţuri raza şi nici închide în casă, tot aşa nici cuvântul propovăduirii. Şi ceea ce e mai mult, învăţătorul era legat, dar cuvântul lui zbura; el locuia în temniţă, iar învăţătura lui colinda pământul.

6. Ştiind acestea, să nu ne descurajăm, când dăm de nenorociri, ci tocmai atunci să fim mai tari, mai puternici. „Nenorocirea aduce răbdare" (Rom. 5, 3). Să nu ne plângem de necazurile ce dau peste noi, ci în toate să aducem mulţumiri lui Dumnezeu. Am trecut a doua săptămână a postului, dar să nu ne gândim la aceasta; căci nu înseamnă că ai trecut postul, dacă ai petrecut timpul, ci dacă ţi l-ai umplut cu fapte bune. Să ne dăm seama, dacă ne-am făcut mai harnici, dacă ne-am îndreptat vreunul din cusururile noastre, dacă ne-am curăţit de greşeli. La Păresimi toţi au obiceiul să se întrebe unii pe alţii, câte săptămâni au postit; şi poţi să auzi pe unii spunând că două, pe alţii că trei, iar ceilalţi că au postit toate săptămânile. Şi ce folos, dacă am trecut postul fără fapte bune? Dacă unul spune: Am postit tot postul, tu spune: aveam un duşman şi m-am împăcat cu el; aveam obiceiul sâ bârfesc, şi m-am lăsat de el; aveam năravul de a jura, acum m-am îndreptat. Nu e nici un folos pentru negustori că au făcut un lung drum pe mare, dacă nu duc cu ei o mare încărcătură şi multe mărfuri; nici noi n-avem nici un folos de pe urma postului, dacă îl trecem fără folos şi fără rost. Dacă postim numai de mâncare, după ce vor trece cele patruzeci de zile, va trece şi postul. Dacă însă ne lăsăm de păcate, şi după trecerea postului de mâncare rămânem cu postul de păcate, atunci folosul pentru noi e necurmat şi chiar înainte de împărăţia cerurilor, Dumnezeu ne va da nouă aci multă răsplată. După cum cel care trăieşte în răutate e pedepsit şi înainte de a fi aruncat în gheenă (iad), mustrat fiind de cugetul său; tot aşa cel bogat în îndreptări, şl înainte de a dobândi împărăţia cerului va avea parte de multă bucurie, hrănindu-

se cu bună nădejde. De aceea Iisus a zis: „Iarăşi vă voi vedea şi vă veţi bucura şi bucuria voastră nu o va lua nimeni de la voi” (Ioan 16, 22). Scurtă vorbă, dar cu atâta mângâiereI Căci ce înseamnă: Nimeni nu vă va lua bucuria voastră? Dacă ai bani, mulţi îţi pot lua bucuria ce o ai de pe urma bogăţiilor şi hoţul care sparge peretele, şi sluga care fuge cu banii încredinţaţi lui, şi împăratul, când îţi confiscă averea, şi pizmuitorul care te pârăşte pe nedrept. Dacă ai vreun rang, mulţi pot să-ţi ia această bucurie: când se va sfârşi dregătoria ta, se va sfârşi şi plăcerea ta; ba chiar în timpul acestei slujbe multele întâmplări, întovărăşite de greutăţi şi griji, îţi vor ştirbi bucuria. Dacă ai un trup puternic, vine o boală şi-ţi strică bucuria ce o aveai din această pricină; dacă eşti frumos şi chipeş, venind bătrâneţea, te va veşteji şi-ţi va răpi bucuria; dacă te bucuri de o masă bogată vine seara şi se isprăveşte bucuria ospăţul.

Căci orice alt lucru omenesc poate fi uşor smuls de la noi, şi nu ne aduce o plăcere trainică, dar cu virtutea şi cu evlavia lucrul stă cu totul altfel. Dacă dai de pomană, nu-ţi poate lua nimeni meritul tău; chiar dacă ar veni din toate părţile oşti şi regi, sau nenumăraţi pârîtori şi bârfitori, nu ar putea să-ţi ia averea pusă la păstrare în cer, ci bucuria va rămâne veşnică. Căci scris este: „A risipit, a dat la săraci în dreapta şi-n stânga; dreptatea lui rămâne în veac” (Psalm 111, 9), Şi nu fără dreptate; căci cele date de el sunt aşezate în cămările cerului, unde furul nu le sapă, tâlharul nu le jefuieşte, molia nu le roade (Mat. 6, 20), Dacă vei face rugăciuni stăruitoare şi necurmate, roada lor nu ţi-o poate răpi nimeni: căci roada aceasta a prins rădăcini în cer, nu poate fi smulsă de nici o defăimare şi rămâne neatinsă. Dacă după ce unul ţi-a făcut rău, tu i-ai făcut bine, dacă, fiind vorbit de rău, tu ai răbdat cu înţelepciune, dacă fiind ocărit ai binecuvântat: aceste merite dăinuesc necontenit, şi bucuria izvorîtă din ele nu ţi-o va putea lua nimeni, ci, de câte ori îţi vei aduce aminte de ele, te vei bucura şi te vei veseli şi vei avea multă plăcere. Tot astfel dacă putem să ne ferim de jurământ şi înduplecăm limba noastră să se lepede de acest nărav primejdios, îndreptarea se va săvârşi în nu multă vreme, dar bucuria va dăinui mereu şi fără întrerupere. De altfel voi trebuie să fiţi învăţătorii şi călăuzitorii altora: pe prieteni trebuie să-i ia, să-i înveţe şi să-i sfătuiască prieteni de ai lor; pe robi tovarăşii de robie şi pe tineri, cei de o vârstă cu ei.

Nu-i aşa că dacă ţi-ar fi făgăduit cineva câte un ban de aur pentru fiecare om pe care l-ai îndreptat, ţi-ai fi dat toată osteneala şi ţi-ai fi petrecut timpul lângă ei îndemnându-i şi căutând să-i înduplеci? Dar acum Dumnezeu, ca răsplată pentru această osteneală a ta, nu-ţi făgăduieşte un ban de aur, nici zece, nici douăzeci sau o sută, sau o mie, ci îţi dă ceea ce e mai preţios decât tot pământul, adică împărăţia cerurilor. Şi nu numai atât, dar şi altceva pe deasupra. Şi anume ce? „Dacă desparţi ceea ce e de preţ de ce este fără preţ vei fi ca gura Mea” (Ierem, 15, 19), Ce ar putea să se măsoare cu aceasta, când e vorba de slavă şi izbăvire? Ce desvinovăţire sau iertare ne va mai rămâne nouă acelora cari, după o asemenea făgăduinţă, nesocotim mântuirea aproapelui nostru? Tu, dacă ai vedea un orb gata să cadă în prăpastie, îi întinzi mâna şi socoţi că e un lucru nevrednic să-l laşi să piară; dar când vezi în fiecare zi pe toţi fraţii tăi prăvălindu-se în năravul păcătos al jurămintelor, nu cutezi să scoţi nici o vorbă? - l-ai spus odată şi nu te-a ascultat. - Atunci spune-i şi a doua şi a treia oară, spune-i de atâtea ori până îl vei face să te asculte. în fiecare zi ne vorbeşte Dumnezeu şi nu-l ascultăm, şi El totuşi nu ne părăseşte. însuşeşte-ţi dară şi tu această grijă pentru aproapele. De aceea suntem laolaltă, şi locuim împreună în cetăţi, şi ne adunăm în biserici, ca să purtăm laolaltă greutăţile unii pe ale altora, şi ca să ne îndreptăm unii altora greşelile. Şi după cum mai mulţi oameni, locuind în aceeaşi prăvălie, fac negoţ cu deosebite mărfuri, dar pun tot câştigul laolaltă, tot aşa să facem şi noi. Orice bine poate să-l facă cineva aproapelui, să nu pregete, nici să zăbovească, ci să fie ca o neguţătorie şi obşte

duhovnicească, ca, după ce toți am pus toate la un loc, şi am dobândit multă bogăție şi o mare comoară, cu toții laolaltă să dobândim împărăția cerurilor prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care se cuvine să-i aducem slavă Tatălui şi Duhului Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Predica a XVII-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XVII-a

Ținută cu prilejul sosirii la Antiohia a lui Ellebihos, mai marele oştilor, şi a lui Chesarie, logofăt al Curții, dregători trimeşi de împăratul Teodosie spre a cerceta pe cei ce s-au făcut vinovați de răsturnarea statuilor împărăteşti

Ținută la sfârşitul săptămânii a patra a postului Paştilor

1. La vreme am cântat azi cu toții împreună: „Binecuvântat e Domnul, Dumnezeul lui Israel care, numai el face minuni" (Psalm 71, 20), Căci într-adevăr s-au întâmplat lucruri ciudate şi minunate: un oraş întreg şi atâta mulțime de norod, care era în primejdie de a se scufunda, a întra sub talazuri şi a se pierde cu totul, într-o clipă de vreme Domnul l-a scăpat de la toată primejdia înecului. Să-i mulțumim, aşadar, nu numai că a risipit furtuna, dar şi pentru că a îngăduit ca ea să aibă loc; nu numai că nu ne-a scufundat corabia, dar şi că ne-a lăsat să ajungem la atâta strâmtorare şi că a atârnat asupra capului nostru o pedeapsă aşa de mare. Astfel şi Pavel ne-a poruncit să mulțumim la orice prilej. Iar când spune: „Mulțumiți la orice prilej" (I Tes. 5, 18), aceasta înseamnă că nu numai când scăpăm de nenorociri, ci şi în timpul nenorocirii. Căci „Toate lucrurile lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu" (Rom. 8, 28). Să-i mulțumim pentru că a pus capăt ispitelor şi să nu uităm nici odată de ele; să ne dedăm rugăciunilor, îngenuncherilor necurmate, cu multă evlavie. La început când s-a aprins pârjolul grozav al acestor nenorociri, v-am spus că nu e vremea învățăturii, ci a rugăciunilor; şi acum, după ce s-a stins, spun acelaşi lucru, că acum, şi mai mult ca înainte, e vremea rugăciunilor, acum mai ales e vremea lucrărilor şi a smereniei, a sufletului trudit, a râvnei celei multe şi a băgării de seamă. Căci atunci, restriştile prin însăşi firea lor ne smereau şi ne mânau spre cumpătare şi spre mai multă evlavie; acuma, însă, după ce ni s-a luat frâul, iar norul a trecut, mi-e teamă să nu ne lăsăm pe tânjală, să nu ajungem iarăşi, după această destindere, mai lăsători, ca să nu zică şi despre noi cineva: „Când îi ucidea pe ei atunci ÎI căutau pe Dânsul, şi se întorceau şi în zori veneau la Dumnezeu" (Psalm 77, 34). Acelaşi sfat îl dădea şi Moise Iudeilor când zicea: „După ce-ai mâncat, ai băut şi te-ai săturat, adu-ți aminte de Domnul Dumnezeul tău" (Deut. 6, 12-l3). Acuma recunoştința voastră va părea adevărată, dacă veți rămâne cu aceeaşi evlavie; atunci mulți puneau râvna voastră în socoteala fricii şi a relelor ce vă bântuiau: acuma însă va fi meritul vostru curat, dacă stăruiți în a păstra aceeaşi râvnă. Căci nu e deloc de mirare, dacă un copil se poartă cuminte şi aşezat, cât timp e sub mâna unui învățător plin de străşnicie, fiindcă toți pun cumințenia copilului în socoteala fricii de învățător; când însă, slobod de acest jug, el se poartă tot aşa de serios, atunci şi cumințenia dinainte toți o pun tot pe seama băiatului. Să facem şi noi la fel: să stăruim în aceeaşi cucernicie, ca să ne alegem cu multă laudă de la Dumnezeu şi pentru râvna dinainte. Ne-am aşteptat la nenumărate nenorociri: că ni se vor răpi averile, că ni se va da foc la case cu locuitorii lor cu tot, că oraşul nostru va fi şters de pe fața pământului şi că, peste rămăşițele lui, ca să li se piardă orice urmă, se va ara cu plugul. Ci iată, toate acestea au

fost numai o spaimă şi nimic din ele nu s-a întâmplat aievea. Şi nu numai aceasta e de mirare, că, adică, Dumnezeu a risipit această primejdie, dar şi că ne-a umplut de binefacerile sale şi a împodobit oraşul său şi prin această încercare dureroasă ne-a făcut mai vrednici de încredere. Cum? Vă spun acuma. Când cei trimeşi de împărat ca să cerceteze cele întâmplate, au alcătuit acel județ înfricoşat şi îi chemau pe toți la răspundere pentru cele cutezate, iar toți se aşteptau la fel de fel de osândiri la moarte, atunci pustnicii ce locuiesc pe culmile munților şi-au pus în lucrare învățătura lor proprie. în-tr-adevăr ei, care stătuseră atâția ani închişi în colibele lor, fără ca să-i cheme nimeni, fără să-i sfătuiască nimeni, când au văzut de ce nor grozav e înconjurată cetatea, părăsindu-şi corturile şi peşterile lor, curgeau din toate părțile, ca nişte îngeri veniți din cer. Puteai să vezi atunci oraşul semănând cu cerul, la ivirea tuturor acelor sfinți care numai prin înfățişarea lor mângâiau pe suferinzi şi îi învățau să disprețuiască nenorocirea. Cine, văzându-i pe aceia, nu şi-ar fi râs de moarte, n-ar fi nesocotit viața? Şi nu numai aceasta era de mirare, dar şi că, mergând la dregătorii aceia mari, le vorbeau cu îndrăsneală apărând pe vinovați şi toți erau gata să-şi verse sângele şi să-şi dea capetele lor, numai ca să scape de necazuri pe cei închişi. Şi au spus că nu vor pleca până ce judecătorii nu vor cruța poporul oraşului, sau până ce nu-i vor trimete şi pe ei ca soli împreună cu pârâții la împărat. Împăratul nostru, care cârmuieşte tot pământul din vremea noastră, este, ziceau ei, cucernic, credincios şi plin de multă evlavie. Noi îl vom împăca cu oraşul şi nu vă vom îngădui să vă mânjiți sabia nici să tăiați capul cuiva. Dacă nu vreți să-i cruțați, vom muri şi noi cu ei, orice ar fi. S-au săvârşit lucruri grozave, recunoaştem şi noi, dar nelegiuirea celor făptuite nu poate întrece bunătatea împăratului. Se zice că unul (pustnicul acesta se numea Macedonius - vezi Teodoret „Istoria religioasă", cap. III) dintre ei (pustnicii) ar fi spus o vorbă plină de înțelepciune. „Statuile răsturnate, zicea el, au fost ridicate la loc şi şi-au luat înfățişarea de mai înainte şi greşeala s-a îndreptat cât se poate de repede; dacă însă voi veți ucide chipul lui Dumnezeu, cum veți putea îndrepta greşeala? Cum veți învia pe cei ucişi? Cum veți da iar trupurilor sufletele lor?" Ei au vorbit cu ocârmuitorii multe şi despre acea judecată.

2. Cum să nu te uimeşti? Cum să nu te minunezi de înțelepciunea acestor oameni? Căci dacă ne mirăm şi ne uimim de curajul şi dragostea mamei unuia dintre pârâți, care, dându-şi la o parte marama spre a-şi arăta părul cărunt, a prins de căpăstru calul judecătorului şi, alergând aşa prin târg, a întrat cu acesta la locul de judecată, cum să nu ne mirăm mai mult de aceşti pustnici? Chiar dacă mama aceea şi-ar fi dat viața pentru fiul ei, n-ar fi fost de mirare, căci mare e puterea firii şi de nebiruit nevoia durerilor facerii; aceştia, însă, pe aceia pe care nu i-au născut, nu i-au crescut, ba nici măcar nu i-au cunoscut, de al căror nume nici n-au auzit, cu care n-au stat nici odată împreună şi pe care i-au cunoscut numai din timpul nenorocirii, atât de mult i-au iubit, încât, chiar dacă ar fi avut nenumărate suflete, le-ar fi dat pe toate pentru mântuirea acelora. Să nu-mi spui că n-au fost ucişi şi că nu şi-au vărsat sângele; ci gândeşte-te că au vorbit în fața judecătorilor cu un curaj, pe care e firesc să-l aibă numai cei care nu mai au nădejde de scăpare şi că acesta le-a fost gândul când s-au coborât din munți la locul de judecată. Dacă nu s-ar fi pregătit dinainte pentru orice fel de moarte, n-ar fi putut grăi către judecători cu atâta îndrăsneală şi să dea atunci dovadă de atâta curaj. într'adevăr ei şedeau zile întregi la uşile pretoriului (loc pentru judecată), pregătiți să smulgă din mâinile călăilor pe cei duşi la moarte.

Unde sunt acum cei ce poartă mantii se laudă cu barba lor cea lungă, purtând toiag în dreapta, acei filosofi păgâni, secăturile de cinici (1), mai prejos decât câinii de la masă, care fac toate numai de dragul pântecelui lor? Toți au părăsit atunci cetatea, s-au dat înapoi, s-au ascuns în

peşteri; numai acei care îşi arată învăţătura lor prin fapte, s-au arătat în târg atât de liniştiţi de parcă nu s-ar fi întâmplat nici o nenorocire oraşului. Ei care locuiau oraşul, au fugit în munţi şi pustiuri; iar locuitorii pustiului au întrat în oraş, dovedindu-vă prin faptele lor ceea ce v-am spus mereu în zilele trecute, că, adică, pe cel ce trăieşte în virtute, nu-l poate vătăma nici cuptorul cu foc.

(1) Filosofii cinici propovăduiau o viaţă cât mai simplă şl mai aproape de natură, învăţând pe oameni să rabde cu bărbăţie loviturile sorţii şi să se mulţumească cu cât mai puţin. Cinic a fost şi Diogene, cel care a trăit într-un butoi.

Cu atât e înţelepciunea sufletului mai presus decât toate; şi decât cele plăcute, şi decât cele neplăcute; nici de acelea nu se moleşeşte, nici de acestea nu e strâmtorată şi umilită, ci în toate rămâne deopotrivă, arătându-şi propria ei putere şi tărie. Pe cine nu l-ar fi răpus greutatea timpului de faţă? Fruntaşii politici de la noi, oamenii cu ranguri şi putrezi de bogaţi, care aveau cuvânt slobod în faţa împăratului, îşi părăseau casele pustii, şi toţi se gândeau numai la mântuirea lor. Atunci nici prietenia, nici rudenia nu mai aveau căutare; vechile cunoştinţe, acuma, în timpul nenorocirii, nu mai doreau să le cunoască, şi nici nu doreau să fie cunoscuţi de către ele. Pustnicii însă, oameni săraci, care nu aveau altceva decât un veşmânt sărăcăcios, trăind în sălbăticie, oameni care înainte păreau a fi nişte netrebnici, petrecându-şi viaţa prin munţi şi păduri, acum ca şi nişte lei, cu un suflet curajios şi măreţ, coborindu-se în mijlocul tuturor celor speriaţi şi înspăimântaţi, au risipit răul nu în multe zile, ci într-o scurtă clipită de vreme. Şi după cum războinicii viteji, nu numai după ce s-au încăierat cu duşmanii, ei chiar numai văzuţi fiind în linia de bătaie, cu strigătul lor pun pe goană pe vrăşmaşi, tot aşa şi aceştia într-o singură zi şi s-au coborît, şi au vorbit, şi au îndepărtat nenorocirea, şi s-au întors la corturile lor. Aşa de puternică e învăţătura adusă de Hristos pe lume. Şi ce vorbesc de cei bogaţi şi cei cu ranguri, când şi aceia, cărora li se încredinţase sarcina de a judeca, oameni în slujbe foarte înalte, fiind rugaţi chiar de aceşti schimnici ca să dea o hotărâre mai blândă, au spus că nu de ei atârnă sfârşitul şi că e lucru primejdios nu numai să aduci ocară împăratului, dar chiar să laşi nepedepsiţi pe aceia care au fost dovediţi de a fi batjocorit numele împăratului? Dar ei — schimnicii — au fost mai tari ca toţi: îndemnaţi de sufletul lor mare şi de stăruinţa lor încăpăţânată au stat necurmat acolo şi i-au rugat pe judecători să dea dovadă chiar de o putere pe care nu o primiseră de la împărat. Căci, fiind prinşi vinovaţii, ei — schimnicii — au putut îndupleca pe judecători să nu dea hotărârea de osândă, ci să-i lase la voia împăratului, (să hotărască el de soarta lor). Ba au şi făgăduit că îl vor îndupleca şi vor face aşa, ca Teodosie să ierte de tot pe cei care greşiseră faţă de sine şi totodată s-au pregătit de drum. Dar judecătorii, din smerenie faţă de învăţătura lor şi fiind miraţi totodată de nobleţea cugetului lor, N-au îngăduit ca ei să rabde neplăcerile unui drum atât de lung, ci s-au dat chezaşi că, dacă vor avea părerea lor în scris, vor pleca ei cu scrisorile şi vor ruga pe împărat să-şi uite cu totul mânia, ceea ce nădăjduiau că se va şi întâmpla. Căci când era să se dea hotărârea, întrând ei la locul de judecată, au spus multe vorbe înţelepte, au făcut rugăminte în scris împăratului, au pomenit de judecată şi au spus că sunt gata să-şi pună jos capul, dacă nu se va face aşa (cum au cerut ei). Şi judecătorii, luând scrisorile, în care sta scrisă rugămintea călugărilor, plecară, lucru care va împodobi oraşul nostru în chip mai strălucit decât orice cunună. Şi acum împăratul va auzi cele întâmplate aci, va auzi şi marele oraş (Capitala) şi tot pământul, că în oraşul Antiohia locuiesc monahi (călugări) care vorbesc cu tot atâta curaj ca şi Apostolii. Şi când se vor citi scrisorile în lagăr, toţi se vor mira de mărinimia lor, toţi vor ferici oraşul nostru şi ne vom scăpa de numele cel rău. Şi vor afla toţi

că nelegiuirea săvârşită n-a fost isprava locuitorilor oraşului, ci a unor oameni străini şi stricaţi; mărturia schimnicilor va fi de ajuns spre a face dovada moravurilor acestui oraş. Să nu ne mâhnim, deci, iubiţilor, ci să aşteptăm cu bună nădejde. Căci dacă curajul în faţa oamenilor a putut împiedica un rău aşa de mare, vorba lor deschisă, în faţa lui Dumnezeu, ce nu va dobândi? Asta s-o spunem şi către păgâni, când cutează să ia faţă de noi partea filosofilor. Din purtarea lor de acum se crede că şi celelalte ale lor, de mai înainte, erau mincinoase şi, dimpotrivă, din faptele de acum ale pustnicilor e limpede că la noi au fost toate adevărate, şi cele spuse mai înainte, şi cele spuse despre loan, Pavel şi Petru, şi despre toţi ceilalţi. Deoarece au moştenit cucernicia lor, au dat dovadă de acelaşi curaj ca şi ei; deoarece au fost crescuţi în aceleaşi legi, de aceea au şi râvnit ca să fie la fel cu ei în virtute. Aşa că noi n-avem nevoie de scrisori ca să arătăm virtutea apostolică, deoarece faptele înseşi strigă şi şcolarii arată destoinicia învăţătorilor; nu avem nevoie de cuvântări, ca să arătăm aiureala păgânilor şi micimea de suflet a filosofilor lor, deoarece faptele lor, şi cele deacum şi cele mai dinainte, îl dau de gol, cum că la ei totul nu e decât basm, maimuţăreală şi prefăcătorie. Dar nu numai pustnicii, ci şi preoţii au dovedit acelaşi curaj şi au ajutat la mântuirea noastră. Şi anume unul s-a dus în lagăr, punând dragostea pentru voi mai presus ca orice şi fiind gata el însuşi să-şi dea viaţa, dacă nu l-ar fi înduplecat pe împărat; alţii, rămânând aci, şi purtându-se la fel cu pustnicii, cu propriile lor mâni au oprit pe judecători şi nu le-au dat voie să între (la locul de judecată), până ce N-au dat chezăşie de felul cum are să iasă judecata; când îi vedeau făcând semn din cap că nu (vor ierta pe vinovaţi), le vorbeau şi ei —preoţii—cu mult curaj; iar dacă îi vedeau făcând semn că da, le îmbrăţişau picioarele, le sărutau mâinile, dând dovadă, din belşug, de două virtuţi în acelaşi timp; şi de îndrăzneală, şi de bună cuviinţă. Cum că curajul lor nu era o cutezanţă obraznică, o dovedeau prin aceea că le sărutau genunchii şi le îmbrăţişau picioarele; cum că, pe de altă parte, purtarea lor nu era pornită din linguşire, din slugărnicie sau dintr-un cuget josnic, o dovedeau cele ce au premers curajului lor. Din încercarea aceasta nu ne-am ales numai cu aceste bunuri, ci şi cu multă cuminţenie şi bunăcuviinţă. Cetatea noastră s-a schimbat deodată în mănăstire. Dacă cineva ar fi ridicat în piaţa de statui de aur, n’ar fi făcut-o atât de plină de podoabă, cât e acum de strălucită şi vestită, acum când scoate la iveală frumoasele statui ale virtuţii (călugării şi preoţii), şi-şi arată propria bogăţie.

Dar—se va zice — pedepsele trimese de împarat ne mâhnesc. însă nici acelea nu-s grele, ba încă ne-au adus mult folos. Ce grozăvie aşa mare s-a întâmplat? Ia spune-mi? Că a astupat teatrul, că a închis întrarea spre locul unde se fac alergările de cai, că a secat izvoarele râului şi le-a înfundat? De nu s-ar mai deschide nici odată! De aci au crescut rădăcinile stricăciunii pentru oraş, de aici sunt cei care întinează moravurile, cei care îşi vând glasul celor care joacă, care pentru trei gologani îşi trădează altora mântuirea lor, cei care pun totul cu susul în jos. De aceasta te mâhneşti, iubitule? Pentru asta trebuie să te şi bucuri şi să te înveseleşti şi să aduci mulţumiri împăratului, pentru că mustrarea lui a fost îndreptare, pedeapsa lui, învăţătură şi mânia lui, muştruluire. Dar ni s-au închis băile, vei zice. Apoi nici aceasta nu e un lucru aşa de nesuferit, ca să aduci la calea cea înţeleaptă, chiar fără voia lor, pe nişte oameni ce trăiesc o viaţă moleşită, goală şi desfrânată. Dar i-a luat oraşului nostru rangul şi n-a mai îngăduit să se numească metropolă (2), va zice un altul.
(2) Metropolă se numeşte un oraş care e mai mare în rang ca altele. De aci şi vorba mitropolit.

Şi ce trebuie să facă împăratul? Să laude isprava făcută şi să vă aducă mulţumiri? Dar atunci cine nu l-ar fi dojenit, că nici măcar de ochii lumii nu şi-a arătat supărarea? Nu vezi că şi părinţii

adesea se poartă astfel cu copiii lor? Nu se uită la ei, şi-i opresc del a masă. Aşa a făcut şi împăratul când a dat astfel de pedepse, care nu aduc nici o pagubă, însă aduc cu sine multă îndreptare. Gândeşte-te la ce ne-am aşteptat (din partea mâniei împărăteşti) şi cum au ieşit lucrurile, şi atunci şi mai mult vom cunoaşte harul lui Dumnezeu.

Te doare că i s-a luat oraşului nostru rangul? învață mai întâi ce e aceea „rang al oraşului", şi doar atunci vei şti limpede că, dacă locuitorii lui nu-l fac de ruşine, nimeni nu va putea să-i ia rangul. Nu faptul de a fi metropolă, nici de a avea clădiri mari şi frumoase sau mulți stâlpi de marmură şi portice largi şi alei pentru plimbare, ori de a fi slăvit înaintea altor oraşe, ci virtutea şi evlavia locuitorilor fac rangul şi podoaba şi izbăvirea oraşului; iar dacă nu sunt acestea, el e mai prejos decât oricare altul, chiar dacă din partea împăraților sar bucura de înmiită slavă. Vrei să ştii care e vrednicia oraşului tău?

Vrei să afli trecutul lui? Ți-l voi spune cu luare aminte, nu numai ca să-l ştii, dar ca să te porți şi tu potrivit lui. Care e, deci, vrednicia oraşului nostru? „S'a întâmplat ca ucenicii mai întâi în Antiohia sâ fie numiți creştini" (Fapt. Ap. 11, 26). Dar norocul ăsta nu-l are nici un alt oraş de pe pământ, nici chiar oraşul lui Romulus; de aceea poate să-şi ridice fruntea față de tot pământul: din pricina dragostei sale pentru Hristos, din pricina curajului sau din pricina bărbăției sale. Vrei să afli şi altă vrednicie şi laudă a oraşului nostru? Se vestea odată o foamete foarte mare şi locuitorii Antiohiei au hotărît să trimeată fiecare, după belşugul lui, câte ceva sfinților ce locuiau în Ierusalim. Iată alt temei de vrednicie: dragostea pentru aproapele în timp de foamete. Împrejurarea aceasta nu i-a găsit pe ei mici la suflet, şi teama că vor avea şi ei lipsă nu i-a făcut mai şovăitori, ci, când toți strâng de la alții, ei dădeau ce era al lor, şi nu numai celor de față, dar şi celor care locuiau aşa de departe. Ai văzut credință în Dumnezeu şi dragoste de aproapele? Vrei să afli şi altă vrednicie a acestui oraş? Din Iudeea au venit unii la Antiohia, turburând propovăduirea şi răspândind datinele evreieşti (Fap. Ap. 15, 1). Dar Antiohienii n-au stat cu mâinile în sân şi nici n-au îngăduit această noutate, ci s-au strâns, au făcut adunare, au trimes la Ierusalim pe Pavel şi Varnava, şi au făcut ca Apostolii să trimeată peste tot pământul învățăturile curățite de orice slăbiciune evreiască. Asta e vrednicia oraşului, asta e întâietatea lui; aceasta o face metropolă, nu numai pe pământ, dar şi în cer. Astfel toate celelalte măriri sunt supuse stricăciunii, sunt vremelnice şi se trec odată cu viața de aci, ba de multe ori se sfârşesc chiar înaintea acestei vieți, cum s-a întâmplat în împrejurarea de față. Pentru mine o cetate care n-are cetățeni iubitori de Dumnezeu, este mai prejos decât orice cătun şi mai lipsită de preț decât orice peşteră. Dar ce-ți vorbesc de cetate? Ca să-ți dai bine seama că numai virtutea împodobeşte pe cetățeni, nu-ți mai vorbesc de o cetate, ci dându-ți ca pildă ceva care e mai vrednic de respect decât orice cetate, anume templul lui Dumnezeu din Ierusalim, voi încerca să-ți dovedesc acest lucru. Acest templu în care erau jertfe şi rugăciuni şi închinări, unde era Sfânta Sfintelor şi Heruvimii şi Testamentul şi urna de aur, semne mărețe ale dragostei lui Dumnezeu pentru neamul acela; unde într-una veneau proorociri de sus, unde prorocii erau cuprinşi de duh dumnezeiesc; unde era o operă nu a meşteşugului omenesc, ci a dumnezeieştii înțelepciuni; unde pereții străluceau de mult aur şi mai presus de orice, îmbinarea pe de o parte între un material de cea mai prețioasă calitate, şi pe de alta dintre un meşteşug fără pereche, făcuseră din acest templu un monument fără pereche; (ba încă nu numai îndemânarea meşteşugului, dar şi înțelepciunea hi Dumnezeu a împodobit acea clădire, căci Solomon nu l-a făcut din capul său, ci aflând toate de la Dumnezeu şi planul aducându-i-se din cer, aşa l-a desemnat şi l-a ridicat acest templu - zic - atât de frumos şi de minunat şi de sfânt, când cei ce se slujeau de el s-au păcătoşit, a ajuns de

atâta ocară şi dispreț şi atât de necurat, încât înainte de căderea în robie se numea peşteră de tâlhari (Mat. 21, 13) şi vizuină de hiene, iar după aceea a fost dat pe mâini barbare şi necurate. Vrei să afli acest lucru şi despre o cetate? Ce a fost mai vestit ca Sodoma şi cetățile dimprejur? Căci acolo erau case şi clădiri mărețe, ziduri foarte frumoase şi un ținut gras şi rodnic, semănând cu paradisul lui Dumnezeu; iar coliba lui Avraam era mică şi nebătătoare la ochi, neavând nici o întăritură. Şi iscându-se un război din partea barbarilor, aceştia au dărâmat şi au cuprins cetățile acelea întărite iar pe locuitori luându-i ca robi plecară, dar pe Avraam, locuitorul pustiului, când venea spre ei nu l-au putut înfrunta. Şi cu drept cuvânt, căci el avea o putere mai mare decât cea care se bizuie pe norod sau pe meterezuri: el avea evlavia. Dacă eşti creştin, cetatea ta nu e pe lumea aceasta. Meşterul şi clăditorul cetății noastre e Dumnezeu: chiar de am cuprinde tot pământul, nu suntem decât oaspeți şi colindători ai întregului (pământ). în cer suntem trecuți la carte; acolo suntem cetățeni. Să nu facem ca pruncii care disprețuiesc cele mari şi se minunează de cele mici.

Nu mărimea cetății, ci virtutea sufletului este podoabă şi întăritură. Iar dacă socoteşti ca podoabă şi nume bun al oraşului mărimea lui, apoi gândeşte-te câți pezevenghi, câți desfrânați şi stricați, plini de nenumărate păcate, se împărtăşesc din acest nume bun şi atunci cată de nu lua în seamă această cinste. Dar cetatea aceea (din cer) nu e aşa; din ea nu poate face parte decât cel ce dă dovadă de toată virtutea. Drept aceea să nu fim neghiobi, ci atunci să ne plângem, când cineva ne va fi răpit vrednicia înimei noastre, când vom fi săvârşit păcatul, când vom fi supărat pe Domnul obştesc al tuturor: cele ce s-au făcut acum, nu numai că nu jignesc cetatea, ci, dacă ne trezim, o vor ajuta foarte mult. Căci acum cetatea noastră seamănă cu o femeie frumoasă, slobodă şi cuminte. Teama o face mai cuviincioasă şi mai vrednică de respect şi totodată a scăpat-o şi de nelegiuiții aceia care au cutezat asemenea fapte. Să nu plângem aşadar ca muierile. Am auzit pe mulți în târg zicând: „Vai ție, Antiohia, ce-ai pățit? În ce chip ai fost lipsită de cinstea ta?” şi când am auzit, am râs de mintea copilărească a unora ca aceştia. Căci nu acuma trebuia să zică aşa, ci atunci când îi vedea jucând, bând, hulind, jurând, călcându-şi jurământul, mințind; atunci să se fi slujit de aceste vorbe: „Vai ție, cetate, ce-ai pățit?” Dacă însă vezi că în vreun târg se află oameni cumpătați, cuminți, cuviincioşi, chiar dacă ar fi numărul locuitorilor acelei cetăți oricât de mic, cetății aceleia zi-i fericită. Puținătatea numărului (cetățenilor) nu o poate vătăma întru nimic, dacă nu lipseşte virtutea, după cum, dimpotrivă, mulțimea nu va sluji nici odată la nimic, dacă e dedată răutății. „Dacă ar fi numărul fiilor lui Israel ca nisipul, zice Isaia, nu se va întoarce totuşi decât o rămăşiță”(Isaia 10, 22). Mulțimea nu poate să scoată nimic de la mine prin rugăminți, vrea să zică. Tot aşa a făcut şi Hristos: a numit nenorocite unele cetăți, nu din pricina numărului mic, nici pentru că n’ar fi fost metropole. Şi Ierusalimul tocmai din pricina asta l-a numit nenorocit, zicând astfel; „Ierusalime, Ierusallme, care ucizi prorocii şi omori cu pietre pe cei care au fost trimeşi la tine” (Mat. 23, 37). Ce folos poate să-mi aducă mulțimea, ia spune-mi, dacă trăieşte în păcat? Ba dimpotrivă, din aceasta ies şi pagube. Ce altceva a pricinuit relele întâmplate acum? Nu nepăsarea, nesocotința şi răutatea locuitorilor (din Antiohia)? Oare rangul i-a fost de vreun folos cetății noastre ? sau măreția clădirii? sau faptul că a fost metropolă? Dacă, deci, celei ce a greşit, aceste însuşiri nu i-au folosit în fața împăratului pământesc, ci toate au fost date la o parte, cu atât mai puțin o va ajuta cinstea aceasta în fața Domnului îngerilor: în acea zi nu ne va fi de nici un folos, că locuim într-o metropolă care are alei late de marmoră şi alte lucruri de felul acesta. Şi ce vorbesc de ziua aceea (a judecății viitoare)? Dar ce-ți va folosi chiar pentru timpul de față că cetatea ta e metropolă? Oare, de pe urma acestui rang, s-a îndreptat casa care mai înainte stătea prost, sau a avut cineva vreun venit sau şi-a alungat tristețea ori a scăpat

de boala trupului, ori de răutatea sufletului? Să nu ne jucăm, iubiților, nici să ne luăm după părerile prostimii, ci să ne dăm seama ce e aceea „cinste a orașului”, ce lucru face dintr-o cetate, o metropolă.

Spun acestea în nădejdea că orașul își va lua iar vechea înfățișare și că-și va căpăta iar întâietatea, împăratul e îndurător și iubitor de Dumnezeu. Și aș vrea, dacă vi se dă înapoi această cinste, să nu vă îngâmfați pentru asta și nici să vă făliți și nici să ne slăviți prea mult cetatea. Dacă vrei să faci lauda cetății, nu vorbi de dumbrava Dafnis, de la marginea orașului, nici de numărul și de înălțimea chiparoșilor, nici de izvoarele de apă, nici că cetatea are așa mulți locuitori, nici că sunt slobozi sâ rămână până foarte târziu seara în piață fără să-i supere nimeni, nici de belșugul mărfurilor de vânzare, toate acestea fiind lucruri pipăite ce dăinuesc doar în timpul vieții de față; dacă vrei să împodobești (cu lauda ta) orașul, vorbește, dacă poți, de virtutea lui, de cuviința, dărnicia la pomeni, de veghile sfinte, de rugăciunile, cumințenia și înțelepciunea sufletului locuitorilor săi. Dacă are aceste însușiri pe care le au și cei ce locuiesc pustia, e mai strălucit decât orice alt oraș; și iarăși, lipsa însușirilor pe care le au și locuitorii pustiei (schimnicii), fac din el cel mai de rând oraș. Să judecăm așa nu numai cetatea, ci și oamenii. Dacă vezi un om gras, căruia îi merge tare bine cu sănătatea, înalt și întrecându-i pe ceilalți tu statura să nu îl lauzi până ce mai întâi n-ai aflat ce fel de suflet are. Să fericim pe oameni, nu (numai) după frumusețea din afară, ci și după frumusețea cugetului lor. Mic era David și scund la trup și totuși acest mărunțel și scurt și deprins cu toate armele a prăvălit dintr-o singură lovitură la pământ acel turn de carne (Goliat), ce făcea cât o oaste întreagă, nu lovindu-I cu lancea, nici repezind în el o săgeată, nici scoțând sabia, ci isprăvind totul cu o mică aruncătură din praștie. De aceea și zice cineva sfătuindu-ne: „Sâ nu lauzi pe om în frumusețea lut, nici sâ te scârbești de un bărbat pentru înfățișarea lui; albina e mică între sburătcare, dar rodul ei e începutul dulceței” (Isus Sirah 11, 2-3). Aceasta s-o spunem și despre oameni, și despre cetăți și să o chibzuim și între noi, aducând pururea mulțumiri lui Dumnezeu pentru cele de acum, și pentru cele trecute și să-l rugăm cu toată osârdia ca să sloboadă pe cei din temniță, iar pe cei ce au să fie trimeși în surghiun, să-i întoarcă. Și aceia sunt mădularele noastre, și ei au fost vânturați împreună cu noi, și au înfruntat cu noi furtuna. Să rugăm, deci, pe Dumnezeu cel îndurator ca ei să aibă parte și de vremea bună împreună cu noi. Să nu zică vreunul: Ce-mi mai pasă de acum? Am scăpat de primejdie, poate să piară cutare, să se prăpădească celălalt. Să nu întărâtăm pe Dumnezeu prin această nesocotință a noastră, ci să-L rugăm pe Dumnezeu cu osârdie, ca și cum noi am suferi, noi am fi în primejdie, împlinind astfel spusa lui Pavel: „(Aduceți-vă aminte de) cei ce sunt în lanțurl, ca și cum ați fi și voi în lanțuri, și de cei chinuiți, ca unii care și voi sunteți în trup” (Ebrei 13, 3) și „plângând cu cei ce plâng, și coborîndu-vă la cei de jos” (Romani 12, 15-l6).

Acest lucru vă va ajuta și pe voi foarte mult. Nimic nu bucură pe Dumnezeu mai mult decât să suferim cu multă râvnă pentru mădularele noastre. Să-L rugăm așadar laolaltă și pentru cele de față și pentru cele viitoare, să ne scape și de această pedeapsă. Cele de față, oricum ar fi, se pot răbda și au un sfârșit; însă caznele de dincolo sunt veșnice și nu poți scăpa de ele. Pe lângă această mângâiere și noi să ne dăm osteneala ca să nu mai cădem în astfel de păcate, știind că de aci încolo nici nu vom mai putea căpăta iertare. Laolaltă deci, să îngenunchem înaintea lui Dumnezeu, și aici, și când suntem acasă, zicând: Drept ești, Doamne, în toate ce ne-ai făcut nouă, că la adevărată judecată ai adus, câte ai adus. Dacă păcatele noastre au stat împotriva noastră, ajută-ne pentru numele Tău și nu îngădui ca să mai cădem în ispita unor astfel de

nenorociri, şi nu ne duce pe noi în ispita, ci ne izbăveşte de cel rău, că a ta e împărăția şi puterea şi slava în vecii vecilor. Amin.

Predica a XVIII-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XVIII-a

Despre răscoala suspomenită din oraş, despre post şl despre zisa Apostolului: „Bucurați-vă întru Domnul pururea" (Filip. 4, 4).

Ținută în ultima Duminică a lunii Aprilie sau cam pe atunci

1. Am văzut pe mulți bucurându-se şi spunându-şi unii altora: Am biruit, am izbândit, a trecut jumătate din post. Pe unii ca aceştia îi îndemn să nu se bucure pentru aceea că a trecut jumătate din post, ci să ia seama, dacă au trecut (s-au mistuit) şi jumătate din păcate şi atunci să se veselească. Căci acest lucru e vrednic de plăcere, aceasta e ce căutăm şi din pricina căruia se fac toate: să ne îndreptăm greşelile, ca să nu ieşim din post, aşa cum am întrat în post, ci curățindu-ne şi lepădându-ne de toate cele rele, apoi să prăznuim sfânta sărbătoare. Căci dacă nu se face aceasta, nu numai că nu vom avea nici un folos, ci ne vom alege cu cea mai mare pagubă după trecerea postului. Să nu ne bucurăm aşadar că am trecut lungimea postului (asta nu e mare ispravă), ci să ne bucurăm, când l-am trecut îndreptându-ne păcatele, pentru ca, după trecerea lui, să i se vadă roadă. Căci şi folosul iernii se vede mai bine după trecerea ei. într-adevăr holdele pletoase şi pomii încărcați de frunze şi roadă prin însăşi înfățişarea lor îşi strigă folosul ce l-au avut de pe urma iernii. Aşa să se întâmple şi cu noi. Şi noi în timpul iernii am avut parte de ploi necontenite, împărtăşindu-ne fără încetare din învățătura sfântă în timpul postului, şi am căpătat şi semințe sufleteşti şi am tăiat şi spinii desfătărilor. Să continuăm deci a păstra cu luare aminte ce am primit, pentru ca şi după trecerea postului să iasă rod din belşug, iar prin bunurile ce le-am avut de pe urma postului, să ne aducem aminte şi de postul însuşi. Dacă ne vom pregăti sufletele astfel, îl vom primi cu plăcere şi când va veni iarăşi. Spun acestea, fiindcă văd pe mulți purtându-se atât de bicisnic, încât de pe acum se îngrijorează de postul viitor, şi pe mulți i-am auzit spunând că, după ce au scăpat de post, ei nu simt bucuria destinderii, din pricina grijii pentru postul anului viitor. Dar se poate bicisnicie mai mare ca asta? Şi care e pricina acestui lucru? Pentru că la venirea postului nu ne ostenim ca să rânduim bine cele ce sunt ale sufletului, ci socotim că postul nu înseamnă decât să ne stăpânim de la mâncare.

Astfel dacă de la post am aştepta mult folos pentru îndreptarea moravurilor, am dori să fie post în toate zilele, dându-ne aievea seamă de meritele lui; n-am alunga nicicând din suflet dorul după el, nici n-am fi posomorîți şi îngrijorați când îl aşteptăm. Pe omul cu cugetul bine aşezat, care are grijă de sufletul său, nu-l va putea mâhni nici un lucru, ci el va avea parte de curată şi necurmată desfătare. Că e aşa, ați auzit azi pe Pavel sfătuindu-ne şi zicând: „Bucurați-vă întru Domnul pururea; iarăşi zic: bucurați-vă!" (Filip. 4, 4). Ştim că la mulți li se pare că nu se poate întâmpla aşa ceva. Căci cum se poate — va spune cineva — ca, fiind om, să te bucuri necontenit? A te bucura nu e greu, dar a te bucura întruna, e peste putință, va zice cineva; căci aşa i-a fost dat omului să fie împresurat de multe necazuri. Aşa unul şi-a pierdut feciorul, sau

soția, sau un prieten credincios, mai trebuincios decât orice rudă, sau a suferit o pagubă bănească, sau a căzut la boală, sau a fost păgubit în altceva, sau suferă, fiindcă, nețināndu-se seamă de rangul său, a fost batjocorit. Sau a dat peste el foametea sau ciuma sau biruri nesuferite sau alte necazuri familiare, căci niciodată nu ne va fi cu putință să numărăm toate neplăcerile care, fie acasă, fie îndeobşte, pot să ne mâhnească. Atunci— va zice cineva — cum e cu putință să ne bucurăm pururea? E foarte cu putință, omule! Dacă n-ar fi fost cu putință, nu ne-ar fi dat acest sfat şi îndemn Pavel, care era un om înzestrat cu înțelepciune duhovnicească (spirituală). De aceea vă spuneam întruna şi nu voi înceta de a vă spune că, ceea ce nu se poate învăța nicăieri şi de la nimeni altul, acestea le puteți voi chibzui şi adânci aici. Toți oamenii doresc să se bucure, şi să se veselească; în vederea acestui lucru oamenii spun, fac, şi negustoresc totul. Negustorul umblă pe mare ca să strângă bani; strânge bani ca să-i pună bine şi să se bucure de ei; de aceea luptă ostaşul, de aceea plugarul îşi lucrează pământul, de aceea se îndeletniceşte fiecare cu meseria sa; cei ce doresc domnia, o doresc pentru slava ce-i legată de ea, iar de glorie vor să aibă parte, ca să se bucure. Ne dăm seama că orice osteneală se îndreaptă spre acest țel, şi cu ochii țintă la el, fiecare, trecând prin multe piedeci, se grăbeşte să-l ajungă. E adevărat că toți iubesc bucuria, dar nu toți pot să o dobândească, căci nu ştiu drumul, dar mulți socot că izvorul ei este bogăția. Dacă ar fi aşa, niciodată nici unul din cei ce au avut avere n-ar fi fost strâmtorat de durere; dar acum mulți bogați socot că viața nu merită să fie trăită şi-şi doresc o mie de morți, când dau de o restrişte oarecare şi se vaită mai mult ca oricare altul. Nu te uita la mesele lor, nici la linguşitorii şi lingăii ce-i înconjoară, ci la necazurile izvorîte din starea lor: călcări, pâre, primejdii, îngrijorări şi, ceea ce e mai greu ca toate astea, adică la împrejurarea că, dacă, nepregătiți, ajung la astfel de scăpătare, ca aceea de azi, nu ştiu să se mângâie şi să rabde năpasta bărbăteşte. De aceea li se par lor că-s grele, nu întâmplările ce sunt astfel prin firea lor, ci chiar şi necazurile uşoare li se par nesuferite, după cum, pe de altă parte, la săraci se întâmplă dimpotrivă: ei rabdă şi necazuri ce par de nesuferit, deoarece şi mai înainte s-au deprins cu ele. Nu atât firea lucrurilor, ci starea sufletească a omului face necazurile ce se abat peste noi să pară mari sau mici. Şi ca să nu iau pilde de prea departe, să stăm de vorbă despre ce ni s-a întâmplat nouă acum. Iată, săracii au scăpat cu toții, poporul e slobod de primejdie şi trăieşte după pofta inimii; aceia însă care călăuzeau treburile oraşului şi țineau în grajduri cai de alergări, care dădeau premiile la întreceri şi se îndeletniceau cu altele de acest fel, ei au umplut acum temnițele, trăiesc în spaimă necurmată, se tem pentru viața lor, şi ei ispăşesc pentru nelegiuirile săvârşite de toți şi acum sunt mai nenorociți ca toți, nu din pricina mărimei primejdiilor, ci pentru că timpul dinainte şi l-au petrecut în desfătări.

2. Căci atunci când îi îndemnam şi-i sfătuiam să rabde bărbăteşte necazurile, ziceau: „Nu ne-am gândit niciodată la aşa ceva şi nu ştim să ne mângâiem cu înțelepciunea ; de aceea avem nevoie de mare mângâiere”.

Alții, iarăşi, socot că sănătatea e izvorul plăcerii. Dar nu e aşa, căci şi mulți oameni sănătoşi au dorit de o mie de ori moartea pentru că nu puteau răbda nedreptățile ce li se făceau. Alții iarăşi spun că izvorul veşnicei bucurii este să ai parte de slavă, să ți se încredințeze slujbe mari, să ai în mână puterea, să fii înconjurat şi linguşit de mulți; dar nici asta nu este adevărata bucurie. Dar ce vorbesc de alte slujbe? Chiar dacă ne ridicăm cu mintea la domnie, şi pe cel care e însărcinat cu ea îi vom găsi împresurat de multe neplăceri şi având prilej de a fi cu atât mai des mâhnit cu cât e înconjurat de un mai mare alai şi lux. Ce mai e nevoie să pomenesc de războaie, de lupte, de năvălirile barbare? De multe ori se teme de acei cu care trăieşte sub acelaşi

acoperiş. Mulţi dintre împăraţi care au scăpat din mâinile duşmanilor nu s-au putut feri de cursele întinse lor de cei ce trebuiau să le apere viaţa . Necazurile împăraţilor sunt tot aşa de multe ca undele mării.

Dacă, aşadar, nici domnia nu poate să facă viaţa lipsită de necazuri, atunci ce alt lucru va putea să facă aceasta ? Nimic din cele omeneşti, ci numai acea zicală scurtă şi firavă a lui Pavel ne va deschide această comoară. Nu e nevoie de multe cuvântări, nici de mult ocol; dacă chibzuim asupra acestei zicale, vom afla calea ce duce la bucurie. El n-a spus numai: Bucuraţi-vă pururea, ci a adăugat şi pricina bucuriei necurmate, când a zis: Bucuraţi-vă pururea întru Domnul. Pe cel ce se bucură întru Domnul nici o restrişte nu-l poate scoate din bucuria lui. De bună seamă toate celelalte, de care ne bucurăm, sunt schimbătoare, trecătoare şi lesne se prefac. Şi nu au numai acest neajuns, ci şi pe acela că, chiar dacă dăinuesc, nu ne hărăzesc o bucurie aşa de mare, ca să poată îndepărta sau adumbri mâhnirea ce ni se iveşte din altă parte. Dar teama de Dumnezeu are aceste două însuşiri: e statornică şi nemişcată şi din ea izvorăşte atâta bucurie, că nu mai simţim deloc celelalte necazuri. Cel care se teme de Dumnezeu cum se cuvine şi se bizuie pe Dânsul, are parte de rădăcina plăcerii şi de izvorul bucuriei. Şi după cum o mică scânteie căzând în marea nesfârşită lesne se mistuie, tot aşa orice restrişte ar cădea peste cel ce se teme de Dumnezeu, piere şi se stinge ca şi cum ar cădea în marea fără fund a bucuriei. Şi ceea ce e de mirare e că, deşi necazurile sunt de faţă, el, cel ce se teme de Dumnezeu, nu încetează de a se bucura. Când nu se iveşte nici o supărare, nu e mare lucru să te poţi veseli întruna; dar când te înconjoară atâtea lucruri ce te vâră în supărări, să fii mai presus decât ele toate, şi să fii voios în mijlocul năpastei, aceasta este cu adevărat de uimire. După cum nimeni nu s-ar mira că cei trei tineri n-au ars, dacă ar fi fost ei departe de cuptorul babilonic: (ceea ce i-a mirat pe toţi a fost împrejurarea că ei, deşi au stat atâta timp în foc, au ieşit de acolo mai puţin vătămaţi decât cei care n-au fost acolo) tot aşa trebuie să spunem şi despre sfinţi: nu ne-am mira dacă, nefiind supuşi la nici o încercare, s-au bucurat fără încetare. E însă vrednic de mirare şi mai presus de firea omenească, că fiind înconjuraţi de nesfârşite rele de peste tot, s-au simţit mai bine decât cei ce aveau parte de linişte deplină.

Cum că nu e cu putinţă să găsim vreo viaţă din afară (lumească sau păgână) care să aibă necontenit parte de voioşie, s-a desluşit prin cele spuse mai sus; cum că, pe de altă parte, e peste putinţă ca adevăratul credincios (creştinul) să nu guste o necurmată plăcere, şi aceasta iarăşi voi încerca s-o dovedesc, nu numai ca să învăţaţi, dar ca să şi râvniţi după această viaţă lipsită de supărări. Să ne închipuim un om care n-are nimic pe cuget, bizuindu-se pe o conştiinţă curată, cu gândul numai la viaţa viitoare, în aşteptarea bunelor nădejdi de acolo; ce lucru ar putea, ia spune-mi, să-l împingă pe un astfel de om la mâhnire? Nu-i aşa că moartea pare lucrul cel mai nesuferit de pe lume? Dar pe unul ca acesta, aşteptarea morţii nu numai că nu-l întristează, dar îl şi desfată mai degrabă. Căci ştie că odată cu moartea încetează trudele, că ea e o goană spre cununi şi spre răsplată pusă la o parte pentru cei ce au luptat pentru credinţă şi virtute. Sau poate moartea prea timpurie a feciorilor? Dar va răbda şi aceasta bărbăteşte, spunând vorbele lui Iov: „Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat; cum Domnul a binevoit, aşa s-a întâmplat. Fie numele Domnului binecuvântat în veci” (Iov 1, 21). Dar dacă nu pot să-l întristeze moartea şi pierderea copiilor, cu atât mai puţin paguba bănească, necinstea, pâra şi bârfirea nu vor putea atinge un suflet aşa de tare şi viteaz, şi nici durerea trupului, căci şi Apostolii au fost biciui{i, dar nu şi-au pierdut curajul.

Mare lucru e şi acesta. Dar ceea ce e şi mai mult, e că nu numai nu s-au mâhnit, dar făceau din această biciuire temei pentru o plăcere şi mai mare, şi se întorceau de la faţa sinedriului veseli că au fost învredniciţi şi ei de batjocură pentru numele lui Hristos. Pe un astfel de om să presupunem că l-a ocărit sau l-a batjocorit cineva. Dar el a fost învăţat de Hristos să se bucure de ocări „Bucuraţi-vă şi vă veseliţi — zice Evanghelistul — de orice vorbă rea ce vor spune împotriva voastră din pricina mea, căci plata voastră cea multă e în ceruri" (Matei 5, 11, 12).

Dar să zicem că un astfel de credincios s-a îmbolnăvit. Dar el a auzit pe altul sfătuindu-l şi zicând: „La boală şi la sărăcie, bizuieşte-te pe Dânsul, căci precum aurul se lămureşte în foc, aşa şi oamenii cei plăcuţi Domnului, în cuptorul umilinţei" (Isus Sirah 2, 4. 5).

Dacă deci, nici moartea, nici paguba de bani, nici boala trupească, nici necinstea, nici ocara, nici altceva de felul acesta nu poate să-l mâhnească, ci mai degrabă să-l bucure, atunci ce pricină de supărare poate avea? — Ce adică? Nu se supărau sfinţii? mă va întreba cineva. N-auzi — mi se va spune — pe Pavel zicând: „Am supărare mare şi necontenită este durerea inimii mele"? (Rom. 9, 2). — Apoi tocmai asta e de mirare, că supărarea a adus câştigul şi plăcerea izvorîte din jale. Căci după cum bicele le pregăteau bucurie, nu dureri, tot aşa şi supărarea le pregătea acele mari cununi (de mai târziu). Minunea e că în cele lumeşti, nu numai întristarea, dar şi veselia aduce paguba cea mai mare; în cele ale duhului tocmai dimpotrivă: nu numai veselia, dar şi întristarea cuprinde în sine o mare comoară de bucurii.

Ce vreau să spun? Iată: în lumea aceasta adesea omul se bucură, când vede că duşmanului său îi merge prost, şi din pricina acestei bucurii îşi atrage pedeapsă pe capul său; pe altul iarăşi îl doare, când vede căzând pe fratele său (întru Hristos) şi prin această mâhnire îşi pregăteşte multă bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu.

Vezi cum întristarea întru Domnul e mai bună şi mai folositoare decât bucuria lumească? Astfel şi Pavel era mâhnit pentru cei greşiţi, pentru cei ce nu credeau în Dumnezeu şi plata pentru această supărare i se strânsese lui multă (in cer). Şi ca să vă desluşesc şi mai bine ce spun, şi ca să vă daţi seama că spusa mea, deşi e ciudată, e adevărată, şi că adesea plânsul poate să întremeze sufletele îndurerate şi să uşureze cugetul încărcat, multe femei, când şi-au pierdut copiii lor nespus de dragi, dacă sunt oprite de a plânge, de a se jăli şi tângui, crapă şi mor; dacă însă sunt lăsate să se poarte ca fiinţele îndurerate, se mângâie şi se uşurează de durerea lor. Şi ce e de mirare că se întâmplă aşa cu femeile, când vedem că şi prorocul păţeşte la fel? De aceea spunea într-una: „Lăsaţi-mă, voi plânge amarnic; nu stăruiţi să mă mângâiaţi pentru nenorocirile fiicei poporului meu" (Isaia 22, 4). Aşa că este adesea o mâhnire ce aduce cu ea mângâiere. Şi dacă în cele lumeşti este aşa ceva, cu atât mai mult în lumea duhului. De aceea spune: „Când întristarea e după voia lui Dumnezeu, aduce o pocăinţă ce duce la mântuire" (II Cor. 7, 10). Ceea ce spune pare nedesluşit. Dar iată ce vrea să spună: Dacă te întristezi pentru bani, n-ai folosit nimic; dacă te-ntristezi pentru boale, n-ai câştigat nimic, ci te-ai vătămat şi mai mult.

3. Am auzit pe mulţi care se învinovăţeau singuri şi îşi ziceau: „Ce folos, mi-a adus întristarea? Nici banii nu mi i-am primit înapoi şi pe deasupra am şi suferit". Dar dacă te-ai întristat pentru un păcat, ţi-ai şters acest păcat şi te-ai ales şi cu cea mai mare bucurie; dacă te-ai mâhnit pentru fraţii tăi căzuţi, te-ai înviorat şi te-ai mângâiat pe tine şi i-ai câştigat iarăşi şi pe aceia. Şi chiar dacă nu i-ai ajutat întru nimic, vei avea cea mai mare răsplată. Şi ca să afli că a te mâhni pentru

cei căzuți in păcate, chiar dacă nu le poți fi de nici un folos, aduce cea mai mare răsplată, auzi pe Ezechiel zicând, sau mai degrabă pe Dumnezeu vorbind prin gura lui. După ce Domnul a trimis pe nişte oameni să năruiască cetatea (Ierusalimului) şi cu fier şi foc să mistuie toate clădirile împreună cu locuitorii lor, îi porunceşte cuiva zicând: „Fă un semn pe fruntea oamenilor care suspină şi plâng” (Ezechiel 9, 4). Şi după ce poruncise şi spusese: „Începeți de la cele sfinte (templu) ale mele” adaugă zicând : „Să nu vă atingeți de cei ce au semnul pe frunte” (tot acolo, vers. 6), Din ce pricină, ia spune-mi? Fiindcă, deşi nu pot fi de vreun folos, totuşi, plâng pentru cele întâmplate şi se jelesc. Şi iarăşi pe alții îi învinovățeşte zicând: Ei se îndeletnicesc cu pântecele şi desfătările şi se bucură de multă libertate, nu i-a durut şi nici nu s-au făcut părtaşi mâhnirei, când au văzut pe Iudei că-s duşi în robie. Şi învinovățindu-i pe ei zice: „Nu se întristează de prăpădul lui losif” (Amos 6, 6), prin Iosif înțelegând tot poporul. Şi iarăşi: nN-a ieşit aceea ce locuieşte în Enan, ca să plângă casa lipită de el” (Mih. 1, 11). Chiar dacă aceştia sunt pedepsiți pe drept, Dumnezeu nu vrea să ne bucurăm de nenorocirea lor, ci să îi compătimim. Căci dacă Eu — zice El — care îi mustru, nu o fac de plăcere şi nu mă desfătez de pedeapsa lor, căci Eu nu vreau moartea păcătosului (Iezechiel 18, 23) se cade ca şi tu să faci ca Domnul şi să plângi, pentru că păcătosul a dat prilej de pedeapsă îndreptățită. Astfel, chiar dacă se mâhneşte cineva după voia lui Dumnezeu, se alege cu mare folos din aceasta. Deoarece, aşadar, cei biciuiți sunt mai fericiți decât cei ce biciuiesc, şi cei care Ia noi se mâhnesc sunt mai fericiți decât cei care la cei de afară (la păgâni) huzuresc, şi cei ce-s îndurerați, decât cei ce se bucură: ce prilej vom mai avea de supărare? De aceea nu trebuie să socotim fericit decât pe cel ce trăieşte după voia lui Dumnezeu. Şi Scriptura numai pe aceştia îi socoate fericiți, căci zice: „Fericit bărbatul care nu umblă în sfatul celor necredincioşi (Psalm 1, 1). Ferice de cel pe care-l îndrepți şi îl înveți legea ta (Psalm 93, 12). Fericiți cei neprihăniți în cale (Psalm 118, 1). Fericiți toți cei ce se încred în El (Psalm 2, 11). Ferice de poporul al cărui Dumnezeu e Domnul (Psalm 143, 15). Şi iarăşi aşa spune Hristos: „Ferice de cei ce plâng, fericiți cei umiliți, fericiți cei blânzi, fericiți cei împăciuitori, fericiți cei ce sufăr prigoană din pricina dreptății (Matei 5, 3—10). Vezi cum scripturile dumnezeieşti nu fericesc nicăieri pe vreun bogat, pe vreunul de neam mare, sau pe cel ce a avut parte de slavă, ci numai pe cel ce a dobândit virtutea? Teama de Dumnezeu trebuie să fie temeiul nostru în tot ce facem sau suferim, şi, dacă aceasta a prins rădăcină în noi, nu numai tihna şi rangurile şi slava şi luarea aminte ce ni se arată, dar chiar şi asuprirea, clevetirile, batjocurile, ruşinea şi caznele şi îndeobtşte totul va rodi pentru noi bucurie. Şi precum rădăcinile pomilor sunt amare, dar ne dau roade foarte dulci, tot aşa, de bună seamă, şi tristețea după voia lui Dumnezeu ne va aduce multă desfătare. Oricine s-a rugat adesea în durere şi a vărsat lacrămi, ştie cu câtă bucurie s-a ales, cum şi-a curățat cugetul, cum s-a sculat plin de bună nădejde, căci după cum spun de atâtea ori, nu firea lucrurilor ci cugetul nostru ne mâhneşte sau ne veseleşte. Dacă deci pe acesta îl facem să fie aşa cum trebuie, vom avea zălogul oricărei bucurii; şi precum trupul nostru e ajutat sau vătămat nu atât de firea aerului sau de înrâuririle din afară, cât de propia lui stare, tot aşa se întâmplă şi cu sufletul, ba încă într-o măsură şi mai mare. Căci aici totul atârnă de voință, pe când la trup e vorba de nevoia firii. De aceea şi Pavel după ce suferise nenumărate grozăvii: scufundări cu corabia, războaie, prigoniri, curse, năvala tâlharilor şi alte câte nici cu vorba nu se pot toate număra, şi, cu toate că murea în fiecare zi, nu numai că nu se văita, nici nu se mânia, ba încă se fălea şi se bucura, zicând? „Mă bucur acum în suferințele mele şi în timpul meu împlinesc ce lipseşte suferințelor lui Hristos” (Colos. 1, 24). Şi iarăşi: „Ba mai mult, ne şi fălim chiar în necazurile noastre” (Rom. 5, 3). Dar fala nu e altceva decât sporirea plăcerii.

4. Drept aceea, dacă doreşti veselia, nu căuta bani, nici sănătatea trupească, nici slava, nici; puterea, nici desfătările, nici mesele bogate, nici veşmintele de mătase, nici ogoare costisitoare sau case arătoase şi strălucitoare, sau altceva de felul acesta; ci deprinde înțelepciunea cea după voia Domnului, prinde virtutea, şi nimic din cele de față sau din cele viitoare nu va mai putea să te mâhnească. Dar ce zic eu: Să te mâhnească? Ba încă, ceea ce întristează pe alții, pentru tine va fi un spor de bucurie. Căci bătăile, morțile, pagubele, învinuirile, grijile şi toate cele asemănătoare, când le răbdăm pentru Dumnezeu şi au această rădăcină, ne aduc multă plăcere în suflet.

Pe noi nimeni nu ne poate face nenorociți, decât noi înşine, după cum nici fericiți nu ne poate face altul decât noi înşine, după harul lui Dumnezeu. Şi ca să învățați că numai acela e fericit care se teme de Dumnezeu, vă voi dovedi aceasta nu din cele trecute de mult, ci din acelea ce ni s-au întâmplat nouă de curând. Am fost în primejdie să ne fie dărâmat tot oraşul şi nimeni dintre cei bogați, dintre oamenii de seamă şi vestiți n-a îndrăznit să iasă la iveală, ci au fugit toți şi au dat înapoi; aceia însă care se temeau de Dumnezeu şi locuiau în mănăstiri, aceştia, alergând cu mult curaj, au nimicit toate (primejdiile), Relele întâmplate şi amenințările aşteptate atât de puțin i-au îngrijorat sau înspăimântat, încât ei, care şedeau departe de nenorociri şi n-aveau nimic a împărți cu ele, s-au aruncat de bună voie în mijlocul pârjolului de i-au scos pe toți teferi. Moartea, care pare tuturor un lucru grozav şi înfiorător, au aşteptat-o cu toată râvnă şi au alergat spre ea cu mai multă plăcere, decât au alergat alții la dregătorii şi locuri de cinste. Ei ştiau că aceasta e cea mai mare slujbă şi cinste, şi au dovedit şi prin faptele lor, că numai acela e fericit care a prins înțelepciunea cea de sus, şi nu e supus la nici o schimbare, nici nu şuieră vreo restrişte, ci are parte de necurmată viață bună şi îşi râde de toate cele ce par a fi supărătoare. Acum cei care au ținut slujbele cele mai mari sunt cuprinşi de multă supărare, căci locuiesc în închisoare, sunt puşi în lanțuri şi în fiecare zi se aşteaptă să moară, pe când aceştia (călugării) se bucură de cea mai curată plăcere şi chiar de se întâmplă vreo năpastă, care altora le pare îngrozitoare, pentru aceştia e mult dorită; ei ştiu la ce aleargă şi ce sfârşit îi aşteaptă după purcederea de aici (din lumea aceasta). Şi ei care-s însuflețiți de atâta râvnă şi îşi râd de moarte, totuşi suferă pentru alții şi din această suferință se aleg cu cel mai mare folos.

Cu osârdie dară, să avem grijă de sufletul nostru şi nimic din cele neaşteptate nu ne va putea întrista, .iar pentru cei închişi să rugăm pe Dumnezeu să-i scape de primejdia ce-i amenință. Dumnezeu putea cu totul să împiedice această nenorocire aşa ca să nu rămână din ea nici măcar rămăşițe cât de mici; dar, ca să nu ne întoarcem iar la vechea toropeală, a făcut ca doar încetul cu încetul să se potolească şivoiul acestor grozăvii, ținându-ne pe noi în frica aceleiaşi evlavii. Şi cum că lucrul acesta e adevărat şi că mulți adică s-ar fi întors la trândăvia dinainte, dacă năpasta în întregul ei ar fi fost stârpită în scurt timp, se vede din următoarele: încă dăinuesc rămăşițele nenorocirii şi hotărîrea împăratului e încă nedesluşită, şi toți fruntaşii politici ai cetății sunt încă în lanțuri, şi totuşi, mulți din locuitorii oraşului nostru, în dorul lor de a se scălda, aleargă la râu şi acolo fac o mie şi una de pozne, se dedau desfrâului, se zbenguiesc şi joacă, târind femeile după ei. Dar cum pot fi iertați aceştia, cum pot să se desvinovățească? De ce mustrare şi pedeapsă nu-s ei vrednici? Fruntea cetății e în închisoare, mădularele noastre (cetățenii de mijloc) sunt în surghiun, osânda faptelor săvârşite aci nu se ştie încă cum va fi, şi tu joci, şi şi te sbengui, şi râzi? — Nu putem sta neîmbăiați, o să-mi spună vreunul. — Ce vorbă neruşinată! Ce vorbă mojică şi stricată! Ia spune-mi: Câte luni sunt (de când nu v-ați îmbăiat)? Câți ani? N-au trecut nici trei săptămâni, de când eşti oprit de la băi, şi te văicăreşti de parcă ai fi stat un an

de zile nespălat. Tot aşa erai de pretinzător — ia spune-mi — şi când aşteptai năvala ostaşilor, când, în fiece zi, îţi vedeai moartea cu ochii, când fugeai spre pustie şi alergai pe culmile munţilor? Dacă ţi-ar fi propus atunci cineva ca să stai un an întreg neîmbăiat, cu condiţia să scapi de această frică, nu ai fi primit bucuros şi n-ai fi răbdat? Şi în loc să mulţumeşti lui Dumnezeu care te-a scăpat de toate astea fără nici o pagubă, iarăşi te zbengueşti şi te obrăzniceşti, şi, după ce a trecut teama, ai căzut iarăşi la o trândăvie şi mai mare ca înainte? Aşa de puţin te-a sguduit nenorocirea, că încă mai pofteşti băi? Şi chiar dacă băile s-ar lăsa slobode (pentru scăldători), nu ar fi îndestulătoare chiar primejdia în care se zbat cei închişi ca să-i înduplece chiar pe acei ce nu-s atinşi de această năpastă, de a-şi uita de orice desfătare (în aceste vremuri)? E vorba de viaţă şi de moarte, şi tu îţi aduci aminte şi vrei să te dai desfătărilor? Acuma faci pe mândru după ce ai scăpat? Ia seama să nu te înconjuri cu o pricină de pedeapsă mai mare şi să nu chemi iarăşi la tine cu mai multă străşnicie ameninţarea acum plecată şi să nu păţeşti la fel cu demonii de care vorbeşte Hristos: adică, după ce a ieşit duhul necurat şi găseşte mai în urmă casa (din care ieşise) goală şi măturată, luând cu sine alte şapte duhuri mai rele ca el, întră din nou în sufletul omului aceluia şi starea lui de pe urmă ajunge mai rea decât cea dintâi (Luca 11, 24—26).

Să ne temem, deci, şi noi ca nu cumva, după ce am scăpat de cele de mai înainte, să ne atragem, după aceea, prin nepăsarea noastră (faţă de cele sfinte), şi nişte necazuri mai mari ca cele trecute. Ştiu că voi sunteţi străini de această nebunie ; dar astâmpăraţi şi pe cei svăpăiaţi, pedepsiţi-i, cuminţiţi-i, ca întotdeauna să ne bucurăm, precum a poruncit Pavel, pentru ca şi în viaţa aceasta şi în cea viitoare să avem parte de multă răsplată şi pentru îndreptările noastre, şi pentru grijile ce am avut-o de alţii, prin harul şi îndurarea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cuTatălui împreună cu Sfântul Duh slavă, cinste şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Predica a XIX-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XIX-a

Ţinută în Dumineca „Mântuitei", în faţa celor veniţi de la ţară; şi despre aceea că nu trebuie să jurăm

Despre data acestei predici e îndoială. Unii cred că a fost ţinută în Dumineca a 5-a a postului celui mare, alţii că ar fi fost ţinută în a 5-a Duminecă după Paşti, sau prima Duminică înainte de înălţare, Duminica ce s-ar fi numit a „Mântuitei"

1. V-aţi înfruptat din ospăţul Sfinţilor Mucenici în aceste zile trecute; v-aţi săturat din praznicul cel duhovnicesc; aţi săltat săltările cele cinstite; aţi văzut coastele deschise, măruntaiele spintecate, sângele curgând de pretutindeni şi tot felul de cazne; aţi văzut firea omenească dovedindu-se mai presus de fire, şi cununi împletite din sânge; aţi cântat într-un cor măreţ,.fiind conduşi prin toate părţile oraşului de către acest măreţ conducător*; însă pe noi boala ne-a silit, împotriva voinţei noastre, să rămânem acasă.

* Este vorba aici de episcopul Fiavian, care a slujit şi a ținut şi o predică la această sărbătoare a Sfinților Mucenici, cu care prilej s-a făcut şi o procesiune în oraş.

Dar, măcar că n-am luat parte la serbare, am luat parte la desfătarea voastră; deşi n-am fost de față la acea cuvântare, dar am gustat din bucuria voastră. Căci puterea iubirii e atât de mare, încât face pe cei ce nu gustă ceea ce au gustat alții, să se veselească deopotrivă cu cei ce au gustat, învățându-ne să socotim bunurile aproapelui ca fiind îndeobtşte ale noastre. De aceea, măcar că am rămas acasă, mă bucuram împreună cu voi, şi, netrecându-mi boala pe deplin, m-am sculat şi am alergat la voi, ca să văd mult doritele voastre fețe şi să iau parte la sărbătoarea de azi. Căci socot că ziua de azi e o sărbătoare foarte mare, din pricină că sunt de față frații noştri care astăzi ne-au cinstit oraşul şi ne-au împodobit, prin aflarea lor aci, biserica. E un norod care după limbă ne e străin(1), după credință însă, la fel cu noi, un popor aşezat, care duce a viață cuminte şi vrednică.

1). Țăranii din jurul Antiohiei vorbeau siriaca.

La aceşti oameni n-ai să vezi priveliştea nelegiuirii, nici întreceri de cai sau femei stricate, nici cealaltă zarvă din oraş; la ei orice fel de destrăbălare e alungată, şi peste tot înfloreşte cumintea bunăcuviință. Pricina acestui lucru e că traiul lor e plin de trudă şi au ca dascăl de virtute şi cumpătare lucrarea pământului, un meşteşug pe care cel dintâi l-a adus în viața noastră Dumnezeu. Căci, înainte de păcat, când Adam se bucura de multă libertate, i s-a poruncit să se îndeletnicească cu oarecare lucrare a pământului, nu prea grea — ce-i drept — nici cerând multă trudă, dar aducând cu sine multă înțelepciune. „L-a pus pe dânsul ca să lucreze şi să păzească raiul” (Facerea 2, 15).

Pe fiecare din aceşti țărani îi poți vedea, când înjugând boii, mânând plugul şi trăgând brazdă adâncă, când suindu-se în amvonul cel sfânt şi arând sufletul ascultătorilor(1); când tăind cu coasa spinii din ogor, când stârpind, prin cuvântarea lui, păcatele din suflete- Căci lor <nu le e ruşine de lucru, ci le e ruşine de trândăvie, fiindcă ştiu că aceea e mama tuturor relelor şi că de la început a învățat păcatul pe cei ce au îndrăgit-o. Aceştia se îndeletnicesc cu cea mai bună filosofie, dovedindu-şi virtutea lor, nu prin haina ce-o poartă, ci prin felul lor de a gândi. Filosofii păgâni nu se arată întru nimic mai buni ca mimii(2) sau ca acei ce se îndeletnicesc cu jocul de teatru, care nu pot să se laude decât cu mantia, barba şi cu toiagul lor; aceştia (țăranii) dimpotrivă, nesinchisindu-se de toiag, de barbă şi de celelalte straie, şi-au împodobit sufletul cu adevăratele învățături ale filosofiei, şi nu numai cu vorba, dar şi aievea, prin fapte.
1) Cu plugul cuvântării sale — o expresiune figurată obişnuită fn vechea poezie greacă.
2) Actori care joacă numai cu gestul, fără cuvinte, ca la cinematograful mut.

Şi dacă ai întreba pe unul din aceştia, care trăiesc din plugărie şi-şi petrec vremea numai cu sapa şi plugul, despre dogmele despre care filosofii, după ce au colindat atâta şi şi-au irosit atâtea cuvântări, nu pot să-ți dea un răspuns sănătos. Îți va răspunde la toate cu deamăruntul şi cu mult tâlc. Şi de mirare e nu numai aceasta, dar şi aceea că şi prin fapte întăresc credința în dogme. Şi anume, cum că sufletul nostru e nemuritor şi că vom da socoteală de faptele noastre de aici, şi că ne vom înfățişa la județul cel groaznic, de acestea toate cugetul lor e pe deplin convis şi toată viața şi-au întocmit-o potrivit cu aceste nădejdi; ei se ridică mai presus de orice paradă lumească, învățați de Sfânta Scriptură că: „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt

deşertăciune” şi nu cască gura la lucrurile ce numai la înfăţişare par strălucitoare. Aceştia ştiu să cugete adânc despre Dumnezeu, aşa cum a poruncit Dumnezeu. Şi dacă, luând pe unul din aceştia (ţărani), l-ai pune de faţă cu un filosof păgân (dar acum nu se găseşte nici unul(3); dacă, zic, după ce ai aduce unul din aceşti ţărani şi totodată ai răsfoi cărţile vechilor filosofi şi ai pune laolaltă răspunsul acestor oameni cu părerile acelor filosofi de atunci, ai vedea ce mare e sminteala acelora şi cât de mare e înţelepciunea acestor plugari întradevăr unii din filosofi spun că nu e nici o Pronie pe lume, că lumea nu e făcută de Dumnezeu, că virtutea nu îşi este sieşi de ajuns, ci că (pentru întregirea virtuţii) avem nevoie de bani, de neam mare şi de strălucirea din afară şi de altele încă mai de râs decât acestea; aceşti plugari însă şi despre pronie, şi despre judecata ce va să vie, şi despre facerea lumii de către Dumnezeu, care din nimic a făcut totul, judecă foarte adânc, măcar că n-au avut nicicând prilejul de a veni în atingere cu această ştiinţă din afară (ce se învaţă în şcolile păgâneşti).
3). Pentru că de frica pedepselor fugiseră din oraş.

De aici oricine poate să vadă puterea lui Hristos, care pe nişte oameni simpli şi fără carte îi face să fie cu atât mai presus în înţelepciune decât cei ce se fălesc cu filosofia, cu cât vedem că oamenii maturi sunt mai cuminţi decât copiii mici. Căci ce pagubă poate să-i ajungă pe astfel de oameni de pe urma stângăciei felului lor de a vorbi, dacă cugetele li-s pline de înţelepciune? Şi cu ce folos se aleg păgânii de pe urma studiului vorbirii frumoase, dacă cugetul Ior e gol de gânduri? Asta e ca şi cum cineva ar purta o sabie cu mânerul de aur, însă cu o lamă mai proastă decât orice plumb. Tot astfel şi limba acestor (vorbitori cu meşteşug) e împodobită cu vorbe şi cu nume, mintea însă le e plină de multă slăbiciune şi la nimic trebuincioasă; la aceşti (ţărani) filosofi e tocmai dimpotrivă; mintea le e plină de multă înţelepciune duhovnicească şi viaţa le e potrivită cu credinţele (pe care le mărturisesc), La ei nu sunt muieri desfrânate, nici veşminte împodobite, nici boieli şi sulimanuri, ci orice stricăciune de acest fel e alungată de la ei. în felul acesta mai uşor aduc la ascultare norodul care li-i supus şi cu multă râvnă păzesc legea lui Pavel, care ne porunceşte să avem veşminte (4) şi mâncare şi să nu umblăm după mai mult.
4) 1 Tim. 6, 8.

La ei nu e obiceiul „dresurilor” care amăgesc mintea, ci, pământul, dând naştere la felurite plante, le pregăteşte mirosul florilor cu mai mult meşteşug decât orice negustor de parfumuri. De aceea la ei trupurile împreună cu sufletele se bucură de o sănătate deplină, pentru că au alungat orice lux de prisos, sunt scutiţi de vătămările aduse de beţie şi mănâncă atât cât le trebuie să-şi ducă viaţa. Aşadar, uitându-ne la haina lor, să nu-i dispreţuim, ci să ne minunăm de mintea lor. Ce folos aduce veşmântul din afară, când sufletul e îmbrăcat mai prost ca orice cerşetor? Pe un om trebuie să-l lauzi şi să-l admiri, nu după haine, nici chiar după trup, ci după sufletul lui.

2. Să le fie deci ruşine păgânilor cu filosofii lor şi cu înţelepciunea lor mai păcătoasă decât orice nebunie; să se dea la o parte şi să se ascundă. La ei, filosofii, în tot timpul vieţei lor, abia câtorva ucenici au putut să le împărtăşească ideile lor şi la cea mai mică primejdie i-au pierdut şi pe aceştia; dar ucenicii lui Hristos, pescari, vameşi şi lucrători de corturi, în puţini ani au adus toată lumea la credinţa lor, şi, cu toate că se iveau primejdii nenumărate, propovăduirea lor nu numai că nu s-a stins, dar înfloreşte şi sporeşte mereu, şi ei au învăţat înţelepciunea pe nişte oameni simpli, plugari sau ciobani. Aceştia, pe lângă celelalte toate, având înrădăcinate în sufletul lor şi bunătatea, pricina tuturor bunurilor, s-au grăbit să vină la noi, alergând atâta drum, ca să vină aci şi să ne îmbrăţişeze.

Haide, aşadar, şi noi pentru aceste daruri, adică pentru dragostea şi iubirea lor, dându-le merinde de drum, să-i trimitem acasă şi iarăşi să vorbim despre jurăminte, pentru ca să se smulgă din rădăcina, din inima fiecăruia, acest păcătos nărav. Mai întâi însă vreau să vă aduc aminte de câteva din cele spuse mai înainte. După ce, anume, Iudeii au scăpat din acea robie asiriană şi s-au întors acasă, „am văzut—zice prorocul — o coasă zburând, lungă de douăzeci de coți, şi lată de zece coți" şi ei au auzit pe prorocul ce-i învăța zicând: „Acesta este blestemul ieşit pe fața pământului, şi intrând în casa celui ce jură strâmb, va mistui toate lemnele şi pieirile ei" (Zah. 5, 2. 4). Şi după ce am citit atunci acestea, ne întrebam de ce coasa prăpădeşte, nu numai pe cel ce a jurat, dar şi casa lui? Şi am spus că pricina e că Dumnezeu vrea ca urmele pedepsei date pentru păcate foarte grele să rămână neşterse, ca să poată după aceea cuminți pe toți. Deoarece, prin urmare, cel ce-a jurat strâmb, după ce moare, trebuie îngropat şi dat îndărăt sânului pământului, de aceea pentru ca odată cu trupul să nu dispară şi răutatea săvârşită, blestemul a făcut din casa lui o dărâmătură, pentru ca trecătorii toți, văzând-o şi întrebând de pricina acestui lucru, să se ferească de a face la fel. Aşa s-a întâmplat şi cu Sodoma; căci după ce s-au aprins ei între ei unul de dorul celuilalt, fu ars şi pământul lor de către focul trimes de sus, căci Dumnezeu voia ca şi pedeapsa acestui păcat să rămână de-a pururi. Şi ia uită-te la bunătatea lui Dumnezeu: n-a îngăduit ca păcătoşii aceia să fie arşi întruna până în ziua de azi ci, după ce i-a ars, i-a acoperit, dar arzând fața pământului a pus-o la îndemâna tuturor celor ce vor voi să vadă şi înfățişarea locului acela care sfătuieşte acum, mai limpede decât orice glas, pe toate leaturile următoare, şi doar că nu strigă, zicând: „Nu cutezați ca Sodoma, ca să nu pățiți ca Sodoma". Cuvântul singur nu atinge aşa de adânc cugetul, ca priveliştea îngrozitoare ce păstrează în toate vremurile urmele nenorocirii Şi mărturisesc cei care au fost în locurile acelea, oameni care, auzind adesea Scriptura vorbind de aceste lucruri, nu se temeau; dar după ce au sosit acolo şi s-au suit în acel loc şi au văzut fața acelui loc nimicită, şi au zărit numai pârjol, iar pământul nicăieri, ci numai pulbere şi cenuşă,, au plecat de acolo înspăimântați, iar din pricina acelei privelişti sufletul li s-a umplut de învățătura cumpătării. Căci şi felul pedepsei a fost asemenea cu felul păcatului: După cum aceia născociseră o împreunare nerodnică, ce nu sfârşea cu facerea de copii, tot aşa a făcut şi Dumnezeu pedeapsa, făcând pământul nerodnic cu totul şi lipsit de orice poamă. Tot astfel a amenințat cu prăpăd casele celor care jură, pentru ca prin pedepsirea acestora să cumințească şi pe alții.

3. Voi arăta astăzi, nu una, două sau trei case dărâmate din pricina jurămintelor, ci un oraş întreg şi un popor iubitor de Dumnezeu şi un norod ce totdeauna se folosea de multă prevedere, un neam ce a scăpat din multe primejdii. Într-adevăr, Ierusalimul, oraşul Iui Dumnezeu, cel care avea chivotul cel sfânt şi toată acea închinare, unde erau prorocii şi harul Duhului şi tablele legii şi vasul cel de aur, oraşul unde îngerii se arătau adesea, cetatea aceea care după atâtea războaie şi duşmani ce au năvălit împotriva ei, înconjurată fiind ca un zid de oțel, îşi bătu joc de toți aceia şi nu suferi nici un rău. Şi nu numai aceasta e de mirare, dar ea adesea după ce a înfrânt pe duşmani, i-a luat la goană şi s-a bucurat de atâta ocrotire din partea Celui de Sus, încât şi Dumnezeu i-a spus: „Am găsit pe Israel ca pe nişte struguri în pustie. Am privit pe părinții lor ca pe cele dintâi roade ale unui smochin de primăvară" (Osea 9, 10). Şi iarăşi despre aceeaşi cetate: „Ca roadele în vârful unui măslin înalt când se zice: să nu le strici." (Isaia 65, 8).

Dar totuşi, oraşul iubit de Dumnezeu, care a căpătat iertare pentru atâtea greşeli şi care, pe când toți erau duşi în robie, singur a putut scăpa de jug străin, odată, de două ori, şi de multe ori, în cele din urmă, din pricina unui jurământ a ajuns şi el în robie. Cum? Vă voi spune. Era la ei un

rege numit Sedechia, care a jurat lui Nabucodonpsor că o să rămână în prieteşug şi tovărăşie cu el, după aceea însă s-a lepădat de el şi a fugit la regele Egiptului bătându-şi joc de jurământul făcut. însă a păţit multe grozăvii, pe care le veţi auzi. Însă mai întâi să vă spun parabola prin care prorocul a întrevăzut toate acestea. „A fost cuvântul lui Dumnezeu—zice prorocul—grăind către mine. Fiu al omului, povesteşte o poveste şi spune o parabolă şi zi: Acestea le spune Adonai Domnul: Pajura cea mare, cu aripi întinse, cea mare în întinderea ei, cea plină de ghiare'* (Ezech. 17, 1—3), Prin pajură a înţeles pe regele Asirienilor; a spus că e mare şi cu aripi întinse, şi de o mare întindere şi cu multe ghiare, din pricina oastei numeroase şi a repeziciunii cu care a făcut năvala; căci după cum pajura are ca arme ghiarele şi aripile, tot aşa regii au pe ostaşi şi caii, Această pajură—zice prorocul mai departe—are năzuinţa să intre în Liban. Ce înseamnă năzuinţa? —Voia, gândul, iar prin Liban a înţeles Iudeia, pentru că aceasta e aşezată lângă acest munte. Apoi voind să vorbească de jurăminte şi legăminte, zice: „A luat din sămânţa ţării şi a pus-o într-un pământ roditor, ca să se înrădăcineze în apă multă. Şi a pus-o ca să fie la vedere. Şl a încolţit şi s-a făcut un butuc de viţă slab şi mic, şi şi-a îndreptat viţele spre ea (pajura) şi rădăcinile îi erau sub aceasta" (1).
1). Ezechia 17, 5. 6.

Prin butucul de viţă a înţeles cetatea Ierusalim; zicând apoi că şi-a întins viţele spre pajură şi că rădăcinile ei erau sub aceea, a vrut să înţeleagă legămintele şi tovărăşia ce o avea cu aceea, şi că s-a avântat spre aceea. Apoi, voind să arate nedreptatea, zice: „Şi a mai fost o pajură — vorbind de regele din Egipt — mare şi cu aripi mari şi multe ghiare; şi iată că din pământul unde era sădită, viţa aceasta şi-a întins cârceii spre ea şi viţele, împletindu-se cu ea, ca să-i aducă mai multă umezeală. De aceea am zis: Acestea Ie spune Domnul Adonai: îi va prii viţei? (se întreabă adică, acum după ce ea, Iudeia, şi-a călcat jurământul şi legămintele) va putea sâ trăiască, să scape şi să nu cadă jos"? Şi voind să arate că nu va fi aşa, ci va pieri oricum din pricina jurământului, vorbeşte despre pedeapsă însăşi şi-i arată pricina: mRădăcinile ei — zice — cele fragede şi rodul ei va putrezi şl se vor usca toate câte încolţesc din ea" (Ezech. 17, 9). Şi voind să arate că nu de omenească putere va fi dărâmată (cetatea), ci pentru că şi-a înduşmănit pe Dumnezeu din pricina acelor jurăminte, a adăugat: „Nu cu un braţ puternic, nici cu mult norod, ca s-o smulgă din rădăcină" (v, 9), Aceasta e pilda, şi tâlcul pe care i-l dă el, e următorul: „latâ vine regele Babilonului asupra Ierusalimului" (Tot acolo, v. 12). Apoi după ce a spus mai multe, pomeneşte şi de jurăminte şi legăminte zicând; „Şi va face cu el legământ". Apoi, pomenind şi de răzvrătire, zice; „Şi se va lepăda de el trimeţând soli în Egipt, ca să se dea cât şi multă oaste". Şi apoi adaogă, arătând că toată nenorocirea s-a întâmplat din pricina jurământului: „Pe viaţa mea că în ţara regelui ce l-a pus să domnească, al cărui jurământ ha nesocotit şi al cărui legământ l-a călcat, în mijlocul Babilonulut va muri, şi nu cu multă oaste, nici cu mult norod, pentru că a călcat jurământul, nesocotind legământul meu; pentru că şi-a călcat jurământul şi nu s-a ţinut de legământ, voi face să se întoarcă aceasta în capul lui şi voi arunca mreaja mea peste el" (v. 13. 15-20). Vezi cum a spus, nu o dată, nu de două ori, ci de mai multe ori că acela a păţit toate astea din pricina jurământului? Dumnezeu e fără milă când e vorba de călcarea jurămintelor. Şi nu numai din pedeapsa trimeasă acelei cetăţi din pricina jurământului, ci şi din zăbava şi întârzierea aceea poţi să înţelegi, cât de mult ţine Dumnezeu ca jurămintele să nu fie călcate. Căci zice Scriptura; „În al nouălea an al domniei Iui Sedechia, în a zecea zi a lunii a doua, Nabucodonosor, împăratul Babilonulul, a venit cu toată oştirea lui împotriva Ierusalimului, a tăbărît înaintea lui şi a ridicat întărituri de jur împrejur. Cetatea a fost împresurată până la al unsprezecelea an al domniei regelui Sedechia. În ziua a noua a lunii a patra era mare foamete în cetate şi nu era pâine

pentru popor sâ mănânce. Atunci s-a făcut o spărtură în cetate" (IV Regi 25, j-4). Putea să-i dea pe ei din prima zi pe mâna duşmanului, şi să-i facă supuşi acestuia, dar a îngăduit ca să se piardă vremea şi ei să fie urgisiți de o împresurare foarte grea, pentru ca norodul, fiind pedepsit şi din afară prin spaima oştilor şi dinăuntru prin foametea ce bântuia oraşul, să fie silit a da pe rege în mâna barbarilor, ca să aducă ceva leac păcatului; şi ca să ştii că acesta e adevărul, şi nu vreo presupunere de a mea, auzi ce-i spune Dumnezeu prin prorocul Său, şi ce-i zice : „Dacă te vei duce (ca să te supui) spre căpeteniile împăratului din Babilon, va trăi sufletul tău şi cetatea aceasta nu va fi dată focului, şi vei trăi atât tu cât şi casa ta. Dacă însă nu te duci la căpeteniile Babilonului, va fi dată cetatea pe mâna Haldeilor şi o vor arde cu foc şi nu vei scăpa din mâinile lor. Şi a zis regele (Sedechia) către Ieremia: Mă tem de Iudeii care au trecut la Haldei, sâ nu mă dea în mâinile lor şi să-şi râdă de mine. I-a răspuns lui Ieremia zicând: Nu te vor da. Ascultă de glasul Domnului, prin care ei vorbesc ție, şi îți va fi mai bine şi sufletul Meu va trăi. Iar dacă nu vrei să ieşi din cetate (spre a te duce Ia căpeteniile Babilonului), iată ce mi-a destăinuit Domnul: Iată, toate femeile care au rămas în casa regelui Iuda vor fi duse la căpeteniile oastei împăratului Babilonului şi vor zice: Oamenii tăi cei împăciuitori te-au înşelat şi te-au înduplecat, dar când ai ajuns în noroiul alunecător, au fugit de tine. Toate femeile şi copiii tăi vor fi duşi la Haldei şi nici tu nu vei scăpa din mâna lor, pentru că vei fi prins de mâna împăratului Babilonului şi cetatea aceasta va fi arsă cu foc" (Ieremia 38, 18—23). Regele nu a ascultat de spusele lui Ieremia ci a stăruit în păcat şi nedreptate, iar după trei ani Dumnezeu a dat cetatea în mâinile duşmanilor, dovedind îndurarea Sa şi sufletul nerecunoscător al aceluia. Şi întrând cu mare uşurință duşmanii au dat foc la casa lui Dumnezeu, la a regelui şi la casele din Ierusalim, iar la orice casă mai mare a pus foc mai marele bucătarilor, şi tot el a dărâmat zidul Ierusalimului. Peste tot pârjolea focul barbar, mânat de jurământul cel strâmb, care ducea flacăra de jur împrejur. Pe poporul rămas în cetate şi pe cei ce trecuseră de partea regelui i-a luat de aci mai marele bucătarilor (regelui din Babilon). „Haldeii au sfărâmat stâlpii de aramă din casa Domnului, temeliile, marea cea de aramă, care era în casa Domnului; şi au luat lighenele şi ceştile şi cupele şi cădelnițele şi toate vasele de aramă în care slujeau; au mai luat şi căldările şi paharele de aur şi argint, toate; doi stâlpi şi temeliile şi marea pe care a făcut-o Solomon în casa Domnului, Ie-a luat Nabuzardan, mai marele bucătarilor. Şi-au dus şi pe cel dintâiu preot, pe Sarata, şl pe al doilea preot, pe Sofonia şi pe cei trei păzitori care stăteau de strajă la prag, iar din cetate pe un eunuc care are sub porunca lui pe oamenii de război şi pe cinci bărbați din cei care vedeau fața regelui şi pe Safan, mai marele oştirilor, şi pe logofăt şi pe şaizeci de oameni; i-a luat pe el şi i-a dus la Babilon, iar împăratul Babilonului i-a lovit şi i-a omorât" (IV Regi 25, 13—21).

Adu-ți aminte de coasa care zboară şi se odihneşte în casa celui ce jură, şi-i mistuie pereții şi lemnele şi pietrele; adu-ți aminte cum jurământul acesta a întrat în oraş şi a dărâmat case şi templul şi ziduri şi clădirile mărețe şi a făcut din toată cetatea un morman de moloz şi cum nici vasele sfinte şi nimic altceva n-a putut să scape de pedeapsă şi osândă, pentru că se călcase jurământul. Cetatea se mistuia în chip aşa de jalnic, iar regele pățea lucruri şi mai jalnice şi mai triste; precum coasa sburătoare prăpădea clădirile, tot aşa l-a mistuit şi pe acesta, când fugea. „A ieşit regele noaptea din cetate pe drumul porții—zice Scriptura — şl Haldeii au înconjurat cetatea şi oastea Haldeilor l-a urmărit pe rege şl l-a prins şi s-au dus la împăratul Babilonului. Şi împăratul Babilonului a ținut judecată cu dânsul şi a ucis pe feciorii Iui în fața lui şi pe Sedechia I-a orbit, l-a legat în lanțuri şi l-a dus Ia Babilon" (IV Regi 25, 4—7).

Ce înseamnă: a ținut judecata cu el? I-a cerut socoteala, l-a judecat şi mai întâi i-a junghiat feciorii, ca să-şi vadă Sedechia propria nenorocire, şi după ce acesta şi-a văzut năpasta, l-a orbit. Şi de ce s-a făcut acest lucru? Ca suferința lui să slujească drept învățătură barbarilor şi Iudeilor ce locuiau acolo, ca, văzându-l pe acest schilod, să ştie ce mare rău e jurământul; şi nu numai aceştia, dar şi toți aceia care locuiau pe lângă drum, zărindu-l orb şi în cătuşe, să învețe greutatea păcatului după mărimea nenorocirii. De aceea un alt proroc zice: „Nu va vedea BabiIonul" (Ezech. 12, 15); iar altul: „va fi adus la Babilon" (Ierem. 32, 5). Aceste prorocii par că se bat cap în cap, dar nu e aşa, ci amândouă sunt adevărate. Căci într-adevăr a fost dus la Babilon, dar n-a văzut Babilonul.— Cum de nu I-a văzut? — pentru că a fost orbit în Iudeia, căci acolo a fost călcat jurământul, acolo a fost judecat şi tot acolo şi-a luat osânda. Dar cum a fost dus în Babilon? Ca prins de război. Deoarece două erau pedepsele: robirea şi orbirea, prorocii şi le-au împărțit între ei şi unul a zis: Nu va vedea Babilonul, vorbind de orbirea lui, iar celălalt spune: Va fi dus la Babilon, voind să vorbească de prinderea lui.

4. Ştiind aceasta, fraților, şi punând alături cele spuse acum cu cele de mai înainte, să încetăm — vă rog din tot sufletul pe voi toți — cu acest rău obicei. Căci dacă în Vechiul Testament, când Evreii nu erau supuşi la o disciplină prea aspră, ci li se îngăduiau multe, a fost o mânie aşa de mare pentru un singur jurământ, şi atâta prăpăd şi robie, ce e firesc să pățească acei care jură, acum, după ce s-a dat legea nouă care opreşte jurământul şi a sporit numărul poruncilor? Căci nu e vorba numai să ne adunăm aici în sobor şi să auzim ce se spune. Ba încă păcatul e şi mai mare şi pedeapsa neapărată, pentrucă, deşi auzim într-una, nu facem ce ni se spune. Ce dezvinovățire sau iertare vom putea avea, când noi, întrunindu-ne aici din cea mai fragedă vârstă şi până la adânci bătrânețe şi având parte de atâta învățătură, rămânem deopotrivă cu aceia (dinaintea Legii celei Noi) şi nu ne ostenim să ne îndreptăm nici o greşeală? Să nu mi se arunce înainte obiceiul. Tocmai de aceea mă supăr şi mă mânii că nu suntem în stare să biruim un obicei. Apoi dacă nu vom birui obiceiul cum vom birui pofta? Rădăcina aceasta îşi are începutul în firea noastră, căci a pofti e un lucru firesc; a pofti ceva rău, însă, asta ține de voia omului. Ci faptul de a jura nu şi-a luat începutul din voință, ci numai din lenea şi nepăsarea noastră.

Şi ca să afli că păcatul acesta a propăşit atâta, nu prin greutățile lucrului în sine, ci din pricina nepăsării noastre, să ne gândim câte lucruri mult mai grele ca acestea izbutesc oamenii, şi asta, fără să se aştepte de aici la vreo răsplată; să ne gândim câte porunci a dat diavolul, cât de grele, cât de trudnice şi nici o greutate n-a stat piedică la împlinirea lor. Ce poate fi mai greu — ia spune-mi-—decât ca un tânăr lăsându-se pe mâna acelor ce vor să-l înmoaie şi să-i mlădieze mădularele, să râvnească cu toată osârdia ca să-şi încovoaie şi să-şi răsucească tot trupul pe pământ ca o roată şi pe de altă parte, prin învârtirea ochilor şi a mâinilor cât şi prin alte răsuciri, să fie silit a ajunge ca o ființă de parte femeiască, fără să țină socoteală nici de greutatea acestor deprinderi, nici de ruşinea ce întovărăşeşte astfel de lucruri ? Şi iarăşi, cine nu s-ar minuna când ar vedea pe cei din circ, care se slujesc de mădularele lor ca de nişte aripi? Iar cei care aruncă, rând pe rând, săbii în aer şi le prind iar de mâner, pe cine dintre aceia care nu vor să rabde nici o trudă pentru virtute, n-ar face de ruşine? Ce să mai zicem de acei oameni care purtând o prăjină pe frunte, ca un copac înrădăcinat în pământ, aşa o poartă de nemişcată? Dar nu numai aceasta e de mirare, ci şi aceea că (aceşti oameni) pun băiețaşi mici, în vârful prăjinei (într-un coş) ca să se lupte între ei şi prăjina aceea, care rămâne nemişcată, e purtată, mai sigur de cât de orice altă legătură, nu de mâini sau de vreo altă parte a trupului, ci de frunte numai. Altul merge pe o frânghie subțire cu atâta siguranță, ca şi acel ce aleargă în câmp deschis. Şi

totuşi, aceste lucruri pe care abia dacă gândul le rabdă, au ajuns cu putinţă, mulţumită deprinderii. Întâlnim aşa ceva la jurăminte, ia spune-mi? vreo greutate? vreo asudare? vreun meşteşug? vreo primejdie?—Numai puţină osteneală şi tot lucrul s-a isprăvit. Nu-mi spune că în cea mai mare parte ai izbutit; dacă n-ai izbutit în totul, închipue-ţi că n-ai făcut nimic, căci acest niţel, dacă-l laşi de capul lui, va strica tot restul. Adesea oamenii, când clădesc case şi pun acoperişul, dacă o singură ţiglă a fost smulsă din locul ei şi ei n-au luat seama, au prăpădit toată casa. Ai putea să vezi că se întâmplă la fel şi cu veşmintele; şi aici, o mică gaură, dacă n-a fost cusută, face o mare ruptură. Aşa se întâmplă adesea şi cu râurile repezi de munte: numai un mic drum să-şi deschidă şi apoi aduc cu ele un torent întreg. Şi tu, aşadar, dacă te-ai întărit din toate părţile şi rămâne numai o mică spărtură, astupă-o şi pe aceasta diavolului, ca să fii sprijinit din toate părţile. Ai văzut coasa? ai văzut capul lui loan? Ai auzit povestea cu Saul? Ai auzit de felul cum au fost duşi în robie Iudeii? Pe lângă acestea toate ai auzit cuvântul lui Hristos care spune, că nu numai a jura strâmb, ci chiar singurul fapt de a jura oricum este ceva diavolesc şi o uneltire pe de-a-ntregul a Celui Rău? Ai auzit că totdeauna după jurăminte urmează călcarea jurământului? Adunând aşadar, toate astea la un loc, scrie-le în cugetul tău. Nu vezi că femeile şi copiii ca un semn de mare pază pentru ei, îşi leagă de gât Evanghelia şi o poartă cu sine oriunde ar merge? Tu scrie-ţi în cuget poruncile Evangheliei şi legile ei. Aici nu e nevoie de aur şi averi, nici să cumperi carte, ci e vorba numai să ai voinţă şi un suflet treaz, şi vei avea o Evanghelie mai sigură, nu purtând-o pe dinafară, ci ascunzând-o în cămările sufletului. Drept aceea, când te scoli din pat şi ieşi din casă, spune-ţi-o în gând această poruncă: „Eu vă zic vouă să nu juraţi nicidecum” (Mat. 5, 34), şi zisa aceasta iţi va fi drept învăţătură; nici nu e nevoie de mare osteneală, ci numai de puţină luare aminte. Şi că aşa e, se vede din următoarele: cheamă-l pe feciorul tău şi sperie-l, ameninţându-l cu o bătaie grozavă dacă nu păzeşte această poruncă, şi vei vedea că de îndată se va lăsa de acest obicei. Dar atunci nu e ciudat lucru, ca băieţii cei mici, de teama noastră, să păzească porunca, şi noi să nu ne temem de Dumnezeu atât cât se tem copiii noştri de noi? Ce spuneam, deci, mai înainte, aceasta vă spun şi acum. Să ne facem noi lege nouă înşine, şi oricum, împinşi de nevoie, vom birui lesne, ne vom împodobi pe noi şi vom împodobi şi cetatea. Gândeşte-te numai ce lucru mare e să se audă în toată lumea că la Antiohia a biruit o datină potrivită creştinului şi nu vei auzi pe nimeni jurând, ori la cât de mare nevoie ar ajunge. Apoi vor auzi cetăţile vecine, şi nu numai cetăţile vecine, dar svonul acesta va ajunge la marginile pământului, căci e de prevăzut că negustorii ce locuiesc aici printre noi, ducându-se în altă parte, vor vesti şi altora toate acestea. Aşadar, precum când laudă alte cetăţi, pomenesc de limanurile ei, de târgul şi de belşugul ei de mărfuri, celor care pleacă de aici spuneţi-le să vestească, că ceea ce e aici la Antiohia nu se poate vedea în nici un alt oraş; că locuitorii din acest oraş ar voi mai bine să li se taie limba din gură, decât să facă un jurământ Aceasta va fi podoaba şi întărirea voastră; dar nu numai atât, ci vă va aduce şi mare răsplată, căci toţi ceilalţi se vor întrece cu voi şi se vor lua după voi. Şi dacă cel care a câştigat doar un suflet sau două capătă atâta răsplată, ce simbrie vor dobândi acei care au învăţat toată lumea?

Drept aceea trebuie să vă osteniţi, să veghiaţi şi să fiţi trezi, ştiind că noi vom căpăta cea mai mare plată nu numai pentru îndreptările noastre, ci şi pentru că i-am îndreptat pe alţii, şi că vom avea parte de multă bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu, pe care, cu ajutorul celui de Sus necurmat bucurându-ne fie ca să dobândim împărăţia cerurilor, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, a căruia este slava şi puterea împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Predica a XX-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XX-a

Ca să ne pregătim de împărtăşanie nu e deajuns postul, ci e nevoie şi de virtutea sufletului; cum trebuie să uităm supărările ce ni sau făcut, lege la care Dumnezeu ține foarte mult, pentru că cei ce țin mânia sunt chinuiți şi înainte de iad. Despre cum trebuie să ne ferim de jurăminte şi despre aceia care nu s-au dezbărat de acest nărav

Ținută cu zece zile înainte de Paşti, care, în acel an, cădeau la 25 Aprilie

1. Vremea se grăbeşte spre sfârşitul postului. Drept aceea şi noi, mai cu multă osârdie să ne dedăm virtuții; căci precum cei care, la alergări prin aceea că au înconjurat locul de alergare de multe ori, nu se aleg cu nici un folos, dacă nu izbutesc să capete premiul; tot aşa şi noi, cu nimic nu ne vom alege din toate trudele şi ostenelile ce ne-am dat cu postul, dacă nu putem să gustăm cu cugetul curat din Sfânta Masă, De aceea am postit postul de patruzeci de zile, şi ne-am adunat de atâtea ori aici ascultând rugăciunile şi predica, pentru ca, prin această râvnă, ştergând păcatele ce s-au lipit de noi în orice chip anul acesta, cu duhovnicească încredere să ne împărtăşim în chip evlavios din acea jertfă fără sânge; dacă nu va fi aşa, zadarnic, de surda şi fără nici un folos ne-am necăjit cu acest post. De aceea fiecare să se socotească, ce păcat şi-a îndreptat, ce virtute a dobândit, de ce nărav s-a scăpat, ce pată de pe el şi-a spălat-o, şi întru ce s-a făcut mai bun. Şi dacă va descoperi că de pe urma postului s-a ales cu acest frumos câştig şi e încredințat că şi-a îngrijit rănile cu cea mai mare luare aminte, să se apropie. Dacă, nesocotind acestea, nu se va putea lăuda decât cu postul, şi nu va putea dovedi că în alte privințe s-a făcut mai bun, să rămână afară şi să între numai atunci când se va fi curățat de toate păcatele. Să nu se bizuie numai pe post acela care a stăruit în rele fără să se îndrepte. Cel care n-a postit, poate fi iertat, când a făcut-o din pricina prea marei slăbiciuni a trupului; acela însă care nu şi-a îndreptat greşelile, e peste putință să găsească vreun temei de iertare.

N-ai postit din pricina slăbiciunii trupului. Dar — ia spune-mi — de ce nu te-ai împăcat cu duşmanii? Oare şi aici poți să aduci ca temei slăbiciunea trupului? Şi iarăşi, dacă păstrezi ură şi pismă, cu ce te poți dezvinovăți? Căci nimeni, când e vorba de asemenea greşeli, nu aleargă la slăbiciunea trupului. Şi acesta e un semn al bunătății lui Hristos, că poruncile cele mai de seamă, ce cuprind în ele toată viața noastră, nu pot fi întru nimic vătămate de slăbiciunea trupului.

Prin urmare, deoarece avem nevoie de toate legile sfinte şi mai cu seamă de aceea care porunceşte să nu avem nici un duşman şi să nu ținem mânia necurmat, ci să ne împăcăm îndată, haide să vorbim astăzi despre această poruncă. Căci precum cel care curveşte şi huleşte nu se poate împărtăşi din Sfânta Masă, tot aşa cel care are un duşman şi-i păstrează mânie neîncetat, nu poate primi Sfânta împărtăşanie.

Şi cu drept cuvânt. Căci cine a curvit sau a păcătuit cu femeia altuia, îndată ce şi-a îndeplinit pofta, a pus capăt păcatului. Şi dacă cineva vrea, trezindu-se, să se ridice din această cădere, dând dovadă de multă pocăință, are parte de oarecare mângâiere; acela însă care ține mânia, păcătueşte în fiecare zi şi nu-şi şterge nici odată păcatul. Pe de o parte odată cu nelegiuirea, s-a mistuit şi păcatul; aici — (când e vorba de cel ce ține mânie) în fiecare zi se încearcă acelaşi păcat. La ce iertare — ia spune-mi— ne putem atunci aştepta,   dacă, de bunăvoie, ne-am supus unei fiare aşa de crunte (păcatul)? Cum vei ruga pe Dumnezeu să fie blând şi blajin cu tine, când tu, pentru tovarăşul tău de robie, eşti aşa de hapsân şi neîndurător? O să-mi spui că te-a batjocorit. Dar şi tu batjocoreşti pe Dumnezeu adesea. Şi unde se potriveşte tovarăşul de robie cu Stăpânul? Şi apoi el — tovarăşul tău de robie—poate că te-a batjocorit fiind nedreptățit, şi tu te-ai oțărît: ci tu batjocureşti pe Stăpânul tău, nu fiind nedreptățit sau asuprit de el, ci primind binefaceri de la el în fiecare zi. Gândeşte-te că dacă Dumnezeu ar vrea cu de-amănuntul să cerceteze greşelile ce le-am făcut față de El, n-am trăi nici măcar o singură zi- nDacă am ține seama, Doamne, Doamne, de păcatele noastre, zice psalmistul, cine ar putea sâ fie găsit bun?” (Ps. 129, 3). Şi ca să las la o parte toate celelalte, pe care le ştie cugetul fiecăruia din acei ce păcătuiesc şi la care nu are de martori pe oameni, ci numai pe singur Dumnezeu, dacă ni s-ar cere socoteală numai de păcatele acestea fățişe şi mărturisite, ce iertare am putea avea pentru acestea? Dacă ar cerceta nepăsarea noastră în timpul rugăciunilor, şi nesocotința noastă, şi că, stând înaintea lui Dumnezeu şi chemându-L în ajutor, nici măcar atâta cinste şi ruşine față de El nu arătăm, cât arată robii pentru stăpân, ostaşii pentru căpeteniile lor şi prietenii față de prieteni? Căci şi când vorbeşti cu prietenul, eşti cu luare aminte față de el, însă când ai de-a face cu Dumnezeu, cerându-i iertare pentru atâtea păcate şi greşeli, adesea te leneveşti, şi, pe când genunchii ți-s plecați jos la pământ, tu-ți laşi cugetul să rătăcească în târg şi acasă, pe când limba ta aiurează vorbe fățarnice şi fără rost; şi lucrul acesta îl facem nu o dată sau de două ori, ci adesea. Dacă ar vrea Dumnezeu să cerceteze numai asta, oare ne va ierta, vom putea să ne dezvinovățim în fața lui? —Eu nu cred.

2. Ce-ar fi dacă ar da la iveală bârfelile cu care zilnic ne clevetim unii pe alții, şi judecățile cele nelalocul lor cu care judecăm pe aproapele nostru, nu de alta, dar fiindcă suntem cârcotaşi şi bârfitori: cu ce ne vom putea apăra şi ce vom spune? Şi iarăşi, dacă ar cerceta privirile noastre iscoditoare şi poftele cele rele, pe care le avem în cuget, adesea primind gânduri ruşinoase şi necurate de pe urma rătăcirii nestrejuite a ochilor, la ce osândă vom fi supuşi? Şi dacă ne-ar cere socoteală de ocări (căci oricine va spune —zice Evanghelistul Matei, 5, 22—fratelui său: Nebunule, va fi vinovat Gheenei focului), oare vom putea deschide gura, sau să desfacem buzele sau să spunem ceva—cât de cât—la aceasta?

Şi dacă cercetăm lăudăroşiile noastre privitoare la posturile noastre sau la milosteniile ce le facem, nu mai vorbesc de Dumnezeu, ci noi, cei păcătoşi, oare vom mai putea ridica privirile la cer? Iar cât priveşte uneltirile pe care le urzim unii împotriva altora, lăudându-ne fratele cât e de față şi vorbind cu el ca şi cu un prieten, iar când e dus, clevetindu-l, oare vom putea răbda pedeapsa dată pentru astfel de lucruri?

Ce să mai zic de jurăminte ? De minciună? De jurămintele strâmbe, de pizma, cu care pizmuim adesea pe cei de seamă, nu numai duşmani, ci şi prieteni? Şi că ne bucurăm când altora le merge rău, socotind necazurile altora drept o mângâiere pentru propria noastră nenorocire ?

Şi ce-am păţi dacă ne-ar trage la răspundere pentru uşurinţa noastră de la soborurile bisericii? Ştiţi, de bună seamă, că adesea, pe când Dumnezeu vorbeşte cu noi prin gura proorocului, noi ne întindem cu vecinul la sfat despre lucruri care nu ne privesc de loc. Dacă, aşadar, lăsând pe toate celelalte, ar vrea să ne ceară socoteală numai pentru acest păcat, ce nădejde de mântuire am avea? Şi să nu-ţi închipui că greşeala aceasta e mică ; dacă vrei să-ţi dai seama de mărimea ei, cerceteaz-o la oameni şi atunci vei vedea cât de mare păcatul, cutează, când îţi vorbeşte ocârmuitorul, sau dacă vrei, unul din prietenii mai de seamă, să-l laşi şi să agrăieşti pe sluga ta, şi atunci vei vedea cât de mare e greşeala ce-o are faţă de Dumnezeu, Dacă cel astfel jignit e vreun om mai vestit, iţi va cere şi socoteală pentru batjocura ce i-ai făcut; ci Dumnezeu, căruia în fiecare zi i se aduc asemenea jigniri, ba chiar şi mai mari, şi nu numai de către unul, doi sau trei oameni ci aproape de către toţi, sufere şi e îndelung răbdător nu numai cu acestea, ci şi cu altele mult mai grele. Dar acestea sunt greşelile mărturisite şi cunoscute tuturor şi de către aproape toţi cutezate; însă sunt şi altele pe care le cunoaşte doar cugetul păcătoşilor. Dacă ne-am gândi la toate acestea şi le-am socoti cu noi înşine, chiar dacă am fi cei mai haini şi cruzi oameni, cercetând mulţimea greşelilor noastre, de multă frică şi spaimă nici n-am mai putea să ne aducem aminte de jignirea pe care ne-au adus-o alţii nouă. Adu-ţi aminte de râul de foc, de viermele veninos, de judeţul cel înfricoşat, la care toate vor fi goale şi răsturnate: gândeşte-te că ceea ce acum e acoperit, atunci se va descoperi.

Dacă, deci, ierţi aproapelui greşelile, păcatele ce ţi se descoperă acolo, ţi se şterg toate aici, şi te vei duce pe lumea cealaltă netârând cu tine greşelile făcute aici, aşa că (iertând altora) primeşti mai mult decât dai. Într'adevăr de multe ori am făcut păcate pe care nu le ştie nimeni; apoi gândindu-ne că în ziua aceea păcatele noastre vor sta în faţa ochilor tuturor, ca privelişte pentru toată omenirea, socotim acest lucru mai greu chiar decât pedeapsa, fiind sugrumaţi şi încătuşaţi de cugetul nostru. Însă de ruşinea asta mare, de astfel de păcate, de o asemenea pedeapsă putem să ne spălăm, iertându-i aproapelui; căci nimic nu stă deopotrivă cu această virtute. Vrei să afli puterea acestei virtuţi? „Dacă Moise şi Samuel — zice Ieremia (15, 1) — s-ar înfăţişa înaintea mea, inima mea toată ar fi cu ei (cu Iudeii)11. Dar cei pe care Moise şi Samuel N-au putut să-i smulgă mâniei lui Dumnezeu i-a putut scăpa această poruncă; de aceea spunea întruna acelora, cărora le-a zis cele de mai sus, îndemnându-i: „Nici unul să nu-şi aducă aminte în inima lui de răutatea fratelui său" (Zah. 7, 10) şi „Nimeni să nu ţie socoteală de răutatea aproapelui său" (Tot acolo 8, 17). Nu a zis numai: Iartă-l, ci: Nici să n-o ai în cuget, nici să ţii seama de ea (de greşeala aproapelui), înlătură-ţi cu totul mânia, nimiceşte această rană. Vrând să-l pedepseşti pe acela, te chinuieşti pe tine însuţi, de parcă ţi-ai pune mânia ca gâde şi ţi-ai sfâşia singur măruntaiele. Ce poate fi mai nenorocit decât un om mâniat fără încetare? După cum nebunii nu se pot niciodată bucura de linişte (cugetului), tot aşa şi cel care ţine mânia şi are duşman, niciodată nu va avea parte de pace, fierbând întruna şi sporind în fiece zi furtuna gândurilor lui, când îşi aduce aminte de vorbele şi faptele aceluia, umflându-se de duşmănie chiar numai la auzul numelui celui care l-a supărat, iar când îl vede tremură şi se teme, ca şi cum ar fi supus la cel mai greu chin. E destul să vadă vreun lucru de-al lui; un veşmânt, casa sau strada lui, ca să se, chinuiască şi, după cum hainele, faţa, încălţămintea, casa ba chiar şi strada celor scumpi şi dragi obişnuiesc să ne umple de voie bună, orice vine de la oamenii duşmani şi urîţi; sluga, prietenul, casa, strada sau orice alt lucru de la ei, dacă ne iese înainte, ne roade sufletul şi cu fiecare lucru văzut, ne face altă rană.

3. Dar la ce avem nevoie de această împresurare, de acest chin şi pedeapsă a sufletului? Chiar dacă gheena nu i-ar ameninţa pe cei ce sunt munciţi de ură, dar măcar numai din pricina caznelor ce le pricinuieşte ura, ar trebui să iertăm păcatele aproapelui nostru. Dar când ne aşteaptă pedeapsa veşnică, ce lucru poate fi mai neghiob decât să te chinueşti şi aci şi acolo, închipuindu-ţi că pedepseşti pe duşman? Dacă vedem că acestuia îi merge bine, murim de necaz; dacă-I vedem că-i merge prost, ne e teamă să nu i se schimbe lucrurile spre bine; şi pentru amândouă aceste păcate, ne aşteaptă o pedeapsă neîndurătoare. „În poticnirea duşmanului să nu te bucuri” (Prov. 24, 17), zice Scriptura.

Să nu-mi vorbeşti de greutatea nedreptăţilor ce le-ai îndurat, căci nu acest lucru pricinuieşte la tine stăruinţa în mânie, ci faptul că nu-ţi aduci aminte de greşelile tale şi nici nu-ţi pui înaintea ochilor gheena sau teama de Dumnezeu. Şi ca să afli că aceasta e adevărat, voi lua dovezi din întâmplările acestui oraş când cei vinovaţi de nelegiuirile acestea (dărâmarea statuilor) erau târîţi în judecată, când focul (la flacăra căruia erau canoniţi) ardea înăuntru, iar călăii îi înconjurau şi le sfâşiau coastele, dacă cineva stând acolo într-o parte i-ar fi grăit astfel: „Dacă aveţi duşmani, uitaţi mânia voastră şi atunci puteţi să scăpaţi de acest chin”, oare nu s-ar fi rostogolit la picioarele aceluia să le sărute? Dar ce vorbesc de picioare? Dacă i-ar fi poftit să se învoiască a fi robi de aci încolo, ar fi primit şi această condiţie. Apoi dacă o pedeapsă omenească, ce are un sfârşit, birue orice supărări, cu atât mai mult pedeapsa veşnică, dacă gândul la ea ar stăpâni mereu cugetul nostru, ar alunga din suflet nu numai mânia, dar şi orice gânduri rele. Căci ce e mai uşor decât să nu mai ţii mânia împotriva o-mului ce te-a vătămat? Pentru asta nu e nevoie de mari călătorii, de cheltuieli de bani, de mijlocirea altora; e de ajuns ca să vrei, şi virtutea aceasta şi-a şi împlinit lucrarea ei. Atunci de ce pedeapsă nu suntem noi vrednici, dacă din pricina unor treburi lumeşti ne supunem la îndatoriri vrednice de robi şi facem servicii mai prejos de mândria noastră, cheltuim parale, stăm de vorbă cu portarii, ca să ne gudurăm pe lângă nişte nelegiuiţi, şi într-un cuvânt, suntem gata la orice numai ca să ne ajungem scopul; iar când e vorba de o lege dumnezeiască, nu numai că pregetăm de a-l îmbia noi la împăcăciune pe fratele ce ne-a mâhnit, dar încă socotim o ruşine să alergăm noi mai întâi spre dânsul?

Oare socoti ca o ruşine, ca să te alegi tu mai întâi cu un câştig? Ba ar trebui să-ţi fie ruşine de a stărui în această patimă (a mâniei), aşteptând să vie la tine pentru împăcare cel care te-a supărat: aceasta e ruşine, ocară şi cea mai mare pagubă. Căci cel care vine întâi, acela se alege cu câştigul. Dacă te lepezi de mânia ta, rugat fiind de altul, atunci acestuia i se pune în socoteală fapta asta bună; căci nu din supunere către Dumnezeu, ci ca să-i faci aceluia pe plac, ai împlinit legea; dacă însă, fără să mijlocească nimeni, fără să vie nici acela care te-a jignit, ca să te roage (de împăcare), ci tu, lăsând la o parte orice ruşine şi codeală, alergi la cel ce te-a jignit, să te împaci cu el, atunci toată isprava e numai a ta şi tu vei primi toată răsplata. Dacă ţi-aş spune: Posteşte!, îmi pui înainte slăbiciunea trupului; dacă-ţi spun: Dă săracilor! o să-mi vorbeşti de lipsa ta de mijloace şi de îndatorirea de a-ţi creşte copiii; dacă-ţi spun: Du-te mai des la biserică!, vorbeşti de grijile tale lumeşti: dacă-ţi spun: Du-te la sobor şi cată să înţelegi adâncimea învăţăturilor (creştine), vorbeşti de nepriceperea ta. Dacă-ţi spun: îndreaptă pe altul!, răspunzi că acela nu ascultă de sfaturile tale, căci adesea, când vorbeai, nu te-a luat în seamă. Scuzele astea sunt cam slabe, dar totuşi sunt scuze. Dar dacă îţi voi spune: Uită-ţi supărarea şi împacă-te!, atunci la ce pretext mai alergi? N-o să-mi poţi vorbi nici de slăbiciunea trupului, nici de sărăcie, nici de nepricepere, nici de treburi. De aceea păcatul acesta e mai de neiertat ca oricare altul.

Cum vei putea întinde mâna spre cer sau să-ţi mişti limba sau să ceri iertare? Căci chiar dacă Dumnezeu ar vrea să-ţi ierte păcatele, tu nu-i îngădui, de vreme ce ţii mânia în suflet împotriva tovarăşului de robie al tău. O să-mi spui că acesta e hain şi sălbatic, lacom, de pedeapsă şi de răzbunare. Dar tocmai de aceea să-i ierţi păcatele. Ai răbdat multe asupriri, ţi s-au hrăpit multe, ai auzit multe ocări, ai suferit pagubă în treburile cele mai de seamă, şi doreşti să-ţi vezi duşmanul pedepsit. Şi în aceasta ţi-e ţie de folos să ierţi. Căci dacă vrei să te răzbuni tu însuţi şi faci aceasta fie prin vorbe, fie prin fapte, fie rugându-te împotriva lui, atunci Dumnezeu nu îl va mai pedepsi, de vreme ce faci tu acest lucru: şi nu numai nu-l va pedepsi pentru nedreptăţile ce ţi-a făcut, dar te va mustra pe tine, pentru că l-ai nesocotit.

4. Şi dacă la oameni se întâmplă acest lucru, că dacă am bătut sluga cuiva, stăpânul ei se supără şi spune că l-am jignit; şi noi, dacă suntem năpăstuiţi sau de slugi, sau de oameni slobozi trebuie să aşteptăm hotărîrea stăpânilor sau a judecătorilor: dacă, prin urmare, în cele omeneşti nimeni nu dă singur pedeapsa, cu cât mai mult trebuie să păzim acest lucru în acele lucruri, în care Dumnezeu a fost pus judecător?

Te-a asuprit — zici — te-a vătămat şi ţi-a făcut nespus de multe rele; fereşte-te de a da tu singur pedeapsa ca să nu jigneşti pe stăpânul tău (Dumnezeu); lasă aceasta în grija Domnului; El va face lucrul acesta mult mai bine decât doreşti tu.

Ţie ţi s-a poruncit doar atât: să faci rugăciuni pentru acel ce te-a vătămat; ce hotărîre trebuie să ia în privinţa acestuia, Dumnezeu şi-a lăsat-o pe seama Lui. Niciodată nu vei putea tu să te răzbuni cum te va răzbuna El, numai dacă laşi aceasta pe seama Lui şi nu blestemi pe cel vinovat, ci-l laşi pe Dumnezeu să hotărască. Căci chiar dacă iertăm celor ce ne-au greşit, şi ne împăcăm cu ei şi ne rugăm pentru dânşii, Dumnezeu nu-i iartă, dacă nu se schimbă şi dânşii şi nu se fac mai buni. Şi nu-i lasă, pentru că are în vedere folosul lor. Pe tine te laudă şi înţelepciunea ta o primeşte pe aceia însă îl pedepseşte, pentru ca să nu se facă prin iertarea (dată de înţelepciunea) ta mai rău. Adesea mulţi fiind mustraţi de noi pentru că nu s-au înduplecat să se împace cu duşmanii când au fost îmbiaţi la aceasta, au găsit de cuviinţă să se desvinovăţească de răutatea lor în acest fel: Nu vreau să mă împac, ca să nu-l fac mai rău, mai hain, şi să nu mă dispreţuiască după aceea şi mai mult. Şi pe lângă aceasta mai spun şi aceea: „Mulţi oameni cred că din slăbiciune mă duc eu mai întâi să mă împac şi să-mi îmbiu duşmanul?” Toate acestea sunt deşertăciuni. Ochiul cel neadormit a văzut cugetul tău; de aceea nu trebuie să ţii deloc seamă de tovarăşii tăi robie, când e vorba să înduplеci pe judecătorul ce are să te judece. Iar dacă stai pe gânduri de teamă ca duşmanul să nu se facă şi mai rău din pricina omeniei tale, apoi află că nu aşa se face mai rău, ci mai rău se face, dacă nu te împaci cu el. Chiar dacă ar fi omul cel mai păcătos, şi chiar dacă nu ar spune şi n-ar vesti-o, chiar tăcând, el va încuviinţa felul tău de purtare, şi în cugetul lui va cinsti blândeţea ta; dacă. Însă, cu toate măgulirile şi cu toată omenia va stărui în aceeaşi răutate, va avea ca pedepsitor foarte crunt pe Dumnezeu. Şi ca să vă arăt că, chiar dacă Îl rugaţi voi pentru duşmanii voştri şi pentru cei care v-au asuprit, Dumnezeu nu îi iartă, dacă e vorba să se facă mai răi prin îngăduinţa noastră, vă voi spune o poveste veche. Odată Maria a clevetit pe Moise, Ce face atunci Dumnezeu? Îi trimite lepra şi o face necurată, pe ea care era cuminte şi cuviincioasă. Şi pe când Moise însuşi, cel nedreptăţit, se ruga de Dumnezeu s-o ierte, acesta n-a vrut. Ce spune el? „Dacă scuipând ar fi scuipat-o tatăl ei în obraz, nu s-ar fi ruşinat? Să rămână — zice— afară din tabără şapte zile” (Num. 12, 14). Ce vrea să zică cu asta? Dacă ar fi avut tată, şi dacă acesta ar fi îndepărtat-o de la faţa lui, oare nu ar fi

răbdat ea această mustrare? Pe tine însă te laud pentru dragostea ta de frate, pentru blândeţea şi omenia ta; ci eu ştiu când trebuie s-o iert pe ea de pedeapsă. Tu arată toată dragostea pentru fratele tău şi nu-i ierta greşelile din dorinţa ca el să capete o pedeapsă şi mai mare, ci din iubire şi cuget binevoitor.

Dar aceasta să ştii bine: cu cât te va nesocoti mai mult, când cauţi să te iei cu binele pe lângă el, cu atât îşi va atrage asupra capului său a pedeapsă mai mare din partea Celui de sus. Ce spui? o să mă întrebi. Cu cât te iei mai cu binele pe lângă el, cu atât starea lui (pe ceea lume) ajunge mai rea! Da, o asemenea purtare e o vină pentru el, o laudă pentru tine: laudă pentru tine pentru că, deşi l-ai văzut că ajunge astfel (mai rău), nu te-ai lăsat de a-l lua cu binele, pentru ca să faci voia lui Dumnezeu; pentru acela e însă un păcat, pentru că omenia ta nu l-a făcut mai bun. Ci Pavel spune că e mai bine ca alţii să fie învinovăţiţi din pricina noastră, decât noi din pricina altora. Şi nu-mi spune nici vorbele astea nesărate: „Să nu-şi închipuie — zici tu — că am alergat la el de teamă ca să nu mă dispreţuiască şi mai mult". Astea-s vorbe pornite din un suflet copilăresc, nechibzuit, care e uluit de slava lumească. Închipue-ţi că ai venit de teamă şi simbria ta va fi cu atât mai mare, când ştiind şi acestea, ai răbdat totul de hatârul lui Dumnezeu. Cel care vânează slava cea lumească, şi care de aceea se împacă, acela e oprit de la câştigul provenit din răsplată; acela însă care ştie bine că mulţi îl vor şi batjocori şi-l vor ocări, şi care totuşi chiar aşa mai încearcă să se împace, va avea parte de o cunună îndoită şi întreită. Şi acesta e cu adevărat cel ce face asta pentru Dumnezeu. Nu-mi spune, mi-a făcut cutare şi cutare neajuns. Chiar dacă s-ar fi dovedit faţă de tine vinovat de toate răutăţile omeneşti şi aşa Dumnezeu ţi-ar fi poruncit să-i ierţi totul.

5. Iată vă spun şi vă iau ca mărturie şi strig cu glas mare: Cine are vreun duşman să nu se apropie de Sfânta Masă spre a primi trupul Domnului* Nimeni din cei care se apropie să nu aibă vreun vrăşmaş. Ai un duşman? Nu te apropia. Vrei să te apropii? Impacă-te şi apoi vino şi atinge jertfa sfântă. Şi nu eu spun acestea, ci mai de grabă Stăpânul care s-a răstignit pentru noi. Pentru a te împăca cu Tatăl tău, El n-a şovăit de a se lăsa ucis, vărsându-şi sângele. Şi tu, ca să te împaci cu tovarăşul tău de robie, nu vrei să scoţi măcar o vorbă şi nici să alergi cel dintâi. Ascultă ce spune Evanghelia despre astfel de oameni: „Dacă, aducând darul tău la altar, îţi aduci aminte că fratele tău are ceva împotriva ta" (Mat. 5, 23); nu a zis: Aşteaptă ca acela să vină la tine, şi nici: Vorbeşte-i printr-un mijlocitor! nici: Cheamă pe altcineva ci: Tu însuţi du-te la acela: „Du-te, zice, şi împacă-te mai întâi cu fratele tău" (Mat. 5, 24). O, faptă de necrezut! El nu socoate că e o ruşine, ca să laşi darul acolo, şi tu socoţi că e o ruşine să alergi mai întâi şi să te împaci?! Şi cum poate fi o asemenea purtare vrednică de iertare? Dacă vezi un mădular de-al tău tăiat, nu faci totul ca să-l lipeşti iar de trup ? Fă aşa şi cu fraţii tăi: Când îi vezi tăiaţi de la prietenia cu tine, aleargă în grabă de-i îmbrăţişează, neaşteptând să vină aceia mai întâi, ci tu zoreşte-te să iei mai întâi premiul.

Ni s-a poruncit să avem un singur duşman, diavolul. Cu el să nu te împaci niciodată, iar fratelui să nu-i porţi niciodată ură în inimă, ci chiar de se iscă vreo neinţelegere, aceasta să ţină doar o zi, şi să nu treacă de lungimea unei zile. „Soarele — zice Apostolul — să nu apună pe mânia voastră" (Efes. 4, 26).

Dacă te împaci înainte de seară, capeţi o oarecare iertare de la Dumnezeu; dacă stărui să rămâi duşman şi mai departe, ura nu mai e fiica mâniei sau a supărării care te-au scos din fire, ci a

răutății şi a unui suflet păcătos care nu unelteşte decât rele. Răul nu e numai că te lipseşti de iertare, dar şi îndreptarea se face din ce în ce mai greu. Dacă trece o zi, ruşinea se face mai mare, iar dacă trece şi a doua, sporeşte iarăşi.

Dacă se va adăuga şi a treia şi a patra, se va adăuga şi a cincea. Şi iarăşi din cinci se fac zece, din zece douăzeci, din douăzeci o sută şi în cele din urmă rana nu mai are leac; şi cu cât se adaugă mai mult timp, cu atât ne depărtăm mai mult (de împăcăciune). Fereşte-te, deci, omule, de aceste patimi nesocotite şi nu te ruşina, nu roşi, şi nu vorbi aşa: „Abia ne-am certat între noi şi ne-am spus atâtea, vrute şi nevrute; şi îndată să şi alerg să mă împac? Cine n-o să mă ocărască pentru uşurința mea?". — Nici un om cuminte nu te va osândi pentru uşurința ta, ci, doar dacă te încăpățânezi, atunci vor râde toți de tine, atunci vei face mare înlesnire diavolului: împăcarea se face mai grea nu numai din pricina timpului, ci şi a lucrurilor care se ivesc între timp.

După cum „Dragostea acopere mulțimea păcatelor" (I Petr. 4, 8), tot aşa duşmănia face greşeli din cele care prin firea lor nu erau greşeli, aşa că toți bârfitorii, ce se bucură de relele altora şi le vântură în toate părțile, găsesc crezare la unii ca aceştia. Ştiind acestea, preîntâmpină-l pe fratele tău şi ține-l, ca să nu dea înapoi, chiar de ar fi nevoie în ziua aceea să colinzi tot oraşul, chiar dacă ar trebui să ieşi afară din oraş, chiar de ar trebui să faci un drum foarte lung; lasă toate la o parte şi îngrijeşte-te de un singur lucru: să te împaci cu fratele tău. Dacă e un lucru greu, gândeşte-te că rabzi toate astea pentru Dumnezeu şi vei avea o mângâiere deplină: ațâță sufletul care caută să dea înapoi, care se teme, care roşeşte şi descântă-i mereu aşa: Ce zăboveşti? Ce te codeşti şi te dai îndărăt? Nu e vorba de alte lucruri trecătoare, nici de bani, ci de mântuirea noastră. Dumnezeu ne sfătuieşte să facem aşa. E prin urmare în fața poruncilor Lui să lăsăm totul la o parte. Aceasta e un fel de târg sufletesc: să nu fim zăbavnici, să nu fim înceți; să priceapă duşmanul că ne dăm toată osteneala ca să ne supunem poruncilor Domnului; chiar dacă ne-ar batjocori din nou, chiar de ne-ar bate sau ne-ar face ceva şi mai rău, să răbdăm totul bărbăteşte, întrucât facem aceasta, nu atât de hatârul lui, ci de al nostru; mai înainte de toate celelalte virtuți, de aceasta ni se va ține nouă socoteală în ziua aceea (a judecății),, în multe am greşit, cu multe am păcătuit şi am întărâtat pe Stăpânul nostru care, din îndurarea sa, ne-a dat acest drum de împăcare; să nu părăsim, aşadar, această scumpă comoară. Crezi că n-a fost în puterea lui ca doar să ne poruncească a ne împăca, fără să ne dea nici o răsplată? Nu e nimeni să-I stea împotrivă cu vorba sau să-I îndrepte poruncile Lui. Totuşi din marea Lui bunătate ne-a făgăduit răsplată mare şi nespusă, şi pe care mai mult dorim a o dobândi: iertarea păcatelor, dându-ne totodată putința ca să ne supunem foarte uşor întru aceasta.

6. Atunci de ce iertare vom avea parte, dacă, fiind vorba să căpătăm aşa mare simbrie, nici chiar în acest fel nu ascultăm de legiuitor, ci stăruim în dispreţul nostru? Şi că aceasta înseamnă dispreț, se vede de aci: Dacă împăratul ar fi făcut o lege, ca toți duşmanii să se împace, căci altfel li se va tăia capul, nu s-ar grăbi toți să se împace între ei? Eu aşa cred. Atunci cum vom avea parte de iertare, când nici atât respect n-avem față de Dumnezeu cât avem față de tovarăşii noştri de robie? De aceea ni s-a poruncit să spunem: „Iartă-ne nouă greşalele noastre precum şi noi iertăm greşiților noştri" (Mat. 6, 12).

Ce poate fi mai blând, mai blajin ca această învățătură? Te-a făcut pe tine judecător, când e vorba de iertarea păcatelor tale; dacă ierți puține, puține ți se iartă; dacă ierți multe, multe ți se iartă; dacă ierți din înimă şi cu suflet curat, în acelaşi fel îți iartă şi Dumnezeu ție; dacă pe lângă

iertarea dată, îl mai ai (pe vechiul duşman) şi ca prieten, aşa se va purta şi Dumnezeu cu tine: aşa că, cu cât va greşi cineva mai mult faţă de tine, cu atât trebuie să te grăbeşti mai mult să te împaci cu el, de vreme ce el e pricina care face să ni se ierte greşeli mai mari. Vrei să afli că pentru noi, dacă ţinem mânia, nu e nici o iertare, şi nici nu este cine să ne scape? Voi desluşi ceea ce vreau să spun. Aproapele te-a vătămat, ţi-a răpit bunurile, le-a pus la mezat, te-a asuprit; şi nu spun numai acestea, dar adaug şi alte rele mai mari, cât pofteşti de mari: a vrut să te ucidă, ţi-a scos o mie de primejdii în cale, te-a acoperit cu toate nedreptăţile, şi n-a lăsat neîntrebuinţată faţă de tine nici una din blestemăţiile omeneşti; şi ca să nu le socotim pe toate de-a fir a păr, presupune că te-a asuprit tu aşa fel cum n-a mai asuprit niciodată nimeni un om. Ei bine, nici chiar atunci nu vei căpăta iertare, dacă ţii mânie. Ce vreau să spun? Să presupunem că o slugă îţi datoreşte o sută de bani de aur, şi lui, iarăşi, îi datoreşte altul câţiva bani de argint. Datornicul slugii vine şi te roagă să mijloceşti ca să i se ierte datoria. Tu chemi pe sluga ta şi îi spui: Iartă acestui om datoria şi îţi scad această sumă din ce-mi datoreşti. Dacă acesta însă, în loc să-l ierte, ar avea neruşinarea şi ticăloşia să-l sugrume iar pentru acea datorie, apoi pe sluga asta l-ar mai scoate cineva din mâinile tale? Nu l-ai omorî în bătăi ca pe unul care ţi-a făcut cea mai mare jignire cu putinţă? Şi cu drept cuvânt, aşa va face şi Dumnezeu: în ziua aceea a judecăţii îţi va spune: Slugă păcătoasă şi nelegiuită cu totul, nu i-ai fi iertat din al tău, ci s-a poruncit să-i ierţi din aceea ce-mi datorai mie. Vorba ceea: iartă tu şi îţi voi ierta şi eu. Şi chiar dacă nu ţi-aş fi făcut înlesnirea aceasta, tot trebuia să-l ierţi (de datorie), din obligaţia ce o ai ca să dai ascultare stăpânului. Acuma însă, nu ţi-am poruncit ca un stăpân, ci am cerut o binefacere ca de la un prieten, şi asta, din al meu, şi am făgăduit că-ţi vom'da în schimb mai mult. Şi nici aşa nu te-ai făcut mai bun. Oamenii, însă, în astfel de împrejurări, atât scad din datoria slugilor, cât făcea datoria iertată de aceştia. De pildă, sluga îi datora stăpânului său o sută de bani de aur, iar slugii îi datora celălalt zece bani de aur; dacă sluga iartă datornicului său zece bani de aur, stăpânul nu-i iartă slugii toată datoria de o sută de bani de aur, ci numai zece, şi restul i-l cere. Dar Dumnezeu nu face aşa; dacă numai puţine îi ierţi tovarăşului tău de robie, El îţi iartă ţie totul. De unde ştiu aceasta? Din rugăciunea (Tatăl nostru):.„Dacă iertaţi oamenilor greşelile lor şi Tatăl vostru ceresc vă va ierta vouă greşelile voastre" (Mat. 6, 14). Câtă depărtare e între o sută de dinari (lei) şi zece mii de talanţi (douăsprezece milioane lei aur), atâta este şi între datoriile acelora şi ale noastre (faţă de Dumnezeu). De ce pedeapsă n-ai fi vrednic, tu care, fiind vorba să primeşti zeci de mii de talanţi în loc de o sută de dinari, nici aşa nu vrei să ierţi această mică datorie şi întorci împotriva ta această rugăciune? Căci când spui: Iartă-ne nouă, precum şi noi iertăm", însă tu nu ierţi, tu nu te rogi pentru altceva lui Dumnezeu, decât să te lipsească de orice apărare şi iertare, O să-mi spui: eu nu cutez să zic: „Iartă-mi mie, precum şi eu iert", ci numai „Iartă-mi!" — Şi ce e cu asta? Chiar dacă nu zici tu, Dumnezeu aşa face. Şi lucrul acesta ni l-a desluşit prin cuvintele ce urmează după aceea (după „Tatăl nostru")! „căci dacă — zice Evanghelistul — nu veţi ierta oamenilor, nici Tatăl vostru ceresc nu vă va ierta vouă". Să nu socoţi deci a fi o prevedere că nu spui toată rugăciunea, şi să nu faci rugăciunea pe jumătate, ci să te rogi aşa cum te-a învăţat El, pentru ca şi nevoia de a spune zilnic această rugăciune umplându-te de teamă, să te silească a ierta pe aproapele tău. Nu-mi spune: L-am îmbiat adesea, l-am rugat, am stăruit şi tot nu s-a împăcat Să nu te laşi, până nu se va împăca. Căci Domnul n-a spus; Lasă darul tău şi du-te de te roagă de fratele tău, ci: „Du-te, împacă-te !" Aşa că chiar dacă îl rogi mult, nu te lăsa, până nu-l înduplеci, Dumnezeu ne îndeamnă în fiecare zi şi nu-L ascultăm, şi tot nu încetează de a ne îndemna. Şi tu pregeţi de a-l îndemna pe tovarăşul tău de robie?! Cum vei putea să te mântuieşti? L-ai rugat adesea şi adesea ai fost respins, — Dar vei primi cu atât mai mare răsplată. Căci cu cât acela se îndărătniceşte şi tu stărui în îndemnul tău, cu atât îţi va creşte

simbria. Cu cât isprava aceasta întâmpină mai multe greutăți, iar împăcarea mai multă trudă, cu atâta şi păcatul aceluia e mai mare şi mai strălucite cununile răbdării tale. O astfel de putere nu numai s-o lăudăm, ci s-o arătăm şi în fapte, şi să nu dăm înapoi până nu ne vom întoarce iar la vechea prietenie. Căci nu e de ajuns să nu vătămăm, să nu asuprim şi să nu purtăm în cuget ură duşmanului, ci trebuie să-l facem să fie cu bunăvoință pentru noi.

7. Aud pe mulți spunând: eu nu-l urăsc, nu sunt supărat, n-am nimic a împărți cu dânsul. Dar Dumnezeu n-a poruncit ca să n-ai nimic a împărți cu el, ci să ai multe laolaltă cu el. De aceea îți e frate, de aceea nu a zis: Iartă fratelui tău, ce ai împotriva lui, ci „Du-te, mai întâi împacă-te cu el”, chiar dacă are ceva împotriva ta, şi să nu te laşi până nu uneşti acel mădular (cu restul trupului) spre bună înțelegere. Ca să-ți agoniseşti o slugă bună, dai şi aur şi stai de vorbă cu mulți negustori (de robi) şi adesea faci chiar o lungă călătorie. Şi ca să-ți faci din duşman prieten, nu vrei să răscoleşti pământul, hai? Dar cum te vei putea ruga lui Dumnezeu, tu care nesocoteşti această poruncă a Lui? Ci câştigarea unei slugi nu va putea să ne fie de cine ştie ce mare folos, pe când un duşman ajuns prieten îl va face pe Dumnezeu să fie îndurător şi binevoitor față de noi şi să ne ierte mai cu uşurință păcatele; ne va aduce apoi multă laudă în fața oamenilor şi multă siguranță în viață, fiindcă nimic nu e mai primejdios decât să ai chiar şi un singur duşman. Căci faima cea bună a purtării noastre e vătămată, când acela spune la toți tot felul de clevetiri împotriva noastră, şi cugetul nostru se turbură şi sufletul nostru se nelinişteşte şi suntem frământați de o necurmată furtună a gânduri tari. Ştiind toate acestea să ne scăpăm de osândă şi pedeapsă, să ne lăsăm cuprinşi de o sfială sfântă atât pentru toate cele spuse mai sus, cât şi pentru praznicul de față (Paştele anului 387), şi ceea ce vrem să dobândim (adică iertare) de la împărat din pricina acestei sărbători, de aceea să facem şi noi parte altora. Ci aud pe mulți spunând că, oricum, împăratul, spre a cinsti praznicul Sfintelor Paşti, se va împăca cu cetatea noastră şi-i va ierta toate greşelile. Cum n-ar fi, aşadar, nedrept, ca atunci când vrei să fii iertat de alții, să pui înainte această sărbătoare şi cinstea ce i se cade, iar când ni se porunceşte să ne împăcăm cu alții, să o necinstim şi să o socotim drept nimic? Nimeni, nimeni, vă spun, nu necinsteşte atât de mult această sărbătoare, ca acela care o prăznueşte cu vechea mânie în suflet; unul ca acesta n-o poate prăznui chiar dacă n-ar pune zece zile în şir nimic în gura lui. Unde e ură şi duşmănie, acolo nu poate fi praznic sau sărbătoare. Cutezi cumva să te apropii de Sfânta Masă cu mâinile nespălate chiar dacă ar fi vreun zor mare? Nu te apropia, deci, nici când ți-e sufletul cu prihană. Acest din urmă lucru e mai cu păcat şi aduce cu sine o pedeapsă mai mare. Nimic nu umple atât cugetul de necurățenie, ca mânia ce stăruie neîncetat în suflet. Acolo unde e mânie sau supărare, nu zboară duhul blândeții. Şi dacă omul e gol de Duhul Sfânt, ce nădejde de mântuire va avea? Când va şti să păşească drept? Drept aceea, iubitule, cată ca nu cumva,. când vrei să-ți răzbuni pe duşman, să aluneci în prăpastie şi să te pustieşti de ocrotirea lui Dumnezeu. Mai ales că, chiar dacă lucrul ar fi foarte greu, mărimea pedepsei (ce ne aşteaptă pe cea lume) izvorîte din neascultare ar fi în stare să ridice chiar şi pe cel mai căzut ş| mai netrebnic, înduplecându-l să rabde orice trudă; ci acum cuvântarea mea a arătat dimpotrivă, că dacă e bunăvoință la mijloc, lucrul e destul de uşor.

Să nu arătăm deci uşurință când e vorba de viața noastră, ci să fim cu osârdie şi să facem totul pentru a ne înfățişa la Sfânta Masă fără duşmani. Dacă suntem cu luare aminte, nici una din poruncile lui Dumuezeu nu e grea, ceea ce se vede din fapta celor ce au izbutit să se îndrepte. Câți erau furați de nărav şi de a jura şi socoteau că e greu să te tămăduieşti de acest viciu?! Şi totuşi, mulțumită lui Dumnezeu, fiindcă ați dat dovadă măcar de puțină râvnă, în cea mai mare parte v-ați spălat de acest păcat.

De aceea vă îndemn să vă lăpădaţi şi de ce-a mai rămas şi să vă faceţi altora învăţători. Iar acelora care nu s-au îndreptat încă, ci se leagă de timpul îndelungat în care mai înainte au jurat, şi pretind că nu se poate ca într-un timp aşa de scurt să smulgă un obicei înrădăcinat de atâţia ani, le-aş spune că atunci când trebuie să împlinim o poruncă de-a lui Dumnezeu, nu e nevoie de timp, sau de un mare număr de zile ori de ani întregi, ci numai de teamă şi de un suflet plin de evlavie, şi atunci vom birui totul în scurtă vreme.

Şi ca să nu credeţi că eu spun acestea aşa într-o doară daţi-mi pe mâna mea zece zile pe omul cel mai plecat spre jurăminte şi despre care voi sunteţi încredinţaţi că din gura lui ies cu mult mai multe jurăminte decât vorbe, şi dacă în aceste puţine zile nu l-oi dezvăţa de acest nărav, să mă osândiţi la cea mai grea pedeapsă; şi cum că vorbele acestea nu sunt laudă goală, vă voi desluşi din întâmplări petrecute mai înainte. Cine au fost mai nesocotiţi ca Niniviţii? Cine mai fără minte ca ei? Şi totuşi, barbarii şi neghiobii aceştia, care nici odată nu auziseră un filosof, cărora nimeni nu le-a împărtăşit astfel de învăţături, după ce au auzit aceste vorbe ale proorocului: „Încă trei zile şi Ninive va fi dărâmată” (Iona 3, 4), în trei zile s-au lepădat de năravul cel rău: curvarul s-a făcut om cuminte, hainul s-a făcut blând, asupritorul şi lacomul s-a făcut cumpătat şi prietenos, cel trândav s-a făcut harnic. Şi nu s-au tămăduit de unul, de două, de trei sau de patru viţii, ci de toate odată. De unde se vede aceasta? — Din vorbele proorocului care îi pârîse pe ei, şi care spusese că s-a suit la cer strigătul răutăţii lor (Iona 1, 2). El însuşi, zic, a adus şi mărturia bună despre ei, zicând; „A văzut Dumnezeu că fiecare sa depărat de drumurile lui cele rele” (Tot acolo 3, 10), n-a vorbit de fiecare nărav în parte i de preacurvie, de stricarea casei altuia sau de furt, ci: de drumurile Iul pele rele. Şi cum s-au lăsat de ele ? Cum a ştiut Dumnezeu, nu cum a socotit omul. Apoi nu ne e ruşine şi nu roşim că nişte barbari numai în trei zile au fost în stare să se vindece de toată răutatea lor, şi noi, în atâtea zile, învăţaţi şi dădăciţi, să nu putem butii nici măcar un singur nărav urât?

Ci ei ajunseseră la cel mai mare grad de stricăciune* Căci când auzi spunându-se: Strigătul răutăţii lor s-a suit până la mine”, să na înţelegi altceva decât răutatea lor fără margini; şi totuşi, în trei zile au putut să dobândească întreaga virtute. Căci unde e frica de Dumnezeu, acolo nu e nevoie de zile sau de vreme îndelungă ; după cum, dimpotrivă, unde nu e frică, zilele nu aduc cu sine nici un folos. După cum, dacă speli vasele ruginite numai cu apă, oricât timp te-ai trudi, n-aisă le curaţi de rugina lor, şi dacă le bagi în cuptor, le faci mai strălucitoare decât când au fost noi; tot astfel şi sufletul întinat de veninul păcatului: dacă se va şterge doar uşor şi de mântuială, şi de s-ar pocăi în fiece zi, tot n’o să facă ispravă; însă, dacă se va arunca, ca într-un cuptor, în frica lui Dumnezeu, în scurtă vreme se va spăla de orice păcat. Să nu amânăm, aşa dar, pe ziua de mâine: „Căci nu ştim ce va aduce ziua de mâine” (Prov. 27, 1); şi să nu spunem: vom birui obiceiul cel rău încetul cu încetul, căci acest „Incetul cu încetul” nu ne va părăsi nici odată. Ci, lăsând toate astea la o parte, să spunem: Dacă nu ne vom vindeca azi de obiceiul de a jura, nu ne vom mai desbăra de el nici odată, chiar de ne-ar strâmtară o mie de treburi, chiar de ar trebui să murim, de-am îi supuşi la casne, de-am pierde totul: nu-i vom da prilej din trândăvia noastră diavolului şi nici temeiu din pregetul nostru. Dacă Dumnezeu va vedea sufletul tău înflăcărat şi râvna ta cea trează, El însuşi va da o mână de a-jutor pentru îndreptarea ta. Vă rog şi vă iau mărturie: să fim harnici, să nu ne auzim şi noi vorbe ca acestea: „Oamenii din Nlnioe se vor ridica şi vor osândi neamul acesta11 (Luca 11, 32), pentru că aceia, odată dojeniţi,, s-au îndreptat, noi însă, atât de des sfătuiţi, nu ne dăm pe brazdă; aceia au propăşit în toate virtuţile, noi nici măcar în o parte a virtuţii. Ameninţaţi cu dărâmarea,

ei s-au îngrozit ; noi nu ne speriem nici de amenințarea cu Gheena. Ei nu s-au împărtăşit nici din învățăturile prorocilor, pe când noi ne bucurăm şi de necurmata învățătură şi de belşugul harului» Spun acestea, nu că v'aş învinovăți de păcatele voastre, ci de ale altora. Căci eu ştiu că voi împliniți, precum v'am sfătuit înainte, legea despre jurăminte. Dar nu e de ajuns aceasta pentru mântuirea noastră, dacă nu vom îndrepta şi pe alții, învățându-i, de vreme ce nu a scăpat de pedeapsă nici acela care a adus talantul şi a dat toată suma ce i se încredințase (Mat. 25, 30), deoarece nu sporise cu nimica ceea ce i s-a dat.

Deci nu trebuie să ne uităm numai la aceea, dacă noi ne-am descotorosit de acest păcat, ci să nu ne lăsăm până nu vom scăpa şi pe alții de acest nărav. Fiecare să aducă lui Dumnezeu zece prieteni îndreptați, fie ucenici, fie slugi; dacă n-ainici ucenici, nici slugi, ai cel puțin prieteni; îndreptează-i pe aceştia. Şi să nu-mi spui: Ne-am desvățat de năravul de a jura des; numai arareori ne mai dăm în petec; trebuie să te desberi şi de această raritate! Dacă ai fi pierdut un ban de aur, ia spune-mi, nu te-ai duce la toți să întrebi şi să cercetezi spre a-l găsi? Fă şi cu jurămintele tot aşa. Dacă vezi că pe neaşteptate ai alunecat iar spre măcar un singur jurământ, geme, vaietă-te, ca şi cum ai fi pierdut totul. Iarăşi spun ce am spus şi mai înainte: închide-te în casă şi orândueşte cu soția, cu copiii, cu cei ai casei, o clacă —să-i zicem— sau o deprindere (sufletească): vorbeşte întâi aşa cu tine însuți. Nu mă voi apuca de vreo treabă personală sau obştească, până nu mă voi îndrepta. Dacă vă veți învăța pe feciorii voştri în acest chip, şi aceia, la rându-le, pe ai lor, şi dacă învățătura asta se răspândeşte până la sosirea lui Hristos, ea va aduce o mare răsplată celor ce au înfipt primele rădăcini. Dacă fiul tău va învăța să spună: Crede nu va putea să se ducă la teatru, sau să intre în cârciumă ori să joace zaruri. Căci cuvântul acela slujindu-i ca un frâu gurii, chiar fără voia lui îl va mână spre ruşine şi sfiiciune; dacă odată ar fi zărit acolo, n-ar şti cum să se dosească mai grabnic. Dar alții vor râde de tine; ci mai de grabă plânge-i tu pe ei.

Şi de Noe au râs mulți când îşi tocmea corabia, dar când a venit potopul, el şi-a râs de ei sau mai bine zis, un om drept ca el n-a râs nicidecum, ci a plâns şi a suspinat. Deci, când îi vezi râzând, gândeşte-te că dinții care râd acum, atunci vor plânge şi vor scrâşni din greu, şi că în acea zi (a judecății), clănțănind din dinți şi scrâşnind îşi vor aduce aminte de acest râs; atunci îți vei aduce şi tu aminte de râsul acesta. Cât a râs bogatul acela de Lazăr? Dar, după ce l-a zărit în sânul lui Avraam, el singur (bogatul) s-a plâns pe sine cu lacrimi amare, Gîndindu-te la toate acestea, mână-i pe toți repede la împlinirea poruncii. Nu-mi spune: „incetul cu încetul" şi nici nu mai amâna pe mâine, căci ziua de mâine n'o să ia nici odată sfârşit. Au trecut, deci, patruzeci de zile; dacă va trece şi Pastele cel Sfânt, nu-l voi mai ierta pe nimeni, nici nu voi mai da sfaturi, ci mă voi sluji de poruncă şi voi fi de o asprime ce vă va pune pe gânduri. Apărarea aceea întemeiată pe obişnuință nu e deloc temeinică. De ce hoțul, spre a fi scutit de osândă, nu pretextează şi el obiceiul. De ce nici ucigaşul, nici curvarul? Vă spun, deci, la toți, şi vă iau ca mărturie, că dacă mă voi întâlni cu câte unul şi-l voi încerca (şi de bună seamă că-l voi încerca) şi voi descoperi că sunt unii ce nu s-au vindecat de acest nărav, îi voi pedepsi, poruncindu-le să rămână departe de Sfintele Taine, nu ca să rămână afară, ci ca să se apropie de ele după ce se vor fi îndreptat, ca să poată cu cuget curat să se înfrupte din Sfânta Masă; căci asta înseamnă să te împărtăşeşti. Fie ca prin rugăciunile căpeteniilor şi ale tuturor sfinților, lepădându-ne şi de acesta şi de toate celelalte păcate, să dobândim împărăția cerurilor prin harul şi îndurarea Domnului nostru Iisus Hristos, cu care se cuvine Tatălui împreună cu Duhul Sfânt slavă, cinste şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Predica a XXI-a despre statui

din "Predicile despre statui"

Predica a XXI-a

Pentru întoarcerea episcopului Flavian şi pentru împăcarea împăratului cu oraşul Antiohiei şi către cei ce s-au făcut vinovaţi de răsturrnarea statuilor

Ţinută cu puţine zile înainte de Paşti, probabil chiar în săptămâna Patimilor

1. Cu zicerea cu care întotdeauna obicinuiam să încep în vremea primejdiilor, vorbind frăţiilor voastre, cu aceeaşi îmi voi începe şi azi vorbirea către voi, şi voi zice împreună cu voi: Binecuvântat să fie Dumnezeu care ne-a învrednicit să prăznuim azi sărbătoarea aceasta sfântă cu bucurie şi voie bună; binecuvântat să fie Dumnezeu care a dat iar trupului capul său, pe păstor oilor, pe învăţător ucenicilor, pe căpitan ostaşilor, pe arhiereu preoţilor săi: binecuvântat să fie Dumnezeu care împlineşte pe deplin ceea ce îi cerem sau îl rugăm. Căci nouă ne părea deajuns să scăpăm de relele ce ne ameninţau şi întru aceasta era îndreptată toată rugăciunea noastră; dar iubitorul de oameni Dumnezeu, care totdeauna prin darul Lui dăruieşte mai mult decât cerem noi, ne-a dat înapoi şi pe părintele nostru mai grabnic decât s-ar fi aşteptat oricine. Cine ar fi crezut că în atât de puţine zile şi va pleca şi va vorbi cu împăratul şi va alunga toate nenorocirile şi se va întoarce atât de repede printre noi, ca să poată ajunge aci înainte de Sfintele Paşti şi să-l serbeze cu noi împreună? Ci iată, s-a împlinit minunea neaşteptată, am căpătat din nou pe părintele nostru şi avem şi o bucurie încă şi mai mare prin aceea că, împotriva aşteptărilor, avem iar noroc de el. Pentru toate acestea să-i mulţumim lui Dumnezeu cel îndurător, să ne minunăm de puterea şi de îndurarea Lui, de înţelepciunea şi de grija ce o are pentru acest oraş. Căci diavolul prin îndrăzneţele lui uneltiri, a căutat s-o năruiască, ci Dumnezeu, prin această nenorocire, a împodobit şi oraşul, şi pe episcop şi pe împărat şi i-a făcut pe toţi mai străluciţi ca înainte. Cetatea şi-a câştigat slavă pentru că, cuprinsă fiind de această primejdie, a ocolit pe toţi cei cu ranguri mari, pe cei împresuraţi de multă bogăţie, pe cei care aveau marea trecere în faţa împăratului, şi a cătat sprijin şi ajutor la biserică şi la preotul lui Dumnezeu, şi cu multă credinţă s-a aninat de nădejdea cea de sus. Măcar că mulţi, după plecarea părintelui obştesc (a episcopului Flavian) îi speriau pe cei din temniţe, spunând: „împăratul n-o să-şi uite mânia, căci se va întărâta şi mai mult şi se gândeşte să dărâme tot oraşul" şi băsnind şi alte multe zvonuri încă mai grozave ca acestea, cei închişi nu se descurajau auzind această veste, ci, pe când noi le spuneam: „Astea sunt minciuni şi înşelătorii de-ale diavolului ce vrea ca să fie abătute cugetele voastre", ei răspundeau: „N'avem nevoie de mângâiere prin cuvinte; ştim noi la cine am căutat ocrotire şi de ce nădejde ne-am agăţat; am agăţat mântuirea noastră de o ancoră sfântă; n-am încredinţat-o unui om ci atotputernicului Dumnezeu. De aceea ne şi bizuim că sfârşitul va fi cu totul bun; căci nu se poate, nu se poate ca această nădejde a noastră să ne dea de ruşine". De câte cununi, de câte laude va ţine loc pentru oraş această izbândă a noastră? Câtă bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu nu ne va aduce şi în celelalte treburi? Nu este, nu este însuşirea unui suflet de rând, ca în năvala grelelor încercări să-ţi ţii cugetul treaz, să câţi spre Dumnezeu şi, râzându-ţi de toate cele omeneşti, să cauţi ocrotirea aceea de sus.

Oraşul nostru astfel şi-a sporit faima, iar episcopul nu a rămas mai prejos ca oraşul. Căci el şi-a jertfit sufletul său pentru toți şi cu toate că erau multe piedici: vremea rea, vârsta, sărbătoarea şi —nu cea mai mică piedică— sora lui care trăgea să moară, el s-a ridicat mai presus de toate piedicile. Nu şi-a zis: „Ce înseamnă asta? Singura soră ce ne-a rămas, care a dus împreună cu mine jugul lui Hristos, care a vieţuit laolaltă cu mine atâta vreme, şi care e cu sufletul pe buze, s-o las şi să plec, fără s-o văd dându-şi duhul şi să-i ascult cele din urmă cuvinte? Dar ea ne ruga în fiece zi să-i închidem ochii, să-i strângem şi să-i tocmim buzele laolaltă, şi să avem grijă de toate cele trebuincioase pentru înmormântare. Iar acum, oarecum văduvită şi lipsită de orice sprijin, nu va avea parte de nici una din aceste îngrijiri de la fratele său, de la care îndeosebi ţinea să le aibă, ci, când îşi va da sufletul, nu va vedea pe acela care-i e cel mai drag. Dar aceasta nu va fi pentru ea mai greu decât nu ştiu câte morţi? Căci chiar de s-ar fi aflat departe de mine, nu trebuia să alerg şi să încerc nu ştiu ce ca să-i fac acest serviciu? Adică cum? Acuma, când sunt aproape de ea, s-o părăsesc, şi, năpustind-o, să mă duc? Dar cum va răbda ea această singurătate în zilele după plecarea mea?” Episcopul nostru n-a spus nimic din toate acestea şi nici n-a gândit măcar aşa ceva, ci, mai presus decât orice rudenie punând teama de Dumnezeu, a chibzuit cuminte că precum furtunile arată vrednicia cârmaciului, iar primejdiile pe a căpitanului de oşti, tot aşa vrednicia preotului străluceşte mai bine în para ispitelor celor grele. „Toţi, îşi zicea el, sunt cu privirile aţintite asupra noastră: şi iudeii, şi păgânii. Să nu înşelăm aşteptările lor despre noi; să nu nesocotim această atât de mare năpaste, ci, lăsând în seama Domnului toate, să-i încredinţăm şi sufletele noastre”. Uită-te numai la mărimea de suflet a episcopului nostru şi la îndurarea lui Dumnezeu. A dobândit tot ce a nesocotit (pentru Domnul), ca să fie răsplătită râvna sa şi să aibă parte şi de o bucurie mai mare decât cea nădăjduită. s-a hotărît să serbeze praznicul în pământ străin şi departe de ai săi, pentru a-şi mântui cetatea; dar Dumnezeu ni l-a adus îndărăt înainte de Paşti, ca să le prăznuiască laolaltă cu noi, ca să aibă şi răsplata râvnei sale şi să se înfrupte dintr-o mai mare veselie. Nu s-a temut de vremuiala anului, şi în tot timpul călătoriei lui a fost vreme de vară, n-a ţinut seamă de vârsta lui, şi a străbătut această mare depărtare cu atâta uşurinţă de parc-ar fi fost tânăr şi plin de vlagă; nu s-a gândit la moartea sorei sale şi nu s-a înmuiat, şi întorcându-se a găsit-o în viaţă, aşa că a dobândit toate câte le nesocotise.

2. Astfel a câştigat cinste ierarhul nostru şi în faţa lui Dumnezeu, şi în faţa oamenilor, iar pentru împărat fapta aceasta e o podoabă mai strălucită decât orice diademă. Mai întâi pentru că s-a adeverit că ceea ce nu hărăzeşte la nimeni altul, va hărăzi preoţilor; apoi fiindcă a dat iertarea şi a pus capăt mâniei sale cu multă grabă. Dar ca să aflaţi mai desluşit şi mărimea de suflet a împăratului şi înţelepciunea vlădicului, îngăduiţi-mi să vă povestesc câte ceva din vorbirea ce s-a ţinut acolo. Voi spune ceea ce am aflat de la unul din cei care au fost de faţă înăuntru la cele întâmplate, căci părintele nostru (Flavian), făcând la fel cu mărinimosul apostol Pavel, nu mi-a spus nici o vorbă, tăinuindu-şi meritele sale: şi celor care îl întreabă ce-a spus împăratului, cum l-a înduplecat, cum i-a potolit mânia, le răspunde aşa: „Noi n-am ajutat cu nimic la treaba asta, ci împăratul, căruia Dumnezeu i-a îmblânzit inima, chiar înainte ca să deschid eu gura şi-a potolit toată supărarea şi şi-a alinat aţâţarea; şi vorbind de cele întâmplate ca şi cum altul ar fi fost cel jignit, împăratul pomenea, ca un străin, fără mânie, toate aceste întâmplări”. Dar ceea ce ierarhul nostru a tăinuit din smerenie, Dumnezeu a scos la iveală. Anume ce? Să iau povestea ceva mai de sus. După ce a ieşit din oraşul nostru, lăsându-i pe toţi în atâta jale, el suferea mai adânc decât cei care se aflau în mijlocul necazurilor. Mai întâi s-a întâlnit în cale cu cei trimeşi de împărat să cerceteze cele întâmplate şi a aflat de la aceştia pentru ce au fost trimeşi. Gândindu-se la relele ce aveau să năpădească oraşul, la zăpăceala, la turburările, la surghiunul, spaima, groaza şi

primejdiile ce amenințau, vărsa şiroaie de lacrămi de i se sfâşia sufletul; căci durerea părinților e şi mai mare, când nici măcar nu pot fi alături de copiii lor în suferință. Aşa a pățit şi acest prea iubitor părinte al nostru, care plângea nu numai asupra năpastelor ce aveau să bântuie, dar şi pentru că trebuia să fie aşa de departe de suferințele noastre. Dar şi aceasta s-a întâmplat pentru mântuirea noastră. Căci, după ce află acesteia de la trimişii împăratului, începu să verse şiroaie şi mai fierbinți de lacrămi, se apropie de Dumnezeu cu şi mai multe rugăciuni şi îşi petrecu nopțile veghind şi rugând pe Cel de sus să vie în ajutorul oraşului ce sufere aşa de amarnic, şi să îmblânzească cugetul împăratului. Când s-a urcat însă în acea măreață cetate a Romei şi a intrat în curțile împărăteşti, se opri el mai întâi departe de împărat, mut, plângând, cu privirea spre pământ, dosindu-se, de parcă el ar fi săvârşit toate acele nelegiuiri, s-a purtat astfel pentru că voia mai întâi cu înfățişarea, cu privirea, cu lacrămile lui să-l tragă spre milă, şi apoi să-şi înceapă apărarea. Căci o singură îngăduință le rămâne celor greşiți: să tacă şi să nu vorbească nimic despre cele întâmplate. El năzuia să scoată patima aceea din sufletul împăratului, şi s-o bage pe cealaltă: să alunge, adică, mânia şi să vâre, în locul ei, mila, ca astfel să pregătească drum cuvintelor apărării: şi aşa s-a şi întâmplat. Şi precum Moise, când s-a suit la munte, după ce poporul său a greşit, a stat mut până când l-a îmbiat Dumnezeu la vorbă, zicând: „Lasă-mă şi voi prăpădi acest popor” (Exod 32, 10), tot aşa a făcut şi episcopul nostru.

Împăratul, când l-a văzut plângând şi cu capul plecat, s-a apropiat de el şi, prin vorbele cu care l-a agrăit, i-a arătat cât de mişcat a fost de lacrămile preotului. Şi cuvintele acestea nu erau ale unui om supărat sau mâniat, ci ale unui om mai mult mâhnit şi îndurerat. Şi ca să vă încredințați, vă voi spune chiar cuvintele împăratului. n-a zis: „Ce înseamnă, asta? Ce, vii ca sol pentru nişte oameni nelegiuiți şi răufăcători, care nici nu merită să trăiască, pentru nişte tirani, răzvrătiți, vrednici de cea mai grea pedeapsă?” Nu, ci lăsând la o parte astfel de vorbe, a alcătuit o apărare plină de greutate şi cinste, în care pomenea de binefacerile cu care a copleşit cetatea noastră în tot timpul domniei sale, şi la pomenirea fiecăreia din acestea, zicea: „Şi în schimbul faptelor mele aşa au trebuit să se poarte ei cu mine? Pentru ce nedreptăți sau asupriri m-au pedepsit astfel? De ce vină mare sau mică, mă învinovățesc, de s-au apucat să mă batjocorească nu numai pe mine, dar şi pe cei morți (ei tîrîseră în noroi şi statuia împărătesei care era moartă)? Nu era deajuns să-şi stâmpere furia cu cei vii? Pe semne că şi-au închipuit că N-au făcut nici o ispravă, dacă N-au batjocorit şi pe cei morți. După părerea lor, noi am fost nedrepți: atunci trebuiau aşadar să cruțe pe răposați care N-au fost vinovați cu nimic, căci n-aveau nici un temeiu să pună şi pe seama lor aceste învinuiri. n-am pus totdeauna cetatea asta în fruntea celorlalte şi n-am socotit-o mai scumpă mie chiar decât pe aceea care mi-a dat viața? Şi dorința mea neincetată era să văd oraşul acesta, şi o spuneam fața de toți întărind-o chiar cu jurământ!”.

3. Atunci ierarhul, gemând amarnic şi vărsând lacrimi şi mai fierbinți, n-a mai păstrat tăcerea; vedea doar că această apărare a împăratului face vina noastră şi mai mare. Ci, suspinând din greu şi amarnic, zise: „Mărturisim, împărate, căci nu o putem tăgădui, această mare dragoste pe care ai arătat-o patriei noastre şi tocmai de aceea plângem şi mai vârtos, pentru că demonii au pizmuit această dragoste atât de mare şi noi ne-am arătat nerecunoscători față de binefăcătorul nostru, ba încă, pe cel ce ne iubea, l-am întărâtat foarte. Chiar dacă ai dărâma cetatea noastră, chiar de i-ai da foc, ne-ai omorî şi ai face orice, tot nu ne-ai pedepsi aşa cum se cuvine, căci noi înşine, luând-o înainte, am ajuns într-un hal care e mai rău decât o mie de morți. Ce poate fi mai amar, decât să dovedeşti că ai întărâtat pe nedrept pe cel ce te iubea şi te umplea de binefaceri, şi să afle acest lucru tot pământul şi să fie toți încredințați de nerecunoştința noastră fără margini?

Dacă barbarii năvălind ne-ar fi dărâmat zidurile, ne-ar fi dat foc la case şi ar fi plecat luându-ne cu ei ca robi, nenorocirea n-ar fi fost aşa de mare. Şi de ce anume? Pentru că atâta vreme cât tu erai în viaţă şi ne arătai atâta bunăvoinţă, puteam nădăjdui că toate nenorocirile acestea se vor sfârşi, că noi ne vom întoarce la vechea stare şi că vom dobândi o libertate încă şi mai strălucită. Dar acuma, când bunăvoinţa ta a pierit, şi dragostea ta, care pentru noi preţuia mai mult ca un zid, s-a stins, la cine vom mai căuta ocrotire (în ceasul primejdiei)? Unde ne vom îndrepta privirile, după ce am mâniat pe un stăpân aşa de dulce şi pe un tată. aşa de prietenos? Fapta lor e, de bună seamă, fără pereche, dar au şi pătimit la fel, căci nu cutează să se uite în ochii nici unui om, şi nu îndrăsnesc să se uite nici măcar la soare cu ochii liberi, deoarece ruşinea strânge pleoapele laolaltă şi le sileşte să-i acopere. Curajul pierindu-le, sunt acum în o stare mai rea ca robii de război şi rabdă cea mai mare necinste când se gândesc şi la grozăvia năpastei şi la batjocura la care i-a împins răzvrătirea lor: nici nu pot măcar să răsufle, deoarece, din pricina persoanei care a fost jignită, au făcut din toţi locuitorii pământului cei mai înverşunaţi pârâtori (ai cetăţii noastre). Dar dacă vrei, o împărate, este leac pentru aceste rele şi tămăduire pentru rana aceasta. Adesea s-a întâmplat aceasta şi cu oameni singuratici: poticniri mari şi nesuferite au fost prilej de mare dragoste. Aşa s-a întâmplat şi cu neamul nostru omenesc. Căci, când Dumnezeu l-a făcut pe om şi l-a băgat în paradis şi l-a învrednicit de multă cinste, diavolul, nerăbdând o aşa de mare fericire, l-a pismuit pe om şi l-a scos din locul acela de frunte. Dar Dumnezeu nu l-a părăsit pe om, ci în loc de paradis ne-a deschis nouă cerul, prin aceasta însăşi arătându-Şi propria Lui îndurare şi totodată pedepsind şi pe diavol mai din greu. Fă şi tu la fel. Demonii au făcut tot ce le-a stat prin putinţă ca să îndepărteze bunăvoinţa ta de aceea care ţi-era mai dragă ca toate: ştiind acum aceasta, pedepseşte-ne cum vrei, dar nu ne alunga de la dragostea ta cea de mai înainte. Iar dacă-mi îngăduieşti să spun ceva care ar părea ciudat, apoi arată-ne acum o bunăvoinţă şi mai mare ca înainte şi scrie iar cetatea printre cele mai dragi ale tale, dacă vrei să pedepseşti pe demonii ce au făcut această ispravă. Căci dacă o prăpădeşti, o dărâmi şi o nimiceşti, vei face tocmai ceea ce doresc ei (demonii); dacă însă te lepezi de mânia ta şi mărturiseşti că o iubeşti iar, cum o iubeai mai înainte, le-ai dat o lovitură de moarte şi totodată cea mai mare pedeapsă, dovedind că ei nu numai că nu s-au ales cu nimic din uneltirea lor, dar că totul a ieşit pe dos de cum se aşteptau ei. Drept ar fi să faci aşa şi să te milostiveşti de această cetate pe care, din pricina dragostei tale, atât au pismuit-o demonii; dacă nu i-ai fi arătat o aşa de fierbinte dragoste, nici aceia n-ar fi pismuit-o atâta. Aşa că, măcar că e ciudat ce-am spus, e totuşi adevărat că din pricina dragostei tale a pătimit astfel Cu cât de mult mai dureroase sunt pentru noi vorbele cuprinse în această apărare a ta, decât chiar focul sau năruirea (căreia vreai să meneşti oraşul nostru)?! Acum spui că ai fost jignit şi că ai păţit o ruşine cum n-a păţit nici un alt împărat dinaintea ta, (E adevărat), dar, dacă vrei tu, prea îndurătorule, prea înţeleptule şi plin de multă evlavie Împărat, această batjocură îţi va pune pe cap o cunună mai mare şi mai strălucită decât această diademă, care este semnul virtuţii tale şi dovada dărniciei celui care ţi-a dat-o. Însă cununa aceasta împletită din această dragoste de oameni va fi numai meritul tău şi al înţelepciunii tale; oamenii nu se vor minuna atâta de aceste pietre preţioase cât te vor lăuda că ţi-ai biruit mânia. Ţi-au răsturnat statuile? Dar poţi să ridici altele mai mândre ca acelea. Dacă vei ierta vinovaţilor nelegiuirea lor, şi nu-i vei supune la nici o pedeapsă, nu-ţi vor ridica în târg, un chip de aramă, nici de aur, nici împodobit cu pietre scumpe, ci un chip dintr-un material mai preţios ca orice, pe lume, un chip îmbrăcat cu milă şi îndurare. Aşa te va aşeza fiecare în cugetul lui, şi vei avea atâtea statui câţi oameni sunt pe lume şi câţi vor fi. Căci despre aceasta vom auzi nu numai noi, ci şi cei după noi, şi toţi cei ce vor veni după ei. Şi aceştia te vor iubi şi te vor admira ca şi cum lor le-ai fi făcut acest bine. Şi că spun acestea nu ca să te măgulesc, ci că într-

adevăr aşa va fi negreşit, Iți voi spune o veche întâmplare, ca să afli că pe regi îi fac de obicei vestiți nu atât taberile, armele şi averile, mulțimea supuşilor şi altele de acest fel, cât înțelepciunea şi blândețea sufletului lor.

Se zice că fericitul Constantin, odată, după ce statuia lui a fost cândva lovită cu pietre, pe când mulți îl îndemnau să ia măsuri spre a pedepsi pe răzvrătiți, spunându-i că cei ce au aruncat pietre i-au stricat tot chipul, el pipăindu-şi fața cu mâna şi surâzând a zis: „Nu văd să fie nici o rană pe fruntea mea, ci capul mi-e teafăr, şi teafăr mi-e tot chipul", iar aceia, roşind şi ruşinându-se, s-au lăsat de sfatul lor cel hain. Şi vorba aceasta a lui o ştiu toți acum, şi atâta vreme nu a ofilit, nici n-a izbutit să stingă amintirea înțelepciunii lui. Decât câte trofee de biruință nu e mai strălucită fapta aceasta a împăratului?! Multe şi mari cetăți a ridicat el, mulți barbari a răpus, şi, totuşi, nu ne aducem aminte de nimic din acelea, dar spusa aceasta se povesteşte până azi şi o vor auzi-o şi cei ce vin după noi, şi cei ce vor veni după aceia. Şi e de mirare nu numai că o vor auzi, dar că şi cei ce spun, o spun cu laude şi blagosloviri, şi cei care o aud, o ascultă la fel şi nu e nimeni care, după ce o aude, să poată rămânea tăcut, ci îndată strigă de bucurie, laudă pe cel ce a spus-o şi îi urează tot binele, măcar că e răposat. Dacă la oameni a avut parte doar pentru vorba asta de atâta slavă, de ce cununi nu va avea parte în fața milostivului Dumnezeu?

Dar ce e nevoie să pomenim de Constantin şi de pilde străine, când ar trebui să te luăm de aici pe tine şi meritele tale ca mărturie? Adu-ți aminte de mai înainte, când, cu prilejul acestei sărbători (Paştele), ai trimes în toate părțile pământului o scrisoare prin care porunceai să li se dea la toți drumul din temnițí şi să li se ierte vina: şi, ca şi cum aceasta nu ar fi fost deajuns să-ți arăți îndurarea ta, spuneai în scrisoare: „O, de aş putea să-i chem şi pe cei morți, să-i înviez şi să-i aduc la viața de mai înainte!" De aceste vorbe adu-ți aminte acum! Iată vremea de a chema îndărăt pe cei morți, a-i învia şi a-i aduce la viața de mai înainte. Căci aceştia (locuitorii Antiohiei) sunt ca şi morți şi, înainte chiar de a se pronunța hotărîrea, cetatea a tăbărît la porțile iadului. Înviaz-o, aşadar, pe dânsa, fără bani, fără cheltuială, fără pierdere de timp şi fără vreo osteneală. E destul să deschizi gura, ca să scoli cetatea ce zace acum în întuneric. Acuma fă ca să-şi capete un nume (Episcopul sugerează împăratului ideea ca să schimbe numele Antiohiei şi s-o numească după numele împăratului) de aici încolo, de la îndurarea ta; ea nu va fi atât de recunoscătoare acelui ce a întemeiat-o de la început, cât va fi hotărîrii tale şi cu drept cuvânt. Căci acela, după ce i-a dat un început, a plecat; tu însă, pe ea, care s-a dărâmat după ce ajunsese mare şi se bucurase de atâta tihnă, vei învia-o din nou. N-ar fi fost atât de mirare că ai fi scăpat-o de primejdie după ce ar fi cuprins-o şi pustiit-o barbarii, cât e de mirare că ai cruțat-o acum; fapta aceea au făcut-o adesea mulți împărați; aceasta, însă, o vei face doar tu singur şi cel dintâi împotriva tuturor aşteptărilor. Ca un stăpânitor să-şi apere supuşii nu e deloc un lucru de mirare sau de neaşteptat, ci un fapt, care se întâmplă adeseori; să înnăbuşi, însă, mânia, după ce ai suferit atât şi atâtea, aceasta, întradevăr, întrece orice fire omenească, Gândeşte-te că trebuie să ai în vedere acum nu numai soarta Antiohiei, ci şi slava ta, ba chiar soarta întregului creştinism. Acuma şi jidovii şi elenii şi barbarii de pe toată fața pământului (căci şi ei au prins de veste) sunt cu ochii pe tine, aşteptând să vadă ce vei hotărî privitor la cele întâmplate în Antiohia. Dacă vei da o hotărîre miloasă şi blândă, toți o vor lăuda, vor slăvi pe Dumnezeu şi vor zice: Vezi ce mare e puterea creştinismului? El stăpâneşte şi înfrânează pe un om care nu-şi are de potriva lui pe nimeni în lume, care e volnic să strice şi să nimicească orice, învățându-l o atât de mare stăpânire de sine, de care n-ar fi putut da dovadă nici măcar un om de rând. Cu adevărat mare e Dumnezeul creştinilor, care face din oameni îngeri şi îi ridică mai presus de orice slăbiciune

fierească. Să nu nutreşti acea teamă zadarnică, şi să nu iei în seamă pe cei ce spun că celelalte cetăţi vor fi mai rele şi, dacă nu vei pedepsi pe aceasta, te vor nesocoti şi mai mult. Căci dacă n-ai fi avut mijlocul să le pedepseşti şi dacă, făcând ei ce au făcut, te-ar fi biruit cu silnicia lor, iar puterea lor ar fi fost deopotrivă cu a ta, cu drept cuvânt ai fi putut nutri asemenea bănuieli; dar când însă, înspăimântaţi, stau ca şi morţi de frică, şi, prin mijlocirea mea, au alergat la picioarele tale, şi nu aşteaptă în fiecare zi altceva decât prăpastia (morţii) şi, cu ochii la cer, fac rugăciuni obşteşti, rugând pe Dumnezeu să vină să ia parte cu mine la această solie, şi ca nişte oameni ce's la sfârşitul vieţii, fiecare îşi face diata: cum nu ar fi zadarnică această teamă a ta, împărate? Dacă s-ar fi dat porunca să fie junghiaţi, n-ar fi pătimit atâta, cât pătimesc acum, de atâtea zile trăind tot în spaimă şi tremur, şi când vine seara, ei nu se mai aşteaptă să vadă zorile, iar când se face ziuă, nu mai nădăjduesc să ajungă seara. Mulţi, umblând prin deşert, au dat şi peste fiare când se vârau prin desişuri, nu numai bărbaţi, dar şi copii mici şi femei de neam, cuviincioase şi aşezate, ce stăteau ascunse, multe zile şi nopţi, în peşteri, văgăuni şi găuri pustii. Cetatea a dat peste un nou fel de robie; cu toate că zidurile şi clădirile sunt în picioare, locuitorii pătimesc mai rău decât cei din oraşele cuprinse de flăcări; deşi nu-i ameninţă nici un barbar şi nu se iveşte nici un duşman, stau mai prost decât robii şi e de-ajuns să se mişte o foaie ca să fie speriaţi pe o zi întreagă. Lucrul acesta îl ştie toată lumea şi dacă (ceilalţi locuitori ai împărăţiei) ar vedea cetatea noastră dărâmată, nu s-ar cuminţi atât ca acum când le-a fost deajuns să audă nenorocirile ei. Prin urmare nu te gândi că celelalte cetăţi vor fi mai rele. Dacă ai fi năruit celelalte cetăţi, nu le-ai fi mustrat aşa de aspru cum îi pedepseşti acum pe aceştia mai aspru decât cu orice pedeapsă prin aşteptarea viitorului nesigur. Nu le prelungi mai departe suferinţele, ci lasă-i să mai răsufle.

E foarte uşor şi fără multă osteneală să mustrezi pe supuşi şi să-i pedepseşti pentru faptele lor rele; dar să cruţi pe acei ce s-au făcut vinovaţi de o jignire grea şi să ierţi pe acei care au săvârşit fapte ce nu-s vrednice de iertare, aceasta e un lucru pe care rar om îl poate face, mai ales când cel care a suferit jignirea e un împărat. A supune un oraş prin frică e uşor; ca să-i faci însă pe toţi să te iubească, şi să-i înduplеci să fie plini de bunăvoinţă faţă de domnia ta şi să facă rugăciuni, nu numai îndeobtşte, ci fiecare la el acasă, pentru stăpânirea ta, e lucru greu: de-ar cheltui cineva oricât de multe parale şi ar pune în mişcare oricâte oşti, orice ar face, nu-i va fi deloc uşor să tragă spre sine dragostea atâtor oameni; ci tu poţi să faci acum acest lucru foarte uşor, fără nici o osteneală. Căci şi cei cărora Ie faci bine, cât şi acei ce vor auzi despre aceasta, vor avea faţă de tine o dragoste deopotrivă cu a acelora faţă de care te-ai milostivit. Câte grămezi de bani n-ai da, la ce trude nu te-ai supune, ca în scurt timp, să câştigi toată omenirea şi să-i înduplеci pe toţi câţi sunt acum şi vor fi, să se roage pentru tine, tot aşa cum se roagă pentru copiii lor.

Dacă atât de mare e răsplata ce o capeţi de la oameni, gândeşte-te cât de mare e aceea ce o vei primi de la Dumnezeu, nu numai pentru faptele de acum, dar şi pentru cele ce se vor săvârşi mai târziu „de către alţii, căci dacă s-ar întâmpla vreodată ceva asemănător cu ceea ce s-a întâmplat acum — ferească Dumnezeu! — şi dacă cei jigniţi ar vrea să ia măsuri de pedepsire a celor vinovaţi, îndurarea şi înţelepciunea ta le va sluji drept orice învăţătură şi îndreptare: vor fi cuprinşi de ruşine şi sfială, ca să se lase mai prejos în ochii lumii, când au înainte o astfel de pildă de stăpânire de sine. Astfel vei ajunge învăţătorul tuturor urmaşilor şi le vei smulge cununa biruinţii, chiar dacă ei s-ar înălţa până la cele mai înalte culmi ale filosofiei. Căci nu e tot una ca unul să dea cel dintâi pilda bunătăţii, şi ceilalţi, luându-se după el, să facă la fel. De aceea oricine după tine va da cât de cât dovadă de omenie şi blândeţe, tu vei împărţi răsplata cu acela; căci cine înfige rădăcina unui pom în pământ, acela a şi pus temelia pentru roadele pe care le va da pomul.

De aceea acum nimeni nu poate împărţi cu tine răsplata omeniei, căci e numai meritul tău singur: tu însă, dacă în viitor se vor mai ivi unii ca tine, vei putea să împarţi meritul cu toţi urmaşii pe bună dreptate, şi să te alegi cu atâta laudă cu câtă se aleg învățătorii de pe urma şcolarilor lor; iar dacă nu se va ivi vreunul ca tine, te vor copleşi cu laude şi vorbe bune toate generațiile viitoare. Închipuieşte-ţi ce lucru mare e ca toţi ce vor veni după noi să audă că, în vreme ce un oraş aşa de mare s-a făcut vinovat de pedeapsă şi răzbunare, fiind toţi cuprinşi de frică, şi comandanţii de armate şi guvernatorii şi judecătorii, şi necutezând nici unul să spună măcar o vorbă întru apărarea acelor nefericiţi, venind un singur bătrân, încredinţat ca preoţia lui Dumnezeu, numai prin înfăţişarea lui, apropiindu-se de împărat, l-a făcut pe acesta îndurător, şi ceea ce n-a hărăzit la nici unul din cei ce erau mai prejos ca dânsul, a dăruit, pentru că cinstea legile dumnezeieşti, unui singur bătrân. Căci chiar şi numai prin aceea, împărate, că cetatea m-a trimis pe mine cu această solie, ţi-a făcut nu mică cinste: ei au avut părerea cea mai bună şi mai frumoasă despre tine, (socotind) că, din toate dregătoriile ce sunt îni slujba ta, tu pui mai presus pe preoţii lui Dumnezeu, oricât ar fi ei de neînsemnaţi. Şi vin nu numai în numele acelora, dar mai ales în numele Stăpânului comun al îngerilor ca să spun sufletului tău prea blând şi prea blajin aceste cuvinte: „Dacă veţi ierta oamenilor greşelile lor, şi Tatăl vostru cel ceresc vă va ierta greşelile voastre” (Mat. 6, 14). Aşadar adu-ţi aminte de ziua aceea când toţi vom da socoteală despre faptele noastre; gândeşte-te că chiar dacă ai păcătuit ceva, prin această hotărâre şi părere a ta vei putea să-ţi speli toate greşelile, fără trudă, fără sudoare. Alţii, când sunt trimeşi ca soli, aduc aur, argint şi altele de acest fel; eu vin la împărăţia ta cu legile cele sfinte, şi pe acestea le pun înainte, în loc de orice daruri. Şi te rog la fel cu Stăpânul nostru, care, deşi e zilnic batjocorit de noi, nu încetează de a le hărăzi tuturor darurile Sale. Să nu ne faci de ruşine nădejdile, să nu zădărniceşti făgăduielile. Şi aş dori să ştii şi acest lucru: dacă vrei să te împaci cu cetatea noastră şi să-i întorci iar bunăvoinţa ta şi să te lepezi de această dreaptă mânie, mă voi întoarce acasă cu multă încredere; dacă însă vei îndepărta oraşul de la bunăvoinţa ta, nu numai nu mă voi întoarce şi nu-i voi mai vedea pământul, dar de aci încolo mă voi şi lepăda cu totul de el şi mă voi face cetăţean al altui oraş. Căci să nu-mi ajute Domnul ca să-mi fac vreodată patrie din acea cetate cu care tu, cel mai blând dintre oameni, nu vrei să te învoieşti şi să te împaci”.

4. Cu aceste vorbe şi altele la fel, atât de mult a turburat pe împărat, că s-a întâmplat cu el tocmai ce s-a întâmplat odinioară cu Iosif. Căci precum atunci acestuia, la vederea fraţilor săi, îi venea să plângă, însă îşi ascundea duioşia ca să nu se dea de gol; tot aşa şi împăratul plângea în cugetul lui, dar nu-şi arăta lacrimile din pricina celor de faţă. N-a putut însă să-şi ascundă înduioşarea, ci s-a dat pe faţă chiar fără voie. Căci după această cuvântare (a episcopului), împăratul n-a mai avut nevoie de alte cuvinte, ci de o singură zicere, care îl împodobea cu mult mai mult decât diadema.

Ce anume zicea? „Ce e aşa de mirare că şi noi, oameni fiind, nu vom mai ţine mânie unor oameni, de vreme ce şi Stăpânul lumii venind pe pământ şi făcându-se rob pentru noi, a fost răstignit de cei cărora le făcuse bine, s-a rugat totuşi pentru cei ce l-au răstignit şi a strigat către Tatăl Său, zicând: „Iartă-le lor că nu ştiu ce fac” (Luca 23, 34). Ce e aşadar de mirare că şi noi vom ierta tovarăşilor noştri de robie?”

Şi cum că vorbele acestea nu erau o prefăcătorie, ne-au dovedit toate faptele întâmplate şi mai ales acesta, pe care vi-l voi spune acum: chiar pe ierarhul acesta al nostru, care voia să rămână acolo să prăznuiască serbarea împreună cu el, l-a silit, să se grăbească cu mare zor şi să vină la

concetățenii săi. „Știu, spunea el (împăratul), că sufletele lor sunt acum cuprinse de spaimă şi că au mai rămas multe dureri de pe urma acestei nenorociri: du-te, mângâie-i. Dacă vor vedea cârmaciul, nu-şi vor mai aduce aminte de furtuna trecută, ci vor şterge şi aducerea aminte despre toate aceste necazuri". Şi pentru că episcopul nostru îl ruga cu stăruință, ca să trimeată înainte pe feciorul său, vrând împăratul să dovedească cu tot dinadinsul, că a şters din cugetul lui orice mânie, a zis: „Rugați-vă să fie înlăturate piedicile astea, să se sfârşească aceste războaie, şi de bună seamă voi veni eu însumi". Se poate mai mare blândețe ca la acest suflet? Ruşineze-se păgânii de acum sau, mai de grabă, nu numai să se ruşineze, ci să se şi cumințească şi, lepădându-se de rătăcirea lor, să vină la creştinismul cel măreț, după ce au învățat de la împărat şi de la ierarh rânduiala vieții noastre.

Şi prea iubitorul de Dumnezeu împărat nu s-a oprit aici, ci, după ce episcopul plecase din oraş şi trecuse marea, a trimis şi acolo câțiva, ca să-l caute şi să-i dea zor, iscodind ca nu cumva să-şi piardă vremea şi să facă cetății bucurie numai pe jumătate, prăznuind serbarea (Paştilor) în altă parte (decât Antiohia). Ce părinte a fost vreodată aşa de blajin ca să-şi împingă pană într-acolo grija sa pentru cei ce l-au jignit?

Să vă spun şi altă faptă spre lauda acestui om drept (Flavian). Ducând bine la capăt această însărcinare, nu s-a grăbit, cum ar fi făcut în locul său altul, iubitor de slavă, să aducă el însuşi scrisoarea ce ne scăpa de mâhnirea aceea a noastră; ci, deoarece el purcedea mai domol, a trimis înainte pe unul din cei ce ştiu să călărească bine, spre a aduce cetății vestea cea bună, ca să nu prelungească suferința prin zăbava întoarcerii sale.

Graba lui cea mare era, nu ca să aducă el scrisoarea cea fericită şi plină de atâta bucurie ci ca patria noastră să poată răsufla cât mai repede în linişte.

Aşadar, ce ați făcut acum de curând, când ați încununat cu verdeață târgul, ați aprins felinare şi ați presărat flori în fața prăvăliilor, într-un cuvânt, pregătind un praznic de parcă atunci s-ar fi întemeiat cetatea, aceasta s-o faceți totdeauna şi de aci încolo, dar altfel: încununându-vă cu virtute, nu cu flori, aprinzând o lumină în suflete prin faptele voastre, bucurându-vă cu o bucurie duhovnicească şi neîncetând de a-I mulțumi lui Dumnezeu întruna pentru toate acestea; nu numai pentru că a pus capăt relelor, dar şi pentru că a îngăduit să se întâmple, şi să-i fim foarte mulțumitori, căci şi prin una, şi prin cealaltă a împodobit cetatea noastră.

„Povestiți toate acestea copiilor voştri" după vorba proorocului (Ioil 1, 3), „şi aceia iarăşi copiilor lor, iar aceştia, leatului următor", pentru ca toți care vor fi de aci înainte până la sfârşitul veacurilor să afle de îndurarea şi milostivirea arătată de Dumnezeu acestui oraş, să ne fericească pe noi cei ce am avut parte de atâta bunăvoință, să se minuneze de împăratul nostru care a ridicat un oraş aşa de căzut şi să se aleagă şi ei cu un câştig, fiind mânați de toate aceste întâmplări spre mai multă cucernicie. Amintirea veşnică a acestor lucruri nu ne va ajuta numai pe noi, ci povestirea pățaniilor noastre va putea fi de folos foarte mare şi celor ce vor veni după noi. Socotind toate acestea, să mulțumim totdeauna iubitorului de oameni Dumnezeu, şi când ne scoate din primejdii şi când ne trimite nenorociri, căci noi ştim atât din Sfintele Scripturi, cât şi din cele întâmplate nouă, că El chiverniseşte toate spre folosul nostru cu harul Său cel întotdeauna ocrotitor, de care fie ca şi noi necurmat să ne bucurăm şi să avem parte şi de

împărăția cerurilor, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, căruia se cuvine slavă şi laudă în vecii vecilor. Amin.